

ANDREÆ ANGLVLO

COR DV BENSIS I. C.

Hispani Cōmentaria ad leges Regias
meliorationum. tit. 6. libr. 5.

R V B R I C A.

¶ De las Mejorias de Tercio, y Quinto.

G I T V R De continuatione rubricarum. De nominis meliorationis latinitate. De Iurisconsultorum elegantia. Quod melioratio testamento relicta praelegatum est, in contractu verò data, donatio. De legitima filiorum omnisfariam, parentum, fratrum, quanta sit Iure Communi, & Regio. De Tercio & Quinto, Dodrâte, Bessè, & Semisse. Et utrum melioratio favorabilis sit, an odiosa.

- 1 Rubricæ continuatio à nostris semper fuit observata.
- 2 **R**salvius Iulianus primº omnium adictum perpetuum cōgruis titulis digessit.
- 3 Digestorum copilatores titulorum, & materiarum ordinem observarunt.
- 4 Argumentum ab ordine titulorum, seu rubricarum valet.
- 5 Titulus iste qualiter ad præcedentes possit continuari.
- 6 Melioratio, nomen est parum latinum.
- 7 Laurentij Valle arrogantia intolerabilis.
- 8 Iureconsultis summus fuit circa verborum proprietatem labor.
- 9 Latinitatis, & elegantie Iuris consultorum commendatio.
- 10 Docti viri sepe peregrinis nominibus uti.
- 11 Certiorare, verbum parum latinum apud Iureconsultos frequens.
- 12 Medietas, nomen parum latinum apud Iureconsultos reperitur.
- 13 Meliorem fieri, apud authores latinos reperitur, non Meliorare.
- 14 Melioratio, apud Iustinianum rei augmentum ex cura, & cultura significat.

- 15 Tempore Iustiniani cepit defluere Iuriscultorum elegantia.
- 16 Melioratio, apud nos filij præ cæteris in successione prælatione dicitur.
- 17 Meliorandi usus in sacris literis reperitur.
- 18 Melioratio filio in testamento relicta prælegatum est.
- 19 Melioratus an possit propria auctoritate occupare meliorationem.
- 20 Edictum D. Hadriani an detur pro consequenda melioratione.
- 21 Hæres non implens præceptum testatoris priuatur melioratione.
- 22 Melioratio in contractu data donatio est.
- 23 Legitima quo iure debeatur.
- 24 Legitime quantitas à legis taxatione pendet.
- 25 Legitima filiorum quanta sit Iure communi, & Regio.
- 26 Quintum successit loco dodrantis, aut beßis, vel semißis.
- 27 Tertium legitima est inter filios, & descendentes.
- 28 Legitima filiorum legitimorum quanta sit Iure communi, & Regio.
- 29 Legitima filiorum adoptiuorum, quanta sit Iure cõmuni, & Regio, & quid
- 30 Legitima parentum quanta sit Iure cõmuni, & Regio. (in arrogatis.)
- 31 Legitima fratrum quanta sit Iure communi, & Regio.
- 32 Tertium, & quintum qualiter deducantur.
- 33 Meliorandi ius an sit faborabile, vel odiosum.
- 34 Inequalitas inter fratres odiosa est.
- 35 Collatio inducta est ob vitandam inequalitatem.
- 36 Dubia testatoris dispositio interpretanda est, quo non ledat æqualem suc-
- 37 Meliorandi ius quod sit faborabile, arguitur. (cessionẽ filiorũ.
- 38 Legitima aucta est cum iure meliorandi, quæ lex faborabilis fuit filijs, & præ-
- 39 Meliorandi ius filijs odiosum est. (rentibus.)

V A M magna fuerit Accursij cura in cõtinuan-
dis Rubricis, & quanta diligentia fuerit eius la-
bor à nostris obseruatus, vel ex ipsismet Rubri-
carum glossis, & Doctorũ ibidẽ traditionibus de
prehẽdi potest. Qui, qua possunt ratione titulos,
& libros ad præcedentes continuant, & subordi-
nant. * Fuit studiũ istud à Saluio Iuliano I. C. primũ in ædi-
cti perpetui compositione obseruatum. Quod ipse (postquàm
lege Cornelia prætorum ædicta, quæ & annua prout erat ipso-
rum iurisdicctio, & ex eorum multitudine essent quoq; varia,
fuere ad ædictum perpetuum redacta) in vnum corpus colle-
git, & sub congruis titulis posuit, & interpretatus est. Prout
author est Eutrop. lib. 8. dum refert, post Ælium Pertinacem
Iuliani

Iuliani scelere occisum, inuasisse Rempublicam eundem Sal-
 uium Iulianum virum nobilem, & iure peritū, nepotemq; hu-
 ius Saluij Iuliani, de quo agimus, quem sub. D. Adriano per-
 petuum dicit, composuisse ædictum. Refert etiā Spartianus Se-
 uerum Impe. in odium, & inuidiam huius Iuliani Imper. (cui
 à se apud Miluium pontem in palatio post septem mensium im-
 perium victo & occiso successit.) iussisse Saluij Iuliani Iurecō-
 sulti aui eius decreta aboleri, & id non obtinuisse. *Ædictū vi-*
delicet perpetuum significans, prout intelligit Alci. lib. 2. dis-
punctio. c. 27. Hoc ipsum clarius refert Iustinianus in. l. pen. C.
de cond. indeb. ibi. Et huius sententiæ sublimissimum testem adducit
Saluium Iulianum summe authoritatis hominem, & prætorij ædicti perpe-
tuum ordinatorem. Huius Iuliani opus in distribuendis, & ordi-
 nādis ædicti perpetui titulis se imitari Hermogenes ait in suo
 opere, ex quo extracta est. l. 2. ff. de statu homi. *Ordinem, inquit,*
Ædicti perpetui sequuti, & ijs proximos atq; coniunctos applicantes ti-
 tulos, ut res patitur, dicemus. * Ad eius etiā exemplū Theophilus
 Dorotheus, & alij legum compilatores, cum antea non secundum
 ædicti perpetui ordinē, sed passim, & quasi per Satyram (non
 seriatim, ut explicat glo. nec seruatō ordine, ut explicat Alciat.
 de verb. sign. lib. 4. col. 2.) legum quodam opus collectum tra-
 deretur, ut inquit Iustin. in prohe. Digestorū. ver. Et primi anni.
 per suum rerum ordinem, & consequentiam digesserunt, con-
 gruis titulis (ut inquit Iusti. in prima cōsti. Codicis. §. quibus.)
 subdentes ita ut rei ordinatio, & substantia cum Digestorum
 indito nomine cōueniret. Horum ordinationem ita nostri ob-
 seruauerunt, ut sit omnium firma, & communis conclusio, quod
 tituli ad titulum sit de necessitate faciēda continuatio. Prout
 defendit Ias. in Rubr. instit. de actio. & circa hoc multū nostri
 elaborauerunt, ut potest videri in Rubr. & l. 1. ff. si cert. petā. in
 Rubr. de cond. furti. & de lega. 1. & extra de iudicijs. & alibi sæ-
 pè. * Adeo quod ex hoc Rubricarū ordine formauerint ar-
 gumentum, quod fecit gloss. in Rubrica. ff. de eo. per quem
 factum erit. & in. §. pœnales. ver. item aduersus. circa medium.
 insti. de actio. & in. c. 1. verbo, non existat. de iuramen. calum.
 in. 6. & inibi not. DD. plura inde ad diuersarum rerum pro-
 bationem deducētes, quæ conguessit Euerardus in propio lo-
 co ab ordine Rubricarum.

Cæterum quamuis legum compilatores negari non possit stu-
 diuisse

duisse, vt primis quibusq; proxima copulata procederet. l. cum delationis. §. a sinā. ff. de fun. instru. & id præcepisse Imperatorem, in d. §. quibus. & ita esse præsumendum factum, arg. l. 2. ff. de offic. ciui. iud. vt inquit Barba. in .c. testimoniū. col. 1. de testi. Quia tamen in disponendis titulis cuiq; negotio non quadrat semper vnica ratio, sed quandoq; multiplex, & copilatores arbitrio suo elegerunt, quæ sibi aprior visæ est, cum materia non possit suo bono intentui deferuire, vt dicitur in. d. l. 2. de statu. homi. ibi. *Vt res patitur.* Ordinatio hæc quam illi disposuerunt, & posteriores obseruarunt, ad ornatum potius, & optimā rerum dispositionem seruit, vt existimauit Bal. in. l. Gallus. col. 1. de liber. & posth. & Cuma. in Rubr. de noui ope. nun. & Angel. in probæ. instit. ad finē Rubr. & in Rubr. de actio. in prin. & Barba. vbi sup. Vt vel sic nō sit ita exacte res obseruāda, vt quæ congruentiæ loco deferuiunt, prout sit lex lata interpretentur & defendātur. Cum ea, quæ ex ordine rubricarum voluerunt probare. DD. quæ retulit Euerar. possint aliunde commodius probari. Et satis emendicato suffragio innititur, qui ab ordine rubricarum probat. Quia tamen singula quæ non profunt, multa collecta iuuant, vt inquit Ouidius, & refert Bal. in. l. si plures. §. cumulum. ff. de pactis. maximè quoties conamur aliquid probare, vt refert idem Bal. in. l. si quis. §. quid. ff. de eden. transeamus nunc cum nostrorum traditionibus, & titulū nostrum ad præcedentes continuemus: cum in probæmio huius libri idem sit, quod in prima consti. Codi. præceptum illis verbis. *Y que se pusiesen debaxo de sus titulos y materias por la buena ordē, y estilo que conuiniessen.*

Postquam igitur in tit. 2. supra visum fuit de testamentis, quamuis in præcedenti (tanquam ad defunctorum materiā pertineat) sit etiam adiecta moderatio impensæ funeralis. huius nostri tituli ad illū de testam. facienda est continuatio. Quæ etiā quandoq; sit ad remota, si materia intermedia non sit difformis, vt inquit Imol. in Rubr. de appel. quem sequitur Angel. in Rubr. probæ. instit. ad finem. & Alex. in Rubr. solut. mat. & Ias. in Rubr. de actio. num. 8. Quoniā itaq; melioratio quandoq; in testamento relinquatur, & eo casu nihil aliud est quàm prælegatum, vt statim dicemus. Congruenter post titulum de testam. consequitur titulus de meliorationibus. Et simili continuatione vsus est Impe. in prin. instit. de lega. iuncta glos. 1. ibi.

Post

Post hæc, scilicet, quæ diximus supra. de testamentis ordinandis hucusq; Et eodẽ genere cõtinuationis vtitur gl. in Rub. de lega. 1. Quã licet ibi impugnet Cuma. tanquam factam ad remota, eam tamen defendunt cæteri, existimantes non censi remorum, quod propter titulos ad materiam spectantes, distat à continuato. Prout etiã fecit. I. C. in. l. 1. in prin. ff. si tab. testam. nullæ exta. quem ad hoc citat Ias. in. d. Rubr. Et licet melioratio possit etiam fieri in contractu, & eo casu nihil aliud sit quàm donatio, vt statim dicemus: & sic videatur, quòd titulus iste rectius caderet post titulum, de donationibus, infra. Adhuc congruentius positus est hic quàm ibi, propter naturam & reuocabilitatem meliorationis, de qua in. l. 1. infr. & affinitatem, quam inde cum vltimis voluntatibus fortitur, vt ibi dicemus. Et quamuis soleat etiam esse irrevocabilis in casibus ibi expressis, adhuc melioratio est quædam dispositio vltimi arbitrij, & refertur ad formam & modum futuræ successiois, cùm secundum tempus mortis reguletur, vt in. l. 7. infra. vbi etiam dicemus glo. 1. num. 30.

- In Rubr. ibi. *Delas mejorias*. Hispano sermone, *Mejorias*, appellamus eas bonorũ partes, quas vnus filius præ cæteris in successione paritũ præcipuas reportat. Nostri interpretes Latine dicunt meliorationẽ. * De cuius nominis latinitate si Laurentiũ Vallã consuleremus, degenerasse nos à nostrorũ. I. C. latinitate, & elegantiã, si tam aspero (in quocunq; eius significato) vocabulo vteremur, assereret: aut quasi nostris Gothicis & Vandalis nominibus, seu Barbaris vocabulis, Latinæ linguæ nitorem, qui in illis reperitur, deprauemus ac corrumpamus, accusaret. Prout sui temporis authores nostros, non sine graui arrogantia, in
7 prohæmio libri tertij repræhendit. * Addens se mediocri ingenio præditum omnes, qui ius ciuile interpretantur, ipsorum scientiam edoctrum, glossasq; in digesta Accursianis lōgè vtiliores triennio conscripturum. Potest profectò Valla recusari. tum q̃ in ipsismet iure consulis, quos laudauit, non defuit, quod repræhensione dignum, multoties sine iusta ratione, inueniret, vt ex multis capitibus libri eius sexti apparet. Tum etiam, quòd repente ex Grāmatico & Rhetore voluit, iura ciuilia interpretari, quod dicto securius promisit, quàm ædito & elaborato opere, quod iactat, posset facto adimplere.
8 Fuit profectò priscis illis Iureconsultis, teste Quinti. insti.

orato. lib. 5. ad finem. Ita summus circa verborum proprietatem labor: vt idem Valla eiusdem Quinti. autoritate omne ius in duobus positum testetur, in verborum, scilicet interpretatione, aut in equi, prauiq; discrimine. Vt ex integro Digestorū volumine potest deprehendi, in quo vix reperitur titulus qui circa verborum interpretationem, aut ædicti alicuius, aut contrahentium, aut testantium non versetur. Nimirum cū a mente, vel disponentium, vel testantium, aut contrahentium omne ius pendeat, ea aliter quam ex verborum proprietate cōmodius elici non potest. l. Labeo. de sup. lega. ita vt ab ea in dubio recedi non debeat, nisi euident esset voluntas in contrarium. l. non aliter. de lega. 3. cū multis congestis per Tiraquel. in. l. si vnquā. in princip. nu. 118. * Quo ad elegantiam verò mirum est nostros lurreconsultos, quorum fragmenta in quinquaginta Digestorum libris reperiuntur, omnes, qui tamen non eodem tempore fuerunt, ita quasi vno eleganti ore loquutos, vt cum Valla nesciat vtrum eorum diligentia ne an grauitas, prudentia an æquitas, rerum scientia an orationis dignitas præstet, & maiori laude digna sit: hoc vnum fatetur nihil eis addi, vel adimi posse, ita vt eloquentiæ defectus, quā materia non patitur, latinitatis atq; elegantie quibus abundat, maiori laude augeat incrementum.

Nos, quibus ista facilius admirationi, quā imitationi deferuiunt, cū verbis tantū ad explicandam mentem vtamur, vt ex Tuberone refert Celsus in. d. Labeo. cū multis congestis per Tiraquel. in. l. si vnquā. verb. libertis. num. 17. cum intentioni verba deferuiant, nec semper proprijs vocabulis vti possimus, satis est si rudius siuē indoctius, apertius siuē clarius, vt veteri proberbio continetur, loquamur. * Quando Boetius in commen. Topicorum Tullij, asserat ipsum quandoque notioribus nominibus, quā pprijs vti. Et ipsemet Tullius lib. de legibus. Se, quod in populari oratione versaretur, popularitèr interdum loquutum excuslat. Quem tamen Latine linguæ parentē vocat Plinius, & hominis in eloquentie nomen transmutasse dicit Quinti. barbaris tamē, & peregrinis quandoq; nominibus vtitur, & in epistola ad Atticum l. br. 5. in Rheda sedentem dictasse se eam epistolam, dum in castra proficisceretur, asserit. & pro Milone. aduersos Rhedarium occidisse, dicit. Et Horatius, qui tersus & purus Quintiliano est, lib. 1. sermo. &

2. epistolarum Petronii nomine vsus est. Quæ verba pro curru Gallica, & peregrina dicit esse idem Quinti. Quo loco Mappam vsitatum circo nomen, qua scilicet iudi Circensis præles in eundi certaminis signum dabat, & in mensa pro abstergendis manuum sordibus vtitur, Punicum esse. & Hispanos solere stolidos *Gardos* appellare, dicit. Proculus in. l. insula. in fine. ff. de acquir. rerum dominio. & Iuli. in. l. si tibi. ff. si cert. pet. verbis se dicunt abuti, vt facilius intelligantur. Imò parum referre existimauit Galenus lib. 1. Therapeutica. si etiam cōmissio Solocifino se quis clarius explicet.

- 11 **¶** Verbum *Certiorare* apud Vlp. frequens est. l. 1. §. fin. in fine. de eo qui pro tuto. l. 1. §. fin. l. quæro. ff. de action. empt. & alijs mille locis congestis per Tiraquel. in. l. si vnquam. verb. susceperit liberos. in princip. & tamen Ambro. Calep. non temere alibi reperiri, quam apud I. C. dicit. prout etiā reperitur apud Marce. in. l. fin. ff. quis ordo in bonorum poss. serue. Cice-
 12 ro. lib. de mundo vix ausus planius * *Medietates* dicere, *Media* dixit, vt quasi medietates diceret intelligatur, & tamē Paul. l. C. in. l. antiqui. ff. si pars hæret. pet. eo nomine sine rubore vsus est.
 13 **¶** Apud Latinos quamuis verbum *Melioresco* repriatur. vt apud Colum. lib. 2. c. 10. qui nāpos fabulosis glareosisq; aruis dicit meliorescere: verbum tamē *Meliorare* non reperitur. & sic tanquam parum Latinum illud not. Tiraquel. vbi supra. &
 14 Aluar. Vaez quæst. 2. de iure emphyt. num. fin. * Hoc verbum apud Iustinianum sonat in clementum rei propter casum, vel industriam. In quo sensu summittitur apud glos. verb. regressus. in. l. 1. ff. de cui. etio. Quod nihil aliud est quam bonitas accessio seu augmentum rei quocunque casu veniat, etiam per aluionem. vt in. l. bonitatis. & in. l. sed & si quid. iuncta glos. ff. eo. Vt plurimum refertur ad incrementum rei propter curam, & culturam. & tunc durio i vocabulo solet appellari melioramentum. Vt in materia fœudi, emphyteusis, vsufructuarij, rei subiectæ fideicommissio solent vti Scribentes, circa plures quæstiones, quæ in eo proposito occurrunt. Græci has meliorationes vocant *Emponemata*. vt in. l. fin. in prin. iuncta glos. C. de iure emphyt. vbi hoc nomen reperitur. & in authentico de non alien. §. scire autem. Eodem vocabulo in isto significato vtitur. l. si vsus fructus. §. sed si. ff. de vsufruct. l. fin. C. de negotio gestis. l. penult. C. de omni agro deserto.

- deserto. c. potuit. de locato. & alijs locis, quos ad propositū citat Alua. Vaez, vbi supr. post Tiraq. d. verb. suscepit liberos. Qui tēpore Cōstantini, & Cōstantij illius legi cōditorū, nondū defluxisse Latinæ linguæ nitorem dicit, prout tēpore Iustinia
- 15 ni * (qui post centum octuaginta circiter annos imperauit) cepit defluere. Qui grosso quandoque modo loquitur, vt inquit Bal. in. c. 1. §. & quia vidimus. nu. 12. qui fœud. dare possunt.
- 16 Apud nos, *Meliorare*, sonat alterum ex filijs, aut nepotibus cæteris præferre, in ijs bonorum partibus, quibus de iure possit. Quod barbara voce apud exteros solet dici, *Quantagiare*, Quo vocabulo vtitur Fab. in. §. ex nō scripto. col. 2. de iur. nat. & Decius. in. l. pactum, quod dotali. num. 7. C. de pactis. & in conf. 184. & conf. 475. num. 21. & alibi scribes. Et melioratio sonat, vel actum meliorandi, seu eam rem, vel quantitatem, in qua vnus est cæteris prælatus. Et in hoc significato hæ voces sumuntur apud authores nostros, in Commentarijs harū legū. Quibus nominibus quasi currēti pecunia (vt dicit Quint. lib. 1. c. 9.) vtendū est, cū etiā si primò dura videātur, vsu tandem molliuntur, vt ait Cice. relatus ibi à Quinti.
- 17 Est autem meliorandi vsus ita antiquus, vt apud sacras literas. Gene. c. 48. in fine. reperiamus Iacob meliorasse filium suum Ioseph, hijs verbis. *Do tibi partem vnā extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrei in gladio, & arcu meo.*
- 18 Fit autem apud nos melioratio quandoq; in contractu, quādoq; in testamento. Et quidem quando fit in testamento alteri ex hæredibus scriptis nihil aliud est quā prælegatum, id est, legatum relictum alteri ex hæredibus. Prout I. C. solent appellare. l. qui filiabus. §. fin. & l. seq. l. quæ situm. §. duobus. l. legatū. §. 1. l. filio pater. de lega. 1. quibus istud prælegatū appellatur cōmuni vocabulo legati. Al' as magis propriè solēt. I. C. appellare præceptionem. l. miles ad sororem. §. pro parte. l. cū filius. de lega. 2. l. Sextiliam. de lega. 3. l. 2. de fund. instrum. l. Marcellus. §. quidā liberis. ad Trebe. l. si Fortidianū. C. de lega. & alijs locis, in quibus glo. & DD. interpretātur, & appellant istud legatū seu præceptionē. i. prælegatū. Hæc enim vox prælegati in istis præceptionibus cohæredum, apud. I. C. non videtur frequens. Reperitur autem in titulo dotis prælegatæ, & tūc satis improprie. vt aduertit glo. in Rubr. Et q̄ ista melioratio sonet prælegatum, tenuit Segu. in. l. 3. §. fin. num. 100. de libe.

libe. & posthu. Couar. lib. 2. vari. c. 2. nu. 2. ex opin. Montal. & Rode. Sua. quos refert. & Mene. in. l. cūm virum. nu. 2. C. de fideic. Atque ita quæstiones, quæ in iure solent circa prælegata controuerti, poterunt etiam seruatis seruandis applicari ad hanc meliorationem testamento alteri ex filiis hæreditibus relictam, siue fit quorū bonorum, siue rei, aut quantitatis certæ. Et hinc sumptum est fundamentum decisionis aliquarum legum huius tituli, prout ante eas explicuit Segura, vbi supr. Hinc enim l. 5. permittit repudiare hæreditatē retenta melioratione, prout de iure fit in prælegato. l. qui filiabus. §. fin. cum. l. seq. de lega. 1. quod non posset fieri, si melioratio caperetur in totum iure hæreditario. l. 1. l. 2. l. si solus. de acquir. hæred. Hinc, & processit l. 8. conseruans meliorationem rupto testamento ex causa præteritionis, vel exhæredationis, prout fit in prælegato. authenti. ex causa. ibi. *Cetera namq;* C. de libe. præte. & in corpore, vnde sumitur. in. §. si verò contigerit. ibi. *Quædam legata.* Sub quo nomine compræhenduntur etiam prælegata, quæ illo vocabulo solent appellari, vt dictum est. Et probat Pau. cons. 247. viso codicillo facto. Quod non fieret, si melioratio caperetur iure hæreditario, vt in. d. §. siue igitur. ibi. *Quantum ad institutionem hæredum.* Hinc etiam. l. 1. l. 1. permittit adijcere grauamina tertio, quæ non reciperet, si legitima esset. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testam. Patitur autem tanquā prælegatum. Hinc etiam inferuntur alia, de quibus per Segu. vbi supr. & Roder. Suar. in. d. l. quoniā in prioribus. in decla. l. Regni. q. 7. per totā.

219 Vbi inter alia concludit, quod licet melioratus possit propria autoritate occupare rem, in qua est melioratus, pro ea parte, pro qua ipse est hæres institutus: pro ea verò quæ capitur à cohærede, non poterit. Sed vel habebit locum interdictū quorum legatorum, si occupauit ante aditam hæreditatem: vel perdet ius, si occupauit post. Nam cū illa pars accipiatur iure legati, erit de manu cohæredis accipienda, prout fit in alijs legatis. l. 1. ff. quorum lega. ibi. *Etenim æquissimum pratori visum est, vnumquemq; non sibi ipsi ius dicere occupatis legatis, sed hæc ab hærede petere.* Et in. l. non dubium. C. lega. quæ legatarium occupantem priuat legato. Et procedit, quoties occupauit post aditā hæreditatem. Et in hoc differ ab interdicto, quod habet locū, quando occupauit ante. secundū gl. ibi. & in. l. 1. C. quorū lega. quas esse cōmuniter approbatas asserit Rode. vbi supr. Et q̄ istud procedat

dat etiā in prælegatario, probat tex. in l. 1. §. si quis ex mortis. vers. qui verò ex causa præceptionis. ff. quor. lega. vbi permittitur occupare, p parte, quā habet à se ipso, nō p parte cohæredū.

Quod tamē limitat Rode. vbi sup. nisi esset notoriū rē prælegatā cōtineri intra tertiu & quintū bonorū, nec nocere legitimi aliorū filiorū, arg. Falcidie, ppter quā fuit introductū interdictū, quod cessat, vbi est notoriū cessare Falcidiam, vt voluit gloss. fin. in l. 1. C. eo. quā ibi sequūtur Cyn. Bal. & Salic. Quæ ratio, quāuis posset deferuire ad prælegatū rei certæ, vel etiā tertij & quinti cū assignatione rei certæ, quā esset notoriū intra tertium, & quintū cōtineri: nō tamē prodesset ad meliorationē tertij & quinti simpliciter, propter consuetudinē quātitatis, & rerū, in quibus sit soluēda. Prout cōsiderauit idē Rode. ibi. nu. 1. ex tex. in l. nō amplius. §. cum bonorum. ff. de leg. 1. & tex. vbi not. Bar. in l. 2. C. quādo, & quibz quarta pars. lib. 10.

Limitat etiā Rode. nisi esset data licētia à testatore apprehēdēdi prælegatū propria autoritate. l. Titia. cū testamēto. §. Lucius. secundū vñū intellectū, relatū à gloss. fin. vers. vel tertio. ff. de lega. 2. vbi id not. Bart. & in l. creditores. nu. 9. C. de pign. & in l. nemo potest. nu. 10. de lega. 1. quē ibi sequūtur communiter DD. vt potest videri per Alex. nu. 14. Ias. 1. lect. nu. 34. & 2. nu. 46. Crotū, nu. 26. Hannibalē. nu. 34. Ripā. nu. 61. Qui addit ex hac licentia non solū cēseri dispensatū cū interdicto, sed etiā cū prohibitione. l. non dubiū. Prout ibi not. Bal. Salic. Pau. Alex. Ias. & Mincha. de succe. crea. §. 9. num. 16.

Ex superiori etiā ratione infert Rode. vbi supra. nu. fin. nō posse habere locū adictū. D. Adriani pro cōsequēda melioratione. Quia cū illud adictum competat soli hæredi. vt in l. si. C. de adi. D. Adri. Toll. & nō successori particulari, etiā si sit hæres in recerta, secundum gloss. ibi: non potest dari pro prælegato, saltim pro parte, quæ non capit iure hæreditario.

Infertur etiā, q cū heres nō adimplens præceptū testatoris, nō solū priuetur hereditate, iuxta formā tex. in auth. hoc ampliūs. C. de fideic. sed etiā prælegato, secundū Dyn. Bal. Cum. Alex. in l. qui filibus. §. fin. de lega. 1. quorū opinio est magis cōmunis, secundū Ias. in d. auth. nu. 3. quidquid ibi dicat Bal. & Ang. in d. §. si. q priuabitur hac melioratione, quāuis nō priuetur legitima. Dū tamē præceptū seu grauamē iniūctū meliorato in tertio sit in fauorē eorū, qui ex l. 1. infra. possunt substituī, & ad eos

erit deferenda melioratio propter non impletum grauamen, quamuis illius legis ordo sit contrarius ei, quem ponit. d. auth. de quo tamē nos agemus in. d. l. 1. glo. 4.

22 Quādo autē melioratio fit in cōtractu, nihil aliud est quā donatio, & in hunc sensum à nostris interpretibus est vox hæc hucusq; sumpta. prout agnoscit Ant. Lara cōciuis in. l. si quis à liberis. §. itē rescriptū. nu. 35. de libe. agnos. licet ipse ibi. n. 38. cōtrariū velit circa intellectu. l. quoties. C. de donatio. quæ sub modo, de quo nos agemus infr. l. 1. gl. 5. nu. 39. Atq; ita si sumamus nomē donationis in genere, Melioratio ab ea in nullo alio differt, nisi in eo, quo species à genere, vt donatio sit nomē generis. l. alienatū. §. donationis. de verb. fig. iuncta gl. Melioratio autē sit nomē speciei, pro donatione facta filio, vel descendenti, iuxta formā harū legū. Vnde quēadmodū ad positionē speciei sequitur positio generis. l. si quid eorū. §. inter emptū. vbi not. gl. Bar. & DD. ff. de lega. 2. vt qui dicit fraudē, dicit dolū. l. iuris gētū. §. sed si fraudādi. ff. de pact. & qui dicit mutuū, dicit creditū. l. 2. §. creditū. ff. si cert. pet. eodē modo qui dicit meliorationē, dicit donationē. Si autē tractemus de donatione simplici facta filio, prout est species donationis in genere: tūc ea donatio & melioratio idē sunt. Nā licet verbū meliorationis, quāuis irreuocabilis factæ de quota tertij & quinti sit pinguius, & vberius nomine donationis, cū ex vi vocabuli referatur ad formā, & modū futuræ successione, & ex ea ratione includat etiā bona futura, vt in. l. 7. infra. Eandē qualitātē nostri oēs tribuūt donationi factæ filio sub nomine donationis eiusedē quotæ, de quo agemus ibi. Itaq; in omnibus generaliter donatio simplex facta vni filiorū melioratio est, & pro tali accipitur, & in eā rationē imputatur, vt in. l. 10. infra. Et è conuerso melioratio in cōtractu facta nihil aliud est quā donatio, & ita eā appellat tex. in. l. 1. inf. in fine. ibi. *O por alguna causa q̄ segun leyes de nueſtros Reynos las donaciones perſetas.* & c. Quæ verba nō tam similitudinem, quā omnimodā identitatē significant, cum vtrifq; eadē sit substantia, eadē potiūs quā similia sunt, secūdum Arist. quem refert Bal. in. l. 1. nu. 2. C. quæ sit longa consue.

23 In Rubricā. *Del tercio y quinto.* Legitima filiorum, quāuis loco alimentorum successerit. auth. de trien. & semi. §. 1. secundum Cynum. in. l. sanctimus. C. de nup. & sic iure naturali debeatut tanquam pendens ab illo naturali principio educandi liberos.

1. i. §. ius naturale. de iust. & iu. §. ius naturale. inst. de iure nat. & probatur in l. cū ratio. de bonis damna. ibi. *Ratio naturalis quasi lex quædam tacita. l. scripto. ff. vnde lib. auth. de hære. & falc. §. 1. ibi. Secundum naturam debeat. Et tradit gl. in d. auth. de tri. & semi. §. 1. verb. debitū. & verb. debeat. Eius tamē quantitas est de Iure ciuili positiuo. vt in d. §. 1. l. lege. 1. 2. tab. C. de legi.*

24 hæred. & à legis taxatione, vnde nomen traxit, pendet. * Vt quāuis controuersum sit, an in totum per legem tolli possit, vt potest videri per Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero. nu. 6. de cond. & demon. Imo. & Alexan. in l. quod de bonis. §. fen. ad l. Falc. Fabi. in. auth. nouissima. nu. 183. & seq. C. de inof. test. Decium. in l. iura sanguinis. nu. 7. & ibi latē additio. ff. de reg. iur. & Roder. in l. quoniam in prioribus. in decla. l. Regni. limi. 2. Couarr. in. 4. 2. par. c. 8. §. 6. num. 4. & 5. Mench. de suc. crea. §. 20. ex nu. 296. In eo tamen omnes cōcordant, quod potest minui. vt etiam tenet Grego. in l. 32. tit. 9. p. 6. glo. magna. ad princ. Gomez in l. 40. Tauri. num. 57. Ludo. Moli. lib. 2. primog. c. 1. nu. 14. Et per consequens à fortiori potest per legem augeri, cum hoc sit faborabile, vt in d. auth. de tri. & semi.

25 §. 1. * Et sic legitima filiorū, quæ iure Digest. & Codicis erat quarta, relicto dodrante libero. l. Papi. §. quoniam autem quarta. & §. Quarta ff. de inof. testam. l. cū quæritur. C. eo. & quæ iure authenticorū, & partitarū fuit aucta, vt inter quatuor filios aut pauciores sit triens, inter plures semis, relicto besse, aut semisse libero. auth. nouissima. & in corpore. C. eo. l. 17. ti. 1. p. 6. Iure Regio nouiori multò plus aucta est, & continet quatuor bonorū partes ex quinque. l. 9. tit. 5. l. 1. tit. 6. l. 9. ti. 1. 2. lib. 3. Fori. Et quāuis Iure cōmuni legitima in quarta, triente, aut semisse esset æqualis. vt in d. auth. nouissima. ibi. *Ex æquo, scilicet, inter eos diuidentus.* Et in corpore. ibi. *Singulis ex æquo quadriunciū, vel sexiunciū diuidentū.* Iure tamē isto ultra quintū parenti concessum est, vt possit tertium vni filiorū, aut nepotam, aut etiam descendentiū iure meliorationis, assignare, in quo is cæteris perferatur. vt in dictis. ll. Et quāuis iure authentic. quo maior est filiorū numerus, eo fit maior legitima, vsq; ad semissem, vt in d. auth. nouissima: Iure Regio si vnus tantum extasse, cū cesset ius meliorandi, legitima extensa est ad omnia bona, excepto quinto. vt dicemus in l. 11. infr. gl. 6. in quo voluntaria fuit: sic tamen scripta. l. prospexit. qui & à quibus,

26 Quintum quidem non est filiorum legitima, sed pater in vita vel in morte potest libere de eo disponere, etiam inter extraneos. l. 12. infra. Et successit loco dodrantis, bēsis aut semis de iure cōmuni, licet non in omnibus, propter impensam funeris & libertates, quæ eo iure ex corpore hæreditatis deducebātur. l. Papin. §. quarta. de in offic. test. l. fi. §. in computatione. C. de iu. delib. Iure Regio, cū alijs legatis pijs, & gratiosis deducūtur ex quinto, quod pro illis est deputatū. l. fi. infra.

27 Tertium autem est, quid anomalum. Nam licet non sit propriè legitima respectu cuiuslibet filij, respectu tamen omnium legitima est, cum extraneo relinqui non possit. Et quamvis extranei dicantur etiam descendentes, vltra primum gradum, quibus non debetur legitima, vt probat Ruin. consil. 8. lib. 3. respectu tamen tertij, nepotes, aut descendentes, quibus non debetur legitima propter parētes, aut intermedias personas viuas: non sunt extranei, sed capaces. vt in l. 2. infr. Et in hoc tertio cadit propriè nomen meliorationis, cum ea bonorum pars, quæ aliās esset inter filios diuidenda, iudicio patris vni ex filijs, aut descendētibz datur, in qua is cæteris præfertur, & melioratur. Et quamuis quādo quintum legatur extraneo, stantibus filijs, nō sit melioratio, licet eo nomine impropriè appelletur. l. 4. infra: tamē quando datur vni ex filijs prælegatur etiam, & meliorationem sonat, cum is in eo alijs præferatur.

28 Quæ quidem legitimæ forma non solum inter filios legitimos & naturales obseruabitur, sed etiam inter legitimatos, non stantibus legitimis. Nam cū legitima debeat ijs, qui de inofficioso agere possunt. vt auth. de tri. & semi. §. 1. & ij. agant. autho. de mona. §. illud. & de trien. & semi. §. hoc quidem obtrinet. l. communium. C. de natu. libe. §. quibus de hæred. quæ ab intest. in eis eadem forma, quæ inter legitimos, cū ab eis non differant. autho. quibus mo. natu. effi. sui. §. illud. tradunt Gomez. nu. 66. & Tello. nu. 2. in l. 12. Tauri. & Couar. in. 4. 2. par. c. 8. §. 8. num. 2.

29 In adoptatis autem similiter obseruabitur, cū in eis quarta iure Digest. & Codi. sit aucta iure authenticorū ad trientē & semissem, secundū Salic. in d. auth. nouissima. Quia iure legitimorū vtuntur. l. si cum te. C. de suis & legit. hæred. §. si. inst. eo. qui de omnibus loquitur, de quibus prædixerat. & istis etiam cōpetit quærellā. §. adoptiui. de ex hæred. lib. §. cum autem. instituta.

stituta. de inoffi. Et sequitur Fabi. in. d. auth. nouissima. nu. 49.
 Qui addit in arrogatis quartā iure Digest. l. si arrogator. ff. de
 adopt. §. cum autem. instit. eo. §. cum autem. de inoffi. non esse
 auctam iure authenticorum ex. d. auth. nouissima. secundum
 glos. in auth. de trien. & semi. §. 1. verb. in omnibus. Quo
 iure vtemur etiam Iure Regio.

30 Legitima parētum, quāuis iure etiam Regio aucta sit, prout
 & Iure communi fuit aucta ex quarta. l. nā et si parentibus. ff.
 de inof. test. ad trientē. ex. d. auth. nouissima, & in corpore, vbi
 not. glo. verb. omnibus. & est omnium opinio, vtrobiq; secun-
 dum Fabi. ibi. num. 40. Non tamen seruat formam legitimæ si-
 liorum, sed solum aucta est vsque ad duas partes bonorum ex
 tribus. l. 1. tit. 8. infra. Et illæ diuidūtur æqualiter, non data me-
 lioratione, vt dicemus in. l. 10. infra. glo. 2. num. 23. Tertia au-
 tem pars libera habet eandem naturam quinti, cum sit deputa-
 ta pro anima, & extraneis, vt in. d. l. 1.

31 Fratrum autem legitima, licet Iure communi sit aucta ad
 trientē, & semissem, quādo turpis persona est instituta, secun-
 dū glo. in. d. auth. de trien. & semi. §. 1. ver. omnibus. per tex.
 ibi versic. *Hoc obseruando in omnibus personis.* Prout tradūt Cyn.
 Salic. & Fabi. num. 41. in. d. auth. nouissima. aduersus glos. ibi.
 Iure tamen Regio hoc non reperitur immutatum. Et quamuis
 vellemus legitimam augere, non constat cui augmento filio-
 rum aut parentum, assimilari debeat. Non tamen esset incon-
 gruum, si augeretur ad similitudinem legitimæ parentum, odio
 fratris, qui excluso proprio sanguine, turpem personam insti-
 tuit. Quo solo casu debetur legitima. l. fratres. l. fratris. C. de inof-
 fi. testam. §. foror. instit. eo. & quo casu est etiam iure au-
 thenticorum aucta, vt dictum est.

82 Deducuntur autē hæ partes in diuisione hæreditatis in hūc
 modum. Primò quidem ex cumulo bonorum deducitur æ-
 alienum. Cū tertium, & quintum sint quotæ bonorum, vt
 in ijs. ll. Bona autem dicantur deducto ære alieno. l. sub signa-
 tum. §. bona. de verb. signif. l. mulier bona. de iure dotium. Sta-
 tim & prius deducitur quintū. ex. l. 2. r. 4. Stilli. quæ vsu Forēsi
 recepta est, cui accumulatur legata gratuita, & funeris im-
 pensa. ex. l. fin. infr. vbi dicemus. Deinde deducitur tertiu, quan-
 do in eo est quis melioratus. Et reliqua bona sunt filiorū legi-
 tima. Et ita practicantur hæ leges, secundum Rode. in. l. quo-
 niam

niam in prioribus. in decla. l. Regni. limi. 13. vers. modus practi-
cadi. Et Gomez. in. l. 17. Tauri. nu. 2. & Mat. in. l. 1. huius tit.
gl. 1. nu. 1. prout & nos infr. in discursu latius explicabimus.

- 33 Non abs re in proposito inquireretur, Vtrum melioratio seu
ius hoc meliorandi vnum ex filijs, cumq; cæteris præferendi,
sit odiosum, aut fauorabile. Quod sit odiosum, ex eo deducitur,
quòd inducat inæqualitatem inter fratres, quibus cum lege na-
turali bona parentum æqualiter deferantur. l. inter filios. C. fa-
mi. hercis. l. scripto. ff. vnde libe. non sine magna aliorum inui-
dia, odioq; vnus eorū melioratur, cæterisq; præfertur. * Vnde
dicebat Bal. in. d. l. inter filios. quòd statuta inæqualiter admit-
tentia liberos sunt contra naturalem æquitatem. Et Ange. in
auth. de nuptijs. §. illud. quod ex filijs non debet esse vnus
filius, & alter priuignus. & in cons. 287. inquit, quòd filius fa-
cilius patitur quòd extraneus etiam inimicus, aliquid & pa-
terna hæreditate habeat, quàm quod alter eorum plus altero
habeat vnum iota. * Hinc legi semper curæ fuit, ne inter filios
sit inæqualitas. l. pen. in fine. C. commu. diui. & prætor sum-
mus æquitatis custos. l. quod si Ephesi. in fine, de eo quod cer-
to loco. ea de causa collationem induxit. l. vt libetis. ibi. Hoc
etiā æquitatis studio. C. decolla. vbi not. Corn. num. 3. dicens,
quòd æqualitas inter filios seruanda est pro posse, quia inæ-
qualitas parit inuidiam, quæ magis cadit inter fratres. l. cum
oportet. in prin. ibi. Vel ad fratres suos, quod etiam grauius multis
esse videtur. Et in. §. si autem res. in fine. ibi. Ne altercationis cu-
iusdam maximè inter fratres oriatur occasio. C. de bonis quæ libe-
Idem probat. l. 4. tit. 1 §. par. 6. ver. Esto es. Et plura tradūt Go-
mez in. l. 29. Tauri. num. 2. & Tiraq. de Primoge. q. 4. nu. 1.
& Mie. de Primoge. 1. p. q. 3. n. 9. * Et hinc etiā est, qd pater (qui
æqualiter filios præsumitur amare. l. isti quidē. in fi. iuncta gl.
ff. de eo quod met. cau. l. nō solū. §. de vno. ff. de ritu nup. ibi. Quia
par affectionis causa suspicionem fraudis remouet. Not. Bart. in. l. cū pa-
ter. §. pater pluribus. de lega. 2.) in dubio nō censetur disponere
quidquā, per quod huic æqualitati noceat, vt in. d. §. pater plu-
ribus. Facit tex. in. l. cū pater. §. rogo. de lega. 2. ibi Vt quisq; de te-
meruerit videtur omnibus liberis, & si non æqualiter meruerint, fideicom-
missum relictum. Tex. etiā in auth. de trie. & semi. §. illud quoq;
ibi. Quoniā incertum est, ne forsā. &c. Et in dubio hęc interpreta-
tionem esse assumendam, tradit Socin. in. l. cum auus. nu. 41.
de cond.

de cond. & dem. Corn. consil. 309 lib. 1. Conducunt tradita per Alex. cons. 76. viso themate. num. 21. & 24. lib. 4. & Rip. in. l. Lucius. num. 47. de vulg. facit tex. in. d. autho. de nup. §. illud. & in. l. fin. C. commu. vtrisque iudi. Cum igitur æqualitas sit fauorabilis, per cōtrarium inæqualitas odiosa erit. Cum contrariorū eidem sit disciplina, vt in prin. instit. de ijs qui sunt sui vel ali. iuris. §. illud. iuncta glos. instit. de totie. l. penul. vbi not. Bald. Cide solut. l. & si contra. in fi. ff. de vulg.

37 Quod aut meliorādi ius fauorabile sit, videtur probari, si res ab ipsis primordiis deducatur. Etenim cū Iure Cōm. & Partit. legitima filiorū esset tā tenuis, & eius quātitas à legis taxatione pendeat, vt suprà visum est, cum potuerit augeri & minui, potuit lex hāc mediam viam eligere, vt legitimā augeret cum hac qualitate, vt tertiu esset legitima inter filios, non quidē vniuscuiusq; in specie, sed pater haberet facultatē vni ex liberis, cui voluisset dare, eumq; præ cæteris in dicto tertio meliorare. In quo lex sua potestate ita moderate vsa est, vt in ea dispositione omnium fauori parentum, & filiorum prospexerit.

Parentum fabor in eo consistit, quod cum eis inuitis tertiu legitima effici posset, eis ius eligendi, vnumq; ex filijs, quē voluerint, cæteris preferendi potestas relicta est. Quod non caret summo honore, & fauore. Vt vel sic filij, quibus aliās parentū nomen venerandū semper esse debet. l. liberto. de obsequijs. l. veluti, de iust. & iur. quiq; pactionibus ad paterna obsequia astringendi non sunt. l. si quando. §. illud. C. de inoffi. test. Spe præmij in parentum obsequio persistant. Ad quod licet omni iure teneatur, summa ratione, iusteq; meliorationis spe allicitur. Quia non prætio, cōtra tex. in. l. si vnus. §. si ob maleficium. secundum lēcturam Florentinam, quam ibi tenent glo. & cæteri. ff. de pact. l. idemq; §. 1. ff. de cond. ob turpem causam. l. fina. C. eo. Sed spe præmij inuitantur. Quod etiam in matrimonio, quod vndequaq; liberum esse debet, permittitur. l. Titio centum. §. 1. ff. cond. & dem. l. vter ex fratribus. ff. de cōd. insti. l. 1. & 2. C. de insti. & substi. Possunt etiā parentes filiorum seruitia remunerare, & gratificare. Nam licet de rigore ad id non teneantur, negari non potest, qualis qualis obligatio, & gratificandi animus erga filium de patre benemeritum. Possunt etiā suas suæ facultatis partes tertium, scilicet, & quantum vni filio vinculatas relinquere, quod ex eo capite fauorabile esse resoluit.

Ludo.

Ludo. Moli. lib. 1. primog. c. 18. quod in familiarum conseruationem dirigatur, sicut & ceteræ maioratus institutiones. In quo ius quodam publicum versatur, argumento. l. 1. §. quamuis, ibi: Publicè enim interest partus non subijci, vt ordinum dignitas familiarum; salua sit. ff. de ventre inspi. de quo latè Molin. ibi. & Tiracquel. de primogen. quest. 4.

- 38 Ex parte autem filiorum idem, & maior fauor versatur, propter augmentum legitimæ, quo saltim parentes astringuntur, vt tertium extra filios descendentes ve non distribuant, prout antea possent. Qui fauor est, vt colligitur ex. d. Authentica de tric. & semi. §. 1. vbi Impe. legitimam auxit, vsque ad trientem, vel semissem cū Iure Digestorū esset quarta & filiorū fauore id se induxisse testatur pluribus, & favorabilibus verbis ibi posit. Frequentèr inquit, mirati sumus, quomodo legitimis, & beneuolis filiis, quibus agunt gratias parentes, quibusq; quod relinquitur iam etiā debitum vocant, &c. & hoc patet euidenter, & not. Cynus, in. d. Auth. nouissima, in fine, dum eius decissionem ad alios descendentes, tanquā fauorabilem extendit: prout etiā ibi agnoscit Fabi. nu. 184. & Alexand. conf. 63. num. 4. libr. 2. Et licet augmentū inductum fuerit cum illa qualitate, seu grauamine, vt vni possit integra melioratio assignari: nihil hūc in filiorum odium inducū est. Quibus nihil ex legitima sibi antiquitus debita detrahitur, sed adiicitur. In eo saltim, quod is, qui tertium reportare debet, quiq; meliorandus est, ex ipsismet futurus est, & inter ipsos eligendus. Vel patre non eligēte, nec meliorante ipsoꝝ legitima aucta in totum reperitur. Quod consideratione nō caret, & ius meliorandi fauorabile efficit.

- 39 Quæ omnia licet vera sint, fueritq; dispositio hæc in sui creatione fauorabilis, nunc iam inesse producta, licet etiam continueat fauorem meliorati, respectu tamen aliorum qui excluduntur, non caret odio, inuidia, & indignatione, ex rationibus in principio propositis. Vnde leges huius tituli potius tendunt ad conseruandas legitimas, & æqualitatē filiorū, quam ad augmentū meliorati. Quod in dubio parentē voluisse lex præsumit, vt dictum est. Hinc enim. l. 7. voluit considerari valorē bonorum tempore mortis, vt ad illud reducatur melioratio præcedēs, ne fortè diminutis bonis, melioratio inofficiosa sustineretur. Hinc. l. 9. præcepit, ne melioratio deducatur ex donationibus præcedentibus, vt in quātum posset, restringatur ius meliorandi.

Hinc. l. 10. cōputauit in tertium, & quintū, quācumque donat-
tionem simplicem factā filio. Ne vt ipsa exprimit, liceat patri,
yltra id eundem, vel alium postea meliorare. L. 12. eiusdē intē-
tionis est interpretando leges Fori, vt de vno tantum quinto
liceat patri disponere. L. si impatris in quintū impensam fune-
ris est ad eundem finem manifesta. Ne scilicet legitima lēderet-
ur duplici via, hinc per quintum, indē per impensam funeris.
Prout etiam dicemus in. l. 10. infra gloss. 4. num. 2.

LEX PRIMA.

QUANDO El padre, ò la madre mejo-
rare ¹ à alguno de sus hijos, ò descendiē-
tes legitimos, en el tercio ² de sus bienes,
en testamento, ò en otra postrimera vo-
luntad, ò por otro algun contrato entre viuos, ora el
hijo este en poder del padre, que fizo la dicha mejo-
ra, ò no: hasta la hora de su muerte ³, la pueda reuocar
quando quisiere ⁴. Saluo, si fecha la dicha mejo-
ria por cōtrato entre viuos, ouiere entregado la pos-
sesion ⁵ de la cosa, y cosas en el dicho tercio conte-
nidas, a la persona a quien la hiziere, ò a quien su po-
der ouiere, ò le ouiere entregado ante escriuano la
escritura dello ⁶, ò el dicho contrato se ouiere he-
cho por causa onerosa ⁷ con otro tercero, ansí como
por via de casamiēto, ò por otra cosa semejāte. Que
en estos casos ⁸ mandamos, que el dicho tercio no se
pueda reuocar, sino reseruar se el q̄ lo hizo en el mis-
mo cōtrato el poder para lo reuocar ⁹, ò por alguna
causa, q̄ segū leyes de nuestros Reynos, las donacio-
nes perietas, y cō derecho fechas se puedē reuocar. ¹⁰

GLOS.

GLOSSA PRIMA.

DE Donatione facta filio in potestate, & in quibus conueniat, vel discordet à donatione inter coniuges, & causa mortis, & legatis. De donatione item facta à matre, vel filio emancipato. Et in iis ius Regium qualiter discordet à Iure Communi. Et an donationes istae premortuis donatorijs reuocentur.

Melioratio est reuocabilis, nisi interueniat traditio rerum, vel instrumenti, vel causa onerosa cum tertio, vel reservatio facultatis reuocandi, vel casus, quo alias perfecta donatio reuocatur.

Donatio facta filio in potestate de Iure Communi non valebat, tradita vero confirmabatur morte.

Donatio tradita filio in potestate, equiparabatur donationi inter coniuges, & causa mortis. Et haec tres equiparabantur legatis.

Donatio tradita filio in potestate, & donatio inter coniuges, & causa mortis, premortuis donatorijs fiebant caduca, quemadmodum & legatum. Mortuis pariter donatore, & donatario reuocabili, an reuocetur, vel subsineatur donatio. Distinguitur inter donationes.

Dominium rei donate in donationibus morte confirmatis, transit in donatariū à tēpore mortis, prout in legatis, & quid in donatione causa mortis. Donatio facta filio in potestate, vel uxori, sine traditione, non confirmabatur morte.

Donatio morte cōfirmata, utrum retrahatur quoad dominiū, & fructus.

Donatio causa mortis facta filio, vel coniugi, etiā non tradita confirmatur

Donatio morte confirmata, non confertur, prout legatum. (morte.

Falcidia detrahatur ex donationibus morte confirmatis.

Ius accrescēdi an habeat locum in donationibus morte confirmatis. (tis.

Insinuatio requiritur in donatione morte confirmata, & quid in causa mor

Donatio facta filio, vel cōiugi nō insinuat, an sit nulla in totū, an in excessu.

Donationes morte confirmatae, non requirunt additionem hereditatis.

Donationes morte confirmatae, non veniunt in generali fideicomisso, quamuis veniant praelegata.

Sequens questio. ff. de lega. 2. explicatur, & extēditur ad donationem inter patrē, & filiū. n. 19. & ad donationē causa mortis. nu. 20. (cōmisso.

Donatio morte, cōfirmata, an p parte hereditaria veniat in generali in fidei-

Donationes morte cōfirmatae, nō imputantur in Trebel. nec in Falcid. nu. 22.

Donatio facta filio in potestate, vel uxori differt à legato, & donatione causa mortis, quoad reuocationem ex delicto.

- 24 Differunt etiam in forma reuocandi per pignorationem.
 25 Donationes morte confirmata anomale sunt, & participant de contractu, & ultima voluntate.
 26 Donatio facta filio emancipato, etiam sine traditione, statim valebat irrevocabiliter de iure Communi.
 27 Donatio confirmatur emancipatione, si precedat, vel etiā sequatur traditio.
 28 Obligatio inter patrem & filium in potestate non validatur per emancipationem aduersus Crotum.
 29 Donatio facta à matre, de iure Communi, statim valebat irrevocabiliter.
 30 Donatio facta filio in potestate, vel emancipato, vel à matre, iure Regio, quando sit valida, vel reuocabilis, & an pendeat à morte, & an premortuo donatario reuocetur, num. 31.
 32 Donatio causa mortis, omnino requirit mentionem mortis.
 33 Donatio inter viuos presumitur, ubi non sit mentio mortis.
 34 Donatio iudicatur inter viuos, etiam si habeat mentionem mortis, ubi facta est mentio heredum.
 35 Argumentum de transmissione ad cessionem, quando procedat.
 36 Donatio facta filio, aut coniugi, cum iuramento non reuocatur premortuo donatario.
 37 Donatio irrevocabilis facta filio, vel reuocabilis non reuocata, defertur iure hereditario ad heredes filij premortui in vita donatoris.
 38 Legitima est relinquenda filio, titulo institutionis.

1 **C**olliges ex hoc tex. posse parētes reuocare meliorationē tertij factam filio in potestate, vel emancipato, vel à matre, vsque ad mortem. Nisi vel traditio rerū, vel instrumenti donationis intercesserit, vel donatio fiat ex causa onerosa cū tertio. Nam tunc non reuocatur. Nisi ex speciali reservatione, vel in casibus, in quibus de iure perfecta donatio potest reuocari. Et est lex singularis quondam inter. ll. Tauri. l. 7. Quoad cuius priorē partē, decisio est Iuri Cōmuni in omnibus contraria. * Eo enim iure donatio facta filio in potestate erat nulla, nec ex ea aliqua etiam naturalis obligatio oriebatur. l. 2. C. de inoffi. dona. l. donationes quas parentes. C. de dona. inter virū. l. cū de bonis. C. de dona. & tradūt Lupus, Castillo, Gomez, Tello hīc, post Bar. in l. frater à fratre. q. 6. ff. de cond. indeb. ubi ordinarij, & repetētes reddūt rationē. Quia siue esset facta per stipulationē, vel pactū erat inutilis. §. itē inutilis. de inuti. stip. siue esset facta per traditionē, ipso iure reacquirebatur patri. l. placet. ff. de acquirend. hēred. Eo tamen casu, ratione traditæ posses-

3 Possessionis, cuius saltem (tanquam quid facti) erat capax filius. cum ex inutili contractu transferatur. l. 1. §. si vir uxori. ff. de acqui. poss. donatio confirmabatur morte per silentium donatoris. d. l. donationes, quas parētes. * Et in hoc erat similis donationi inter coniuges, ut ibi. & de vna ad alterā regulariter valet argumentū. secundū Roma. conf. 277. incipit, non est dubium. & las. in. l. si pacto, quo pœnam. C. de pactis. col. 2. Seguram in. d. §. si vir uxori. nu. 65. Mincha. c. 38. cōtro. illust. nu. 4. Tello hīc. num. 92. Erat etiam similis donationi causa mortis. secundum Vincen. in. l. 2. de lega. 1. col. 10. vers. limita tu notabiliter. & Tello hīc. nu. 118. Et hæ omnes donationes morte confirmabiles æquiparantur legatis, aut fideicommissis, cum morte confirmentur, & fiant irreuocabiles, interim autem possint reuocari. Prout videmus in donatione causa mortis. l. Senatus. §. 1. l. non videtur. l. Scia. de donatio. caus. mor. l. Scia. de dote prælega. §. 1. inst. de donatio. Et in donatione inter patrem & filiū, maritum & uxorem, de quibus in. d. l. donationes, quas parentes. & in. l. cum hīc status. §. ait oratio. ff. eo. Est enim in ijs omnibus deambulatoria voluntas vsque ad mortem. ut ibi.

4 Ex qua natura, seu qualitate, in qua cum legatis, & fideicommissis conueniunt, solent eis similes esse in eo, quod præmoris donatarijs fiunt caducæ, & ipso iure reuocantur. Ut in donatione causa mortis, probat tex. in. l. non omnis. ff. si cert. petita. §. 1. inst. de dona. Et in donatione inter coniuges probat tex. in. d. l. cum hīc status. §. si ambo. ff. de dona. inter. l. etiam. 2. resp. C. eo. l. si inter virum. ff. de rebus dubijs. l. quod de bonis. §. ex donationibus. ff. ad. l. Falci. Quo argumento idem est in donatione inter patrem & filiū in potestate, quæ vtrique, assimilatur, ut dictum est. Prout idem videmus in legatario, qui si viuo testatore moriatur, legatum fit caducum. l. vnica. §. & cum triplici. & §. pro secundo. C. de cadu. toll. l. si Augustæ. de lega. 2. Inest tamen conditio reuocationis in ijs donationibus diuersimodè. Nam donatio inter virum & uxorem, & donatio causa mortis intelliguntur tacitè reuocatæ, si donatarius præmoriatur. Donatio verò inter patrem & filiū in potestate, & legatum habent insitam conditionem, ut tunc valeant, & confirmentur, si filius vel legatarius superuiuat patri, aut testatoris, nec sufficit non præmori. Et hoc est magnæ

importatix, si accideret donatorem, & donatarium eodem casu belli, ruinæ, aut naufragij simul mori. Tunc enim, cum non possit constare vter eorum prius decesserit, & lex neutrum alteri superuixisse præsumat in dispositione hominis, ex doctrina Bart. in. l. quod de paritèr. ff. de rebus dub. substinebitur donatio inter virum, & uxorem. d. §. si ambo. ex verbis ædicti. *Si prior vita decesserit, qui donatum accipit.* Quæ cōditio, sub qua reuocatur donatio, nō dicitur impleta, nec verificata, utroque simul mortuo. Quia licet verum sit donatarium nō superuixisse: quia tamen ædictum donatarium priorē vita decedere requirit, ut donatio reuocetur: & id non fuit verificatum utroque simul mortuo, idē substat donatio. Idem probat text. in. l. si inter virum. ff. de rebus dub. vbi. I. C. idē statuit. *Maximē cum donator non superuiuat, qui rem condicere possit.* Similitèr & substat donatio causa mortis. l. si ij qui inuicem. ff. de donat. causa mortis. vbi. I. C. assignat rationē. *Quia neuter alteri superuixit.* Quasi dicat ad inuolidandam donationē requiri, q̄ donator superuiuat, & ad eius valorem sufficere, quod donatarius non præmoriatur: quod verificatur utroq; simul mortuo. Quia ex quo non constat quis superuixerit: nec etiam constat quis sit præmortuus. Et licet tex. loquatur in donatione causa mortis facta ad inuicem, eadem ratio militat, quando esset facta ab vno tantum. At verò in donatione inter patrē & filium in potestate, & in legato, cōditio reuocandi alitèr inest: si donatarius scilicet, non superuiuat. Vnde utroque simul mortuo infirmatur donatio, & legatum. Quia non cōstat filium, seu legatarium superuixisse, quod requiritur. In legato quidem manifesta ratione. Quia pro essentia, & valore testamenti requiritur mors testatoris. Cum aliās legatarius non possit acquirere legatum, nisi ipso superstite, testamentum sit morte testatoris confirmatū, secundū Paul. & Soc. in. d. l. quod de paritèr, nu. 3. Couar. lib. 2. var. c. 7. nu. 8. vers. 3. Donatio verò inter patrem & filium in potestate sequitur in hoc naturam legati, propter impedimentum patris potestatis. l. placet. de acquir. hæred. l. 3. §. verbū potestatis. ff. de dona. inter. Quæ impossibilitas erat tollenda, vel per emancipationem, vel per mortem patris, ut filius esset capax retinendi. Idē pro valore donationis requiritur, quod filius superuiuat, ut perveniat ad eum statum, in quo sit capax retinēdi. Cum autem mortuo simul patre, & filio, id non constet

constet: meritò infirmatur donatio. Vt explicat Crotus, in. d. l. frater à fratre. num. 39. Decius consilio. 659. num. fin. Costa, in. l. qui duos. §. cum in bello. Scolio fin. nu. 16. ff. de rebus dubijs. Quamuis Decius inuoluat donationem inter coniuges, dicens in ea etiam, prout & in facta filio in potestate, inesse eandem cōditionem, si is cui donatur superuiuat. Quod quamuis in donatione facta filio sit verum, in facta coniugi est falsum, vt dictum est, & aduertit Costa.

- 6 Ex dicta etiam æquiparatione, & qualitate, quam donationes istæ morte confirmatæ à legatis, & fideicōmissis mutuantur, prouenit & aliud, quòd in eis, quemadmodum & in legatis, dominium reidonatæ transiit à tempore mortis donantis, Argumento. l. à Titio. de furtis. l. si tibi homo. §. cū seruus. de legat. 1. Differt autem in hoc donatio causa mortis ab alijs. Quia si esset tradita, ab eodice transiit dominium, licet reuocabiliter. l. si mortis causa res donata. l. Senatus. §. fin. ff. de donatio. causa mortis. Si autem non esset tradita, transiit à tempore mortis. l. 2. ff. de publi. Et ista est magis communis opinio, vt colligitur ex Alexand. ad Bart. in. l. 1. de donatio. causa mortis, & in. l. 2. num. 9. delega. 1. & ibi Ias. num. 19. & Ripa, num. 15. & Lupus, in Rubrica, de donatio. inter virum. §. 77. numer. 2. & Couarru. in Rubrica, de testamen. 3. parte. num. 16. * Donatio verò inter patrem & filium in potestate, & inter coniuges, omnino requirebat traditionem ad hoc, vt posset morte confirmari. Secundum glossam, verbo donationem, in. l. Papinia. ff. de dotio. inter virum. Quæ licet loquatur in donatione coniugis, & sit in hoc recepta communiter, vt constat ex Secin. in. l. 1. §. si vir vxori, numer. 14. de acquirend. possess. Segu. in. l. vnum ex fami. §. sed si fundum, num. 124. delegat. 2. Lupo in. d. Rub. §. 76. nu. 1. Couar. vbi supra nu. 3. Tiraq. de consli. 1. part. nu. 47. Idem tamē erat in donatione filij in potestate. Et in hūc etiam sensum, illa glossa est recepta cōmuniter, secundū Ias. in. d. l. frater à fratre. 2. lectura, nu. 44. vers. in. 2. Fallen. ff. de cordi. indeb. Et tradūt Ang. in Auth. de hered. & Falc. in princ. & Alex. in. l. 2. delega. 1. nu. 9. vers. hoc tamen limitat, & Lupus vbi supra, & Gomez hīc, nu. 4. Nam cū donatio inter virū, & vxorē, & patrē & filiū in potestate essent nullæ: ista, propter impedimen-
tū patrie potestatis: illa, propter prohibitionē legis. l. 1. l. 3. §. sciē-
dū. ff. de dona. inter. nisi intercessisset traditio, quæ nō obstante

inefficacia donationū trāferebat possessionē, nō erat quidqua,
cuius occasione posset fieri confirmatio, vt dicebamus suprà in
prin. Licet etiā non desint, qui citra traditionē, has donationes
asserant morte cōfirmari: prout tenuerūt, quos refert & sequi-
tur Tiraq. de cōsti. 1. par. nu. 3. intelligētes text. in. l. Papin. &
tradita à Bart. & Salice. ibi. in promissione de donando, non in
donatione. Sed in contrarium est communis opinio, vt retuli,
& in ea loquitur etiam text. in. d. l. Papinianus. prout explicuit
Mincha. de succel. progr. §. 1. num. 140. Sufficiebat autem ad
eam confirmationem ficta traditio per constitutum, traditio-
nem instrumentorum, retentionem vsus fructus, aut aliās. secū-
dum Alex. consil. 7. col. 1. & consil. 252. col. lib. 6. & Decium,
consil. 202. Bertran. consil. 233. lib. 1. & consil. 238. libr. 3. &
Pari. consil. 60. col. pen. lib. 3. & Lupū. in. d. Rubr. §. 76. & alios
quos refert Tiraq. vbi supra. num. 49. & Mincha. num. 138.

- 8 * Facta autem confirmatione per mortem, licet valor retrotra-
heretur ad tēpus traditionis quo ad fructus. vt in. d. l. donatio-
nes quas parentes. iuncta glos. verb. referatur. Non tamen retro-
trahitur quo ad dominium, prout voluit illa glos. & alia simi-
lis in. l. 2. verb. familie. C. de inoffi. donat. & glos. verb. vniuer-
sa. in. l. talis scriptura. §. fin. de legat. 1. quas sequutus fuit Bar. in
l. sub conditione. ff. de solu. aduersus glos. ibi. & idem Bart. in. l.
sequens quæ sitio. aduersus aliam glos. ibi. ff. de legat. 2. & opinio
Bart. est in istis locis magis cōmuniter recepta, vt referūt Imo.
num. 7. Alex. num. 8. Ias. num. 31. in. d. l. talis scriptura. idem
Ias. in. l. si is qui pro emptore. num. 106. ff. de vsucap. Et ratio
secundum omnes est. Quia cū retrotractio fiat per fictionem.
vt in. d. l. si is qui pro emptore. vbi not. DD. Fictio nō potest ha-
bere locum super impossibili de iure aut natura. secūdm glos.
in. d. l. talis scriptura. §. fin. verb. vniuersa. quæ ad hoc commu-
niter allegatur. secundum Ias. ibi num. 31. Vnde cum filius
in potestate, aut vxor sint incapaces dominij viuo patre, aut
marito, licet eis mortuis fiant capaces: istud non potest retro-
trahi ad tēpus donationis, ex dicto defectu. Et istam rationē
ponit glos. in. d. l. 2. de inoffi. donat. & Bart. in. l. cū hæredes. §.
1. de acquir. possel. Quæ ratio deficit in fructibus, quos filius
vel coniux lucrantur ratione possessionis, cuius saltim sunt ca-
paces. l. 1. §. si vir vxori. l. quod vxor viro. ff. de acquir. possel.
Et licet circa hoc multum se inuoluat Ias. in. dict. l. si is qui pro
emptore.

emptore. ex num. 106. arguendo retrotractionem istam fieri etiam quo ad dominium, communis opinio stat in contrarium, vt dixi. * Si autē donatio facta filio in potestate, vel vxori, esset causa mortis, etiam sine traditione confirmaretur morte. Secundum Bald. num. 4. in l. si mortis. C. ad l. Falci. quem sequuntur Roman. & Alex. in l. si donatione. C. de colla. Alex. ad Bar. in l. 2. C. si quis alteri vel sibi. Soci. reg. 103. limi. fin. & in consil. 91. incipit viso. vers. sed pacto, circa medium. 1. part. & Lupus in Rubr. de donat. §. 77. nu. 2. interim tamē etiā ex traditione nō trāfired dominū, nec cōfirmatio retraheretur. l. sed interim. in princip. & §. 1. ff. de dona. inter virum.

- 10 Ex eodem fonte prouenit, & alius effectus, quòd cum legata non conferantur. l. à patre. l. nec emācipati. l. filiam cum fratribus. C. de colla. nec etiam confertur donatio filij morte confirmata. Secundum glos. verb. datorum. in auth. ex testamento. C. de collat. Quàm rationem, & fundamētum sequuntur ibi magis communiter. DD. qui opinionem glos. defendunt. vt potest videri per Alexan. num. 6. & Ias. num. 10. Decium. num. 5. ibi. & Cagnol. in l. si emancipati. eiusdem tituli. num. 101. Donationes verò, quæ in vita valebant irrevocabilitèr cōferebātur, prout erat donatio facta emancipato. l. 1. l. vt liberis. §. fin. C. cod. l. 1. in prin. l. 2. §. id quoq; ff. cod. & est cōmunis secundum Alex. num. 4. Ias. num. 14. Decium. num. 8. vbi supra. Et idem erat in donatione facta filio in potestate in casibus, quibus valebat irrevocabilitèr, de quibus per glos. in l. 2. C. de inoffi. donat. Soci. reg. 103. Dueñas. reg. 223. secundum cōmunem opinionem, de qua per Alex. num. 6. Ias. num. 13. Decium. nu. 7. in d. auth. Cagno. vbi supra. num. 116.

- 71 Inde etiam proueniebat, quòd ex donationibus morte confirmatis detrahitur Falcidia. l. in donationibus. C. ad l. Falci. l. cum hīc status. in. princ. ff. de donat. inter virum. Quæ iura loquuntur in donatione inter coniuges, & ex ea trahuntur etiam ad donationem inter patrem, & filium in potestate, secundum omnes in d. l. in donationibus. Qui generalitèr. text. illum summat, & intelligunt procedere in omnibus donationibus, quæ morte confirmantur, & ibi hoc expresse. not. additio ad Bald. & Rom. conf. 175. num. 1. Et per consequens idem erit in donatione causa mortis. l. si mortis. C. ad l. Falci. l. 2. C. de donati. causa. mor. l. cum pater. §. eorum. de lega. 2. l. 1. §. si quis mortis.

ff. quorū. lega. & ijs locis not. DD. & plenius Bart. & alij in l. 1. §. item si ita. ff. ad l. Falci. & probat text. in l. 1. in fine. & ibi gloss. tit. 1. par. 6. Et licet text. in d. l. in donationibus. non videatur generaliter probare conclusionem: sed tūc demū quādo donationes fideicommissi partibus funguntur: quasi regulariter non habeant vim fideicommissi, nec Falcidia detrahatur: prout intellexit Ias. in l. si is qui pro emptore. num. 116. ff. de vsucap. putā quando donationes fuere confirmatæ in testamento, quæ aliās non possent morte confirmari. Vt in donatione facta coniugi, vel filio excedente legit. mam summam, & non insinuata, quæ testamento confirmata valet, vt fideicommissum. l. donationes quas parentes. C. de donatio. inter vir. versiculo si verò specialiter, vbi notat gloss. verb. distinctione. Verius est, vt ex ijs donationibus, non solum testamento, sed etiam sola morte conformatis, detrahatur Falcidia. Tunc enim licet retrotrahantur, vt ibi, fideicommissi partibus funguntur, vt in d. l. in donationibus. Quæ interpretanda est secundum gloss. ibi, dum dicit. *Quando, id est Quia*, Quod colligitur ex d. l. cū hīc status, in fine principij, ibi: *Cui locum ita fore opinor, quasi sit testamento confirmatum, quod donatum est*. Vbi not. gloss. Bar. Salic. & alij, Et melius ex l. ex ijs verbis, iuncta gloss. fin. C. de dona. inter virum. Vbi ex donatione testamento confirmata detrahatur Falcidia, non virtute confirmationis, quæ non immutat naturam donationis, sed ipsiusmet morte confirmatæ.

12 Ex hac etiā qualitate harum donationum inferbat Gomez de vltimis voluntatibus. c. 10. de iure accrescendi, num. 6. quod quamuis in contractibus, ex causa lucrativa, & merè diuidua, non habeat locum ius accrescendi. l. si mihi, & Titio, de verbor. obli. vbi not. Bar. Imol. A lex. & ceteri, & quotidie ad hoc allegatur, secundum Ias. & est conclusio communis, secundū Mincha. de succe. crea. §. 10. num. 117. In donationibus tamē morte confirmatis, ex quo habent vim legati, habebit locum ius accrescendi, quemadmodum in legatis, in quibus portio vacans accrescit coniuncto. l. re coniuncti. de lega. 3. l. si duobus. §. fin. l. planē. §. si duobus. de lega. 1. l. vnica. §. in primo. & §. pro secundo. C. de caduc. tollend. §. si eadem instit. de lega. cum alijs: prout fieri in donatione causa mortis, probat text. in d. l. vnica. §. fin. C. de caduc. tollend. ibi. *Necnon in mortis causa donationibus*. Vbi notant Bart. Salicet. Corne. & alij Idem Bart. num. 2. in d. l. si mihi

mihi & Titio, vbi sequuntur Paul. Imol. Alexan. & Ias. Idem Bart. in d.l. re coniuncti. num. 69. quem sequuntur communiter DD. secundum Ripam, nu. 232. Crotū. nu. 145. Not. etiam Bal. num. fin. & Rom. num. 22. in l. vnica. C. quando nō peten. partes. Alexand. num. 9. & Ias. num. 20. in l. 2. de lega. 1. vbi & alij. Quo argumento idem putat Gomez in donatione facta filijs in potestate morte confirmabili coniunctim, vt portio cada vnius accrescat alteri. Sed decisio hæc periculosa est, & contra mentem Bar. in d.l. re coniuncti, num. 65. Qui generaliter nedum in contractibus, sed & in actibus inter viuos tradit cessare ius accrescendi. Vbi idem dicit Ias. nu. 249. & in dicta l. si mihi & Titio. num. 1. & 5. A qua regula, licet excipiantur aliqui casus, & inter eos donatio causa mortis, propter expressam decisionem text. de quo supra: non tamen reperitur donatio facta filijs in potestate. Nec est sufficiens equiparatio donationis causa mortis. Quia cum in multis discordent, non valet argumentum à simili inter ea, in quibus datur instantia. §. paruum, versiculo *Nec ad rem pertinet*, instit. de rerum diuis. cap. cum Marthæ. in princ. vbi not. Abb. de cele. miss. c. sicut vrgeri. vbi. glos. 2. r. q. 1. Donatio autē facta filijs in potestate verē est actus inter viuos, nec dicitur capi ex vltima volūtate, vt statim dicemus. Et sic in ea cessat fauor vltimarū voluntatum, cuius occasione distinguuntur in hoc testamenta à cōtractibus, secundum omnes, teste Ripa, in d.l. re coniuncti, num. 119. Vt in testamentis fiat lata hæc interpretatio. l. in testamentis. de reg. iur. vt copulati dicantur tacite substituti. l. si Titio. & Mæuius. §. Iulianus, de lega. 2. Contra naturam copulæ, quæ inter copulatos solet omnimodam diuisionem inducere. l. reos. §. cum in tabulis. de duobus reis. l. si diuisa. C. de loca. l. si non singuli. C. si certum petat. Quod cum proueniat ex tacita voluntate testatoris, quæ in vltimis voluntatibus ita attenditur, sicut expressa. l. inter vestem. ff. de auro, & argento legat. l. in conditionibus. l. cum auus. ff. de conditio. & demonstratio. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & substitui. l. cum virum. l. cum accutissimi. C. de fideicom. cum alijs. Non potest id extendi ad actus inter viuos, in quibus non attenditur voluntas tacita. l. si repetēdi. C. de condi. ob causā. Nisi proueniat ex natura contractus. l. cū quid, si cert. pet. vbi not. Bar. nu. 9. & Ias. nu. 16. Cū in dubio fiat stricta interpretatio, quidquid astringēde, de verb.

Et secundum hanc opinionem reducitur res ad maiorem æqualitatem filiorum, cui in dubio fauendum est: vt diximus supra in Rubr. num. 26. & 30. Quod à fortiori procedet in donatione valida, & irreuocabili, prout agnoscit Gomez vbi supra. Quando autem melioratio fuit facta duobus in testamento coniunctim habebit locum ius accrescendi, quemadmodum & in legatis. de quo agemus in l. 2. infra, gloss. 4. ex num. 3.

- 13 Ex eodem fonte inferbat Bald. num. 5. in l. si mortis. C. ad l. Falc. quòd licet donationes excedentes legitimam summam requirant insinuationem. l. pen. versic. ceteris. C. de donat. l. 9. tit. 4. part. 5. & aliàs sint nullæ: tamen donationes istæ morte confirmatæ non requirunt insinuationem. Cùm assimilentur legatis, & donationi causa mortis, quæ insinuationem non requirunt. l. fin. C. de donat. causa mortis, not. gloss. verb. ad refectionem, in d. l. pen. vbi Bart. Salic. Angel. & Guido, decis. 610. Rubeus consil. 59. num. 1. Verùm opinio Bald. falsa est, & contra casum in l. donationes quas parentes. C. de donat. inter virum. prout aduertit ibi dem additio ad Bald. & eum benè reprehendit Gomez de contracti. c. 4. de donatione. num. 17. versic. Quartò infero. Vt vel sic appareat quam lubrica sit harum donationum æquiparatio, vt statim dicemus. Et cùm hoc ita se habeat in donatione reuocabili, maiori ratione idem fatu- rum est in donatione tradita, & irreuocabili. Licet Tello contrarium voluerit, ex ratione quam nos improbabimus infra. l. 7. gloss. 1. num. 43. *
- 14 In eo autem versatur maxima doctorum contrarietas, vtrum donationes istæ morte confirmabiles ita requirant insinuationem, vt ex eius defectu sint in totum nullæ, nec morte confirmantur: an verò solum vitientur in excessu legitimæ summæ, intra eam autem morte possint confirmari. Nam quòd sint in totum nullæ tenet Salicet. in d. l. donationes quas parentes. num. 3. per tex. ibi, in versic. Nam amplioris quantitatis. in quantum simpliciter, & absolutè loquitur. Et ibi sentit glo. verb. cōcedimus, in ratione quàm reddit, scilicet, quòd donatio, quæ excedit legitimam summam caret duobus adminiculis, ratione personæ, & ratione rei. Et hanc opinionem defendit Soci. in l. 1. ff. solu. matrim. num. 97. & in l. si inter virum. num. 1. de rebus dub. dicens ita se consuluisse, vt apparet ex eius consil. 115. nu. 5. vol. 4. quod dicit fuisse approbatum per collegum Pisanum. idem tenet Pari. consil. 116. num. 29. & 30. vol. 2.

vol. 2. & Cassan. consil. 7. num. 23. & 24. Ruinus consil. 125. num. 3. lib. 1. & Alci. in. l. 1. §. sed si mihi. de verbor. obligatio. vbi las. num. 7. idem refert, licet non firmet. Contrariam opinionem, quod solum vitietur excessus, tenuerunt Odo. & Albe. in. d. l. donationes. Ioan. Andr. ad Specul. tit. de dona. §. 1. Et deffendit Crotus, in. l. frater à fratre, num. 49. ff. de cond. indeb. Aret. consil. 17. Et primam opinionem Salic. esse communiter reprobam testatur Bello. consil. 4. num. 11. & Rube. consil. 123. num. 2. 3. & 5. Et hæc etiam placuit Lupo in Rub. de dona. §. 81. nu. 2. in fine. & Gome. de contracti. c. 4. de donatione. num. 17. vers. Quarto infero. Iulio Claro lib. 3. §. donatio. q. 17. versic. Sed hinc incidenter. Ant. Gabri. lib. 3. tit. de donatio. conclus. 1. nu. 57. & Tello in. l. 22. Taur. nu. 28. Qui in hunc sensum accipiunt text. in. d. l. donationes. d. versic. Nam amplioris quantitatis donationem minime insinuatam, nec per silentium eius, qui donauit, confirmari concedimus. Quasi solum neget confirmari in parte excessiua tantum. Non obstat, quod donatio tunc careat duobus adminiculis. Nam defectus personæ suppletur per durationem in eadem voluntate, & confirmationem mortis. Defectus verò rei non debet in ijs donationibus nocere magis, quam in alijs, quæ etiam si excedant legitimam summam, solum annullantur in excessu, & quoad summam permissam remanent validæ. l. Sancimus. versic. quid autem, vbi not. Bald. & Salicet. l. penult. versiculo. Cæteris. C. de donat. Not. Ioan. Andr. ad Specul. tit. de instrumen. adit. §. porro. & Bald. in. l. illud. C. de Sacrosan. Eccles. Et Alexand. ad Bart. in. l. cum de indebito. §. fin. de proba. & in. l. stipulatio hoc modo concepta, num. 21. de verbo. & alij quos citat Ant. Gabr. vbi supra, nu. 56. & probatur in. l. 9. ad finem, tit. 4. par. 5.

Excepta autem licentia, & facultate reuocandi, in qua donationes istæ morte confirmabiles sequuntur naturam vltimæ voluntatum, in reliquo actus inter vivos iudicantur, & eorum naturam sequuntur. * Et sic videmus, quod licet legata, & fideicommissa pro sui valore, non solum requirant mortem testatoris, sed etiam aditionem hereditatis. l. eam quam. C. de fideicommi. cum alijs: istæ tamen donationes sola morte cōfirmantur, & sunt irreuocabiles, non expectata aditione, secundum gloss. 1. in fine. in. l. filij cuius. C. famil. hæc scilicet. Et tenent Bart. Paul. & alij in. l. sequens quæ stio. delega. 2. & in donatione causa mortis,

mortis, tradit gloss. verb. legatario. in l. post legatum. §. fin. de ijs, quibus, vt indig. & est opinio communiter recepta per omnes in l. 2. de lega. 1. secundum Alex. num. 8. Socin. num. 14. & Ripam, num. 18. ibi. & Couar. in Rubrica de testam. 3. par. num. 22. & Gomez lib. 2. c. 4. nu. 16. vers. Tertio inferitur. Mene. in d. leam quam. num. 63. Licet quando donatio causa mortis sit absenti, requirat aditionem hæreditatis, secundum Bald. in l. si mortis, nu. 2. C. ad l. Falcid. Pari. ad Bar. in d. l. 2. de lega. 1. Mene. vbi supra num. 63. in fine. Cum tunc solum possit valere in vim fideicommissi. l. miles ad sororem. de lega. 2. vbi not. glo. Bart. & ceteri, & Ripa in l. 1. §. si quis mortis, nu. 8. ff. quorum lega. Rimi. in princ. instit. de dona. nu. 488. Gomez vbi supra. nu. 18. Quod lege Regia correctum erit, quæ sine aditione cõseruat legata. l. 1. titulo. 4. supra. Similiter conseruabitur donatio causa mortis facta absenti.

- 16 Sic etiam videmus, quòd licet prælegata veniāt restituēda, & comprahēdantur in generali fideicommissio. l. cum virum. C. de fideicommiss. Donationes tamē quæ morte confirmantur, non veniūt, nec comprahēdantur in fideicommissio, quātumcunq; generali, quod aliās esset aptū comprahēdere prælegata, vt tradit ibi glo. fin. in princ. quam sequuntur omnes, secundum Soc. num. 7. in l. Marcellus. §. quidam liberis, ad Trebel post Bar. & alios ibi. Et probat text. in l. sequēs quæstio. iuncto o. §. fin. legis præcedentis. de lega. 2. * Et si obijcias fideicōmissum ibi, non fuisse ita generale, quòd posset comprahēdere prælegata, cum fuerit relictum per verba, *Quodcunque vxor hæres instituta cepisset.* Quæ videntur referri ad portionem tantum hæreditariā, quā caput, vt hæres, titulo scilicet hæreditario, & per consequens, si vxor ibi fuisset cum alio heres instituta, & haberet iure prælegati, quod habuit iure donationis, fideicommissum sibi per illa verba in iunctum, non videretur comprahēdere prælegatum. l. in fideicōmissariam. §. si legatum. ff. ad Trebel. Vbi iussus restituere portionem hæreditariam, non cogitur restituere prælegatum. Et sic nil mirum, si bi fideicōmissio non comprahēdatur donatio, cum nec prælegata possent comprahēdi. Quia respondeo, quòd licet verum sit iussus restituere portionem hæreditariā non teneri restituere prælegata, vt in. d. §. legatum. Cuius contrarium esset in grauato restituere portionem suam vt in. d. §. quidā liberis. Vbi constituitur hæc differētia, quasi
- mentio

mentio hereditatis excludat prælegata, quæ non solent hæreditatis appellatione contineri. l. si Titius ex parte. deleg. 3. in casu tamē rex. in. d. l. sequēs quæstio. cū. §. præcedenti, forma fideicommissi esset sufficiens, & apta comprehendere prælegatum, non obstantibus verbis illis, *Heres instituta*. Quæ nec reperiuntur, in Codice Florentino, nec videtur fuisse originalia testatoris, sed Iu recosulti narrantis factū. Et sic non videtur in eis vis faciēda, secundum gloss. in. l. vnica. C. quando non pete. partes. Vbi not. Ias. nu. 22. Et ultra hæc, licet mentio hæreditatis soleat restringere fideicommissum, illud est, quādo non reperitur aliud signum vniuersale, qd sit etiā aptū compræhendere prælegata. Prout ibi fuit positū. Dixit enim, *Quod cūq; vxor heres instituta coepisset*. Sub quibus verbis comprehendēretur prælegata; quæadmodū in casu, tex. in. d. l. cū virū. Vbi fideicommissum fuit relictū per verba, *Quidquid ab te ex hereditate peruenierit*. Atq; ita in. d. l. sequēs quæstio. si qd vxor coepit iure donationis coepisset iure prælegati veniret utiq; in restitutione fideicommissi. Non tamen venit, quia captū est iure donationis, licet morte confirmata.

Huius rei duplicem rationē assignat. I. C. ibi. Prima, quia donatio, licet morte confirmata computatur extra causam bonorum defuncti. Secunda, quia vxor donationē habitura esset, etiā alio hærede existente. Vtraque ratio est ita difficilis, ut vix videatur posse sustineri. Etenim, quod donatio morte confirmata dicatur esse in bonis defuncti tempore mortis probatur. Primo, quia viuo marito, non obstāte donatione, cōpetit pro re donata vindictio. l. vtilēm. ff. de dona. inter. l. r. Et accat. C. de rei vxori a tio. cum alijs citatis à gloss. ibi, verb. directam. Ergo dicitur esse in bonis. l. bonorum. §. in bonis. de verbo. significatione. Secundo, quia confirmatio donationis, quæ fit per mortem, non retrahitur, quoad dominium, ut supra dictum est: ergo maritus vsq; ad vltimū vite spiritū fuit dñs, & sic res donata non potest dici fuisse extra eius bonatē tempore mortis. Tertiò, quia ex talibus donationibus detrahuntur Facidia, ut supra dictum est, quæ tamē non detraherentur, si donatio non esset in bonis defuncti tempore mortis. l. in ratione. la. 2. in prin. 2. res. ad l. Falcid.

Glossa Bar. Cumā. Imol. in. d. l. sequēs quæstio. Salicet. Fulg. Pau. Corn. Ias. Menel. in. d. l. cum virū. dat. è ex amonā istas rationes. Omnes ferè reincident in rationē Bar. quæ videtur magis cōmuniter recepta, secundū Soci. in. d. §. quidā liberis. nu. 7. quod

quòd istæ donationes computantur extra bona defuncti, scilicet, quæ capiuntur ex eius vltima voluntate. Vnde cum grauatus non teneatur restituere, nisi quæ acceperit ex testamento. l. vxorem. §. testamento. el. 2. iuncta gloss. fin. in tertia ratione. ff. de lega. 3. Istæ donationes non debent venire in fideicommissio, quia non capiuntur ex testamento, cum sola morte, sine additione debeantur, vt supra dictum est. Et hûc videtur tēdere ratio. I. C. qui non dixit simpliciter donationem cōputari extra bona defuncti, propter inconuenientia supra relata; sed dixit computari extra causam bonorum. Quasi dicat, quòd licet generaliter donatio morte confirmata dicatur in bonis, & dominio defuncti tēpore mortis; in causa tamen fideicommissi non computatur in bonis, cum non capiatur ex testamento. Hûc etiam tendit ratio Cuma. ibi, & Fulgo. in. d. l. cum virum, qui declarabant rationem. I. C. dicētis donationem computari extra causam bonorum defuncti, ex ipsius, scilicet animo, & destinatione. Qui (prout declarat Socin. vbi supra) ex quo donauerat, & tradiderat, sua opinio erat, quòd talia bona non computarētur inter hæreditaria. Quam testantis opinionem sequitur, & approbat, postposita subtilitate iuris, secundum quam esset cōtrarium respondendum. Cum voluntas testatoris sit in fideicommissis maximè attendēda, vt dicitur in. d. l. cum virum. & secundum opinionem testātis, potius quàm secundum rei veritatem declaranda, vt in. l. quo loco. §. 1. vbi not. Bart. & alij. ff. de hæredi. insti.

Secunda etiam ratio. I. C. minùs sufficiens videtur. Quoniam militat etiam in prælegato, quod quis posset habere, etiam alio hærede existente. l. cum responso. C. de lega. & tamen fideicommissio generali contineri, supra dictum est. Nec satisfacit interpretatio Paul. ibi. Qui declarat, quòd quemadmodum si alius esset ibi hæres institutus, & grauatus, vxor donatoria posset retinere donationem: idem posset facere instituta. Scilicet, vt possit tanquam donatoria retinere donationem, non obstat, quòd tanquam hæres sit grauata restituere hæreditatem, à qua nullam habet dependentiam donatio, quæ morte tantum, non additione confirmantur, vt dictum est. Etenim ratio. I. C. ex hac declaratione, non solum non acquirit, sed imò perdit vigorem. Est enim æquiparatio illa inepta, vt quemadmodum ipsa retineret donationem alio hærede scripto, ita retineat, si ipsa sit
insti-

instituta, & grauata. Nam alio hæ rede scripto, & grauato, nulla ratio excogitari poterat, quæ in fideicommissio iniuncto hæredi, includeret donationem factam vxori. Sed quando ipsa fuit instituta, & generalitèr grauata, quæstio habet grauem dubitandi rationem, propter argumentum prælegati, quod cum includatur in tali generali fideicommissio, per consequens videbatur etiam includenda donatio morte confirmata. Et si dicas, prout innuit Paul. quod vxor donataria, & instituta, fungitur vice duarum personarum, & grauata vt heres, non debet intelligi grauata restituere, quod non capit, vt hæ res: idem obiectum militat in prælegato, quod cum non capiatur iure hæreditario proportionibus coheredum, non deberet includi in grauamine iniuncto hæredi, vt hæredi. Minus satisfacit interpretatio Socin. in d. §. quidam liberis. num. 7. intelligentis illam rationem I. C. non esse rationem de per se. Sed rationem rationis præcedentis. Quatenus. I. C. dicit donationem computari extra causam bonorum defuncti, & quod huius rei ratio est, quia eam habitura esset vxor, etiam non scripta hæres. Quasi dicat, quod cum in tali fideicommissio non includantur nisi ea, quæ capiuntur ex testamento, vt in d. l. vxorem. §. testamento. cl. 2. delega. 3. non debent includi donationes, quæ sola morte confirmantur, nec à testamento dependent, & sic etiam si vxor non esset hæres, adhuc haberet donationem. Etenim ratio. I. C. non potest accipi in hunc sensum. Non enim dicit, quod mulier esset habitura donationem, etiam si non adijisset, vel ante aditionem, vel etiam si non esset scripta hæres: sed quod esset habitura, etiam alio hærede existente. Et sic nõ respexit ad naturam donationis, vtrum requirat aditionem hæreditatis, vel non, & potius innuit contrarium, dū dicit sufficere existentiam alterius hæredis, ad hoc, vt mulier haberet donationem. Meno. in d. l. cum virum. nu. 17. mordet rationem consulti, dicens esse parum tutam, & transit cum illa.

Re vera ratio non est ita concludens, quod possit excludere omnia obiecta. Intra terminos tamē quibus. I. C. loquitur, non est ita insufficiens, quin possit substineri. Nam. I. C. ibi agens de donatione morte confirmata, dicit non includi fideicommissio. Quoniam vxor grauata vt hæres, non debet intelligi grauata restituere, quod non percipit, vt hæres, cum etiam, si non ipsa, sed alius esset hæres, haberet donationem. Et si obij-

cias eadem rationem militare in prælegato. Respondet, quod
 l. Cl. ibi non agebat de prælegato, nec tractabat assignare ra-
 tionem, quare prælegatum includeretur fideicommissio gene-
 rali, non autem donatio morte confirmata. Et sic tolerabile
 est, ut ratio scripta, quæ sufficiens est ad id, de quo agitur, non
 excludat id, de quo non agitur. Ratio autem differentia in-
 ter donationem, & prælegatum est. Quia prælegatum partim
 capitur iure hæreditario, l. qui filiabus. §. si. cum. l. seq. l. qua-
 situm. §. duobus, delega. l. miles ad sororem. §. pro parte. de-
 lega. l. cum qui. §. pro parte. de ijs quibus, ut indig. Pro qua
 parte cum semper includatur in fideicommissio, quibuscunque
 verbis sit relictum, l. in fideicommissaria. §. fin. ad Trebell. ubi
 not. Ripa, num. 3. post Roma. in d. §. quidam liberis. num. 1. &
 Menel. in d. l. cum virum. nu. 22. facili ratione extenditur etiam
 ad partem, quæ non capitur iure hæreditario. Propter verba
 generalia, *Quidquid ad te ex hereditate peruenit*, ut in d. l. cum
 virum. Vel propter verba inde finita sine mentione hæredita-
 tis, ut *portionem tuam*, ut in d. l. Marcellus. §. quidam liberis.
 Quæ verba sunt apta ex præsumpta voluntate defuncti com-
 prehendere etiam alias partes prælegati, quæ licet non capian-
 tur iure hæreditario, à testamento tamen dependent, & inter
 eas, & hæreditatem est quodam genus cõuenientia, ut (quan-
 uis improprie) legatarius quasi hæres est. l. id tẽpus. §. in re lega-
 ta. ff. de vsucap. Quæ ratio non reperitur in donatione morte
 confirmata, quæ ita distat ab hereditate, ut nihil ex ea dicatur
 capi iure hæreditario. Ut vel sic, is, qui fuit grauatus, ut hæ-
 res, non possit intelligi grauatus restituere, quæ cœpit ex do-
 natione, quàm nec capit ut hæres, nec iure hæreditario, nec
 ex testamento quouis modo dependet. * Quamvis Salicet. in l.
 filium quem habentem. num. 18. C. famil. hæreiscund. velit de-
 fendere capi iure hæreditario pro parte, pro qua donatarius est
 hæres, & pro ea etiam parte includi in generali fideicommissio.
 Et sic, quod in istis donationibus accidat idem, quoad fideicõ-
 missum relictum termino vniuersali, quod supra diximus ac-
 cidere in prælegato, quoad fideicommissum relictum termino
 restricto, & non vniuersali, quoad partem grauati, quàm dixi-
 mus semper includi fideicommissio, ut idem sit in parte do-
 natarij hæredis grauati termino vniuersali. Hanc tamen deci-
 sionem repræhendit Socin. in d. §. quidam liberis. num. 7. &
 Menel.

Mene. in. d. l. cum virum. num. 18. licet malè referat intentionem Salicet. Contra quem Socin. multipliciter inducit text. in d. l. sequens questio. cū. §. præcedenti. Et id conuincitur extraditis à Paul. Fulgo. & Iaso. in. d. l. filium quem habentem. Quod ibi reprobant intellectum Azonis, concludunt donationes morte confirmatas, etiam pro parte donatarij heredis instituti, non capi iure hæreditario. Atque ita. I. C. in. d. l. sequens questio. in fine, vno casu donationem morte confirmatam decidit, includi fideicommissum, si nominatim scilicet, id expressum sit. Quasi nulla alia ratione, aut generalitate id sit præsumendum; quamuis in prælegato sufficiat generale fideicommissum. Ex quo text. illud not. est, quod licet verum sit prælegata semper includi in fideicommissum restituendo proprio filio, etiā si non esset relictum termino vniuersali, ita quod aliās si esset restituendum extraneo non includeretur, secundum Bart. per text. ibi in. l. liberto. §. filium. ff. de annuis lega. quem sequuntur. Paul. Rom. Alex. Socin. Claud. in. d. §. quidam liberis. idem Paul. Corn. Ias. in. d. l. cum virum. vbi Mene. nu. 11. asserit esse communem opinionem. Tamen hæc ratio etiā adiecta fideicommissum quantūcunque vniuersali, nō est sufficiens includere donationem morte confirmatam, nisi & nominatim id expressum sit, vt in. l. sequens questio. iuncto. §. præcedenti. Vbi fideicommissum fuit iniunctum termino satis vniuersali, de restituendo proprijs filijs, & adhuc nō includitur dicta donatio, nisi nominatim id exprimatur.

9 Quæ omnia, quæ in donatione inter virum, & uxorem, de qua loquitur text. in. d. l. sequens questio. dicta sunt, procedunt etiam in donatione filij in potestate morte confirmata. Nam quamuis Fran. Accursius in quodam examine inter vtramque distinxerit, eum tamen derisit Dinus, prout refert Salic. in. d. l. filiū quē habēt. nu. 17. post Cin. ibi. Vtraque enim donatio pariformiter confirmatur morte, & nō includitur in generali fideicommissum. Quod tenet Bar. Bal. Sali. & magis communiter. DD. ibi (dū reprobāt intellectum Azo. qui volebat in illo text. fundū fuisse donatū filio, & morte confirmatum) ex ea ratione, quia si hoc fuisset, fundus nō imputaretur filio in quartam, prout ibi præcipitur. Nam cū talis donatio nō veniat in restitutione fideicommissi, vt in. d. l. sequens questio. non debet in quartam imputari. l. in fideicommissaria. ff. ad Trebell. Et licet hæc ratio non

careat replica: secundum Fulg. & Ias. num. 2. in fine. ut statim dicemus: quod ad nos attinet, illud verum est, de cessione tex. in d. l. sequens quaestio. procedere etiam in donatione filij in potestate. Prout etiam tenet Bar. in d. §. quidam liberis. dum exempli tantum gratia ponit donationem inter virum, & uxorem, & ibi etiam tenet expressè Alex. nu. 3. & Imol. in d. l. sequens. nu. 3.

- 20 Procedit etiam supradicta in donatione causa mortis. Quae in fideicommissio, quamuis relicto termino vniuersali, non comprehenditur, secundum Imol. & Rom. in d. §. quidam liberis. Mene. in d. l. cum virum. num. 8. in fine. licet contrarium tenuerit Cuman. in d. §. quidam liberis. & licet dubitauerit Ias. in d. l. cum virum. Nam in donatione causa mortis si sit tradita, urget à fortiori ratio text. in d. l. sequens quaestio. cum tempore mortis non fuerit in dominio testatoris, ut potè quae à tempore traditionis transferit in dominium donatarij. l. si mortis causa res donata. l. senatus. §. fin. ff. de dona. causa mortis. Si autem non fuit tradita, cum à testamento non pendeat, nec additionem hereditatis requirat, ut supra dictum est, sed adhuc morte confirmetur, & ab eo die dominiū transeat. l. 2. ff. de publi. in ea militat eadem ratio, quae in donatione tradita, de qua in d. l. sequens quaestio.

- 21 Ex quibus omnibus inferitur & aliud, quod donationes istae morte confirmatae, non sunt imputandae in Trebellianicam, cum non veniant in restitutione fideicommissi. Ne vna via prohibitum alia concedatur. c. cum quid vna via. de reg. iur. in. 6. Si enim imputarentur in quartam, satis per hoc dicerentur venire in restitutione fideicommissi, quod sic tanto magis ampliaretur, secundum gloss. verbo hereditaria, ad finem in d. l. filium quem habentem. Ex qua ratione Dinus relatus à Cino, & alijs ibi, repræhedit intellectum Azonis ad illū text. ut supra dictum est. Et licet cōsequētia nō videatur bona, Fulgo. & Ias. ibi post Bal. nu. 3. in. l. iubemus. C. ad Trebel. & Imo. nu. 3. in d. l. sequens quaest. quasi nō benè inferatur, nō esse imputadū in quartā, quod nō venit in restitutione fideicommissi, propter multas instācias, quae huic tā generali regulæ possunt obijci, quas recēset Ias. nu. 27. Potest tamē saluari, ex eo, qd omnes illæ exceptiones ex particulari ratione, & dispositione iuris introductæ, potius in specialitèr nō exceptis, firmanē regulam in contrariū, secundum Bar. per tex. ibi in l. quæ sitū. §. deniq. de fund. instr. Et licet hæc ratio

ratio non esset ita sufficiens, conclusio tamen est ab omnibus communiter recepta, in d. l. filium quem habentem, dum repro-
bant intellectū Azonis. Nam cum donationes istæ non perci-
piantur, vt legata, nec iure hæreditario, sed ex iudicio inter vi-
uos, licet morte confirmato, non debent in quartam imputari. l.
parer filiam in princ. ff. ad. l. Falcid.

22 Quo argumento, nec imputabuntur etiam in Falcidiā. Cum
text. ille loquens in Trebellianica, procedat etiam in Falcidia.
Imò, & ibi appellat Falcidiam eam, quæ secundum casum tex-
deberet appellari Trebellianica. Et sic textus ille summat
per omnes ibi, vt eius decisio procedat in vtraq; Hoc enim ar-
gumentum valet negatiuè, vt quæ non imputantur in Trebel-
lianicam, quæ plura comprehendit, multominus imputentur
in Falcidiam. Prout declarat Ripa, num. 28. in fine, & num. 29.
in. l. in quartam. ff. ad. l. Falcid. Vbi Angel. deffendit istam opi-
nionem, quòd donationes istæ non imputentur in quartam.
Quamuis Imol. ibi num. 3. ad finem deffendat cōtrarium. Tam-
quoad hoc, vt imputentur in Trebellianicam, pro quo citat gl.
in d. l. filium quem habentem: quàm etiam in Falcidiam. Quia
ex quo testator legando fecit locum Falcidiæ, videtur reuoca-
re donationem reuocabilem factam hæredi, vel saltim gra-
uare, quòd imputet in quartam, vt integra legata præstentur, cū
donatarij reuocabiles possint grauari. l. vt hæredibus delega. 2.
Quæ ratio non concludit. Nam licet testator possit præcipere,
vt donationes reuocabiles imputentur in quartam, & per hæc
videatur, vel reuocare donationē. l. si maritus. la. 2. C. de dona-
inter virum, vel saltim modificare, quod potest à fortiori. l. nō
debet. de regul. iur. vt tradit Ripa in d. l. in quartam, num. 39.
Sed si hoc non expressit, non tamē necessario includitur, vt do-
natio censeatur reuocata, vel sit in quartam imputāda, eo ipso
quòd sit vltra dodrantem legatum. Quod patet argumēto præ-
legati. Quod licet ea lege dari possit, vt etiam pro parte quæ ca-
pitur à cohærede imputetur in quartā, vt integra legata præ-
stentur. l. quod autem. in fine. ff. ad. l. Falcid. ex ea satis deduci-
tur, quòd si ea lege datum non sit, non tamen id cēseatur eo so-
lo præceptū, qd sit vltra dodrantem legatum. Sed tunc legi Fal-
cidix locus erit, imputato prælegato pro parte hæreditaria. d. l.
quod autem. in princip. Quo argumento Alex. in d. l. in quar-
tam. num. 11. contendit, qd saltim pro parte hæreditaria impu-

tentur in quartam donationes istæ, per tex. in d. l. filium quem habentem, secundum lecturam Azor. quam ibi vult defendere, eū tamē ab omnibus ibi magis cōmuniter improbetur, ex rationibus supra adductis.

§ 3 Differunt etiam hæ donationes inter se, quoad reuocationē ex delicto. Nam legatum reuocatur ex delicto, per quod incurritur pœna mortis ciuilibis, vel naturalis, cum ex eo bona publicentur. l. 1. ff. de bonis damna. iuncta. l. in metallum. & l. deportati. C. de bonis proscrip. Ex eo enim delinquens fiebat intestabilis. l. qui ultimo. ff. de pœnis. l. eius qui. §. 1. l. qui à latronibus. §. fin. ff. de testam. Et testamentum antea factum euertebatur. l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniusto rupto. Et eandem naturam sequitur donatio causa mortis. Quia neque post delictū poterat fieri, & iā facta sequuto delicto reuocabatur. l. si aliquis. 2. respon. ff. de dona. causa mortis, quæ in hoc vltimis voluntatibus similis est. l. illud. ff. eod. Sed donatio facta vxori, vel filio, licet post delictum non possit fieri, facta tamen non reuocabatur ex delicto, quemadmodum, nec alia quæuis donatio inter viuos. Distinguitur tamen in vtramque. Quia donatio facta filio, vel vxori ante iuramentum, siquidem sequatur pœna mortis ciuilibis, vel naturalis confirmatur donatio: si autem sequatur interdictio, vel deportatio, stat in pendentī, vt morte naturali confirmetur, vt in. l. res vxoris. C. de donatio. inter virum. l. cum hīc status. §. si maritus. ff. eodem. Sed donatio alia quæuis inter viuos valet ante delictum. l. penul. C. de bonis proscriptio. & post delictum l. post contractum. ff. de donatio. nisi in criminibus exceptis: post damnationem autem non valet, vt ibi in fine. Et hanc distinctionem ponit gloss. finali. in. d. l. res vxori. quā sequuntur omnes. De quo nos aliqua agemus infra gloss. 9. num. fina. Hodie tamen differentia hæc non procedit ex. l. 3. titulo. 4. supra, per quam cessat ratio Iuris Communis, & ex delicto non fit quis intestabilis. Et sic nō solum damnato permittitur testari, sed etiam substatetur testamentum antea factum. Quod probat ille text. ibi. *O se ouleren de confiscar.* Quibus verbis comprehendit testamentum iam factum ante confiscationem. Et probatur in. d. §. irritū vers. quæ ratione. Vbi not. Bar. in fine. & ibi sequuntur Paul. num. 4. & Imol. in princ. & tradunt Alexan. num. 2. Ias. in prin. & Dec. in. l. 1. & l. 2. in. l. & militibus. C. de testa. mili. & est sine dubio
secun-

secundum Tello, in l. 4. Tauri. num. 1. Vbi benè reprehendit Paris. conf. 46. nu. 15. lib. 3. qui deffendebat stante statuto simili dictę legi Regię, quòd licet dānatus ad mortem possit testari; testamentum tamen antea factum non cōfirmari, nisi post delictum approbaretur. Et idem erit in donatione causa mortis, quę ex d. l. Regia, non solum poterit fieri post delictum, sed etiam iam facta sustinebitur, licet ad hoc non aduertat Dueñas Reg. 226. limi. 9. licet in. 8. id tractet respectu testamenti: aduertit tamen Tello hīc, num. 131.

24 Differunt etiam donationes istę morte cōfirmabiles in forma reuocādi per pignorationē, vt dicam infra glo. 4. nu. 29. Et in alijs, in quibus solent differre cōtractus ab vltimis volūtati- bus. Quę latē cōgerit Ias. in l. quę delegato. ff. de lega. 1. & Euc- rar. in proprio loco. Et in materia donationis causa mortis tra- dūt DD. in l. 2. de lega. 1. & Gomez de cōtra. c. 4. nu. 16. & 17. quę esset longum hīc recensere.

25 Quocirca gl. 1. & gl. verb. adiudicari in l. filię cuius. C. fami- hærisc. & gl. verb. pro hærede in l. 2. §. si. ff. pro hærede: cōside- rātes harum donationum variam, & lubricā naturā intellexe- rūt esse quid anomalū distinctū à cōtractu, & vltima volun- tate, & participās ab utroq;. Quas glos. DD. ubiq; magis com- munitè sequūtur, secundum Ludo. Molin. lib. 1. primogen. c. 12. num. 11. post Bald. in Authen. ex testamento. num. 1. C. de colla. & Alexand. confil. 26. num. 4. & 5. lib. 2. & Gregor. in l. 4. titulo. 11. par. 4. verb. *En vida*. Quod licet verum sit, negari ta- men nō potest, donationes istas (vt supra etiā dictum est) esse actus inter viuos. Et ita text. iste, meliorationem factam filio in potestate, licet reuocabilē, appellat cōtractum inter viuos, il- lis verbis. *Por cōtrato entre viuos*, vt hīc not. Tello. nu. 130. Prout videmus in donatione causa mortis, quę licet satis sit anomala inter cōtractus, & vltimas volūtates, secūdum gl. in l. post lega- tū. §. si. ver. qui mort. caus. iūcta gl. ver. legatario. ff. de ijs quibus vt ind. g. & gl. ver. infirmari, in l. etiā. ff. de in offi. testa. & utro- biq; not. DD. & Moli. vbi supra, nu. 13. Tamē DD. magis cō- munitè. in l. 2. de lega. 1. Post assignatas mille cōcordātijs, & discordātijs, tandē cōueniūt, q in sui creatione assimiletur cō- tractib;, quoad effectū autē, & efficacitā assimiletur vltimis vo- lūtati- bus, secūdū gl. ver. legatū, in l. 2. de dot. prele. Et hęc est opi- nio cōmunis secūdū Soc. cōf. 130. n. 9. lib. 1. & Ias. in l. 2. nu. 11.

lega. 1. & ibi Ripam. num. 15. & Ias. in l. cum antiquitas, nu. 2. C. de testam. & Guill. in c. Raynūtius. verb. testamentum. el. 4. num. 34. Couarru. in Rubrica de testam. 3. par. nu. 1. Iuli. Clarum, libr. 4. §. donatio. q. 5. Molin. vbi supra. num. 16. Excepta testium solēnitate, quia in ea sequitur etiam naturam vltimarū voluntatum, quia id lege expresse requisitum est. l. fi. C. de dona. causa mortis. l. fin. titulo. 4. part. 5. Quod non erit in donatione reuocabili facta filio, vel coniugi, quia sufficient requisita contractuum, secundum Molin. num. 17.

- 26 Quod verò attinet ad donationem factam filio emancipato, ea iure Communi irreuocabilis erat. l. 2. C. de inoffic. dona. l. siue emancipatis. l. cum de bonis. C. de dona. etiam si esset facta per stipulationem, vel pactum. Cum inter patrem, & filium emancipatum detur actio, petita venia. §. item inutilis. insti. de inuti. stip. vbi not. Ang. per text. in l. lis nulla. ff. de iudi. & l. fi. C. de in ius voca. * Quoad confirmandā etiam donationem factam filio in potestate, eundem effectum operabatur emancipatio filij, quem mors patris. l. donationes in concubinam. §. pater qui. ff. de dona. vbi not. Bar. & sequuntur ceteri, & tradit Lupus in Rubric. de dona. §. 7. 1. num. 5. probat etiam text. in d. l. siue emancipatis. Et licet ad hoc etiam requiratur traditio: sufficit tamen, si post emancipationem interueniat. l. 2. C. si quis alteri, vel sibi. tradit Bal. in c. 1. §. si quis in fine. de fœud. dato. in vim legis cōmu. & Lupus vbi supra. §. 76. nu. 1. Qui licet indistincte loquatur in donatione facta emancipato, dicens requiri traditionem, intelligendus est iuxta iura, quæ allegat. in d. §. pater qui. vbi agitur de donatione confirmata per emancipationem. Quia si esset donatio facta iam emancipato, traditio ad sui valorem non requiritur, vt explicat hîc Gomez, num. 5. Et hæc distinctio videtur probari, in d. l. siue emancipatis. vbi duobus casibus valet irreuocabiliter donatio facta emancipato. Vno si sit donatum iam emancipato, qui continetur in principio legis, ibi: Siue emancipatis filiis res donasti. Vbi de traditione nō tractat, quia non est necessaria. Altero si sit donatum filio in potestate, quo donatio emancipatione confirmatur, si tradatur, ibi: Siue in potestate constitutis, & sui iuris effectis, ac tenentibus non ademiſti, &c. Vnde nō immerito repræhendit potest Crotus, in l. frater à fratre. num. 19. ff. de condi. indebi. Vbi voluit extendere decisiones istas ad omnē obligationē contractā inter patrem & filium

& filium in potestate, quàm cum omni iure agnoscat nullam, sequuta tamen emancipatione asserit fieri efficacem. Sed eius opinio non est vera. Nam promissio, seu obligatio à principio nulla, non reconualefcit, quamuis cesset impedimentum. l. inter stipulantē. §. sacram. de verbo, nec potest esse in suspēso. l. v. usufructus. ff. de stip. seruo. Nec ad propositum faciunt illa iura, cum procedant propter traditionem, vt dictum est.

- 29 Huic similis erat donatio facta à matre, quæ etiam Iure Cōmuni statim valebat irreuocabilitè. l. velles necne. C. de reuoc. dona. l. si constante. C. de dona. inter virum. Et quamuis Mieres primogen. 1. part. q. 26. num. 6. & seq. velit, id non alias contingere, quàm si donatio esset tradita, prout ad sui decisionem videtur requirere text. in. d. l. si constante verbo, *Tradidit.* & l. si possessione. C. de reuoc. dona. illo verbo, *Possessione.* Quo licet rei proprietates videatur significata, prout apud Cice. & Quinti. relatos ab Amb. Calep. & Valla. c. 438. & apud. l. C. quandoque. l. interdum. cum alijs citatis à glos. ibi. ff. de verbor. significatione. rectè quoque eo verbo corporalis etiam tenuta cum rei donatæ proprietate ab Impe. compræhensa videtur, cum referatur ad verbum, *Contulit.* Aliàs, si rei donatæ possessio apud matrem remansisset, non prohiberetur alteri postea vendendo, & tradendo, donationem, quoad rem donatā reuocare. l. quoties. C. de rei vendi. Quod videtur ab Impe. ibi exclusum, verbis finalibus, *Alienare non potuit.* Nec obstare text. in. d. l. velles. quasi in ea solum probetur donationem factam per matrem non reuocari prætextu mariti, & liberorum absentiz. Adhuc tamen verius est Iure Cōmuni donationem factam à matre, sine traditione statim valere irreuocabilitè. Quia licet fateamur in iuribus supra citatis traditionem interuenisse, ea tamen ad hunc effectum necessaria non erat. Cum traditio pro cōfirmanda donatione filij, nūquam requiratur, nisi quatenus ratione patriæ potestatis impeditur, prout supra diximus. Quæ cum cesset in matre, etiam si donatio fiat per stipulationem, aut pactū (quod potest. l. si quis argentū. §. si. autem. C. de dona.) valebit, ex rationibus, quibus diximus vellere factam emancipato.

- 130 Hec erat ante hanc legem harū donationum qualitas, & natura. Quæ tamen ex ea in omnibus immutata est. Differentia enim, quæ Iure Communi constituta erat inter patrem, & matrem, emancipationem, & patriam potestatem, ad traditionem

possessionis, vel causam onerosam translata est. Vt siquidē eā interueniāt, donatio tertij, etiā facta filio in potestate, rata firma, & irreuocabilis sit: sublato correctoq; impedimēto patrie potestatis, filius tanquā extraneus, fit capax retinendi, & ab eo de dominium transit, & fructus acquiruntur, nec amplius expectamus mortem donatoris, pro aliqua donationis perfectione. Si autem traditio, vel causa onerosa non interueniāt, donatio est vsque ad mortem reuocabilis, sine discrimine patris, aut matris, emancipationis, aut patrie potestatis. In quo decisio est in omnibus Iuri Communi contraria, vt cōstat ex ijs, quæ in præcedentibus dicta sunt.

31 Sed tunc occurrit quæstio, vtrū donatio ista facta filio in potestate de tertio, aut rei, vel quantitatis certæ in eam rationem, sine traditione, vel causa onerosa, valeat in vita patris mero iure, licet sit vsque ad mortem reuocabilis: an verò non valeat in vita, sed morte confirmetur, prout confirmabatur tradita de Iure Communi, & prout etiam confirmatur donatio inter virum, & uxorem, & donatio causa mortis, de quibus supra. Et quamuis videatur parum inter vtrumque referre, cum ista videantur paria; valere, & posse reuocari, vel non valere, & morte confirmari. l. non videtur. ff. de donatio. causa mortis. l. omnes. §. 1. de regul. iur. cū traditis à Tiraq. de retractu conuen. §. 2. gloss. 1. nu. 9. Multum tamen interest inter alia, quoad articulum, quem hætenus in proposito non vidi scriptum, vtrū donatio præmortuo filio reuocetur. Nam siquidem donatio valet in vita mero iure, & non pendet à morte, quamuis possit expressè reuocari ex hoc text. non tamen censetur tacitè reuocata præmortuo filio: secus si pendet à morte, prout reuocabātur donationes supradictæ de Iure Communi, vt supra diximus.

Authores nostri in ea vidētur esse sententia, vt donatio valeat in vita mera iure, nec pendeat à morte, vt expressius ceteris tenet Tello hic, num. 1. & num. 118. & num. penult. & dicit esse communem opinionem Mati. gl. 3. num. 1. in fine. & num. 5. & sic videtur, quòd præmortuo filio, non censetur reuocata. Et hoc videtur colligi ex verbis text. *La pueda reuocar quando quisiere.* Quibus donationem interim mero iure valere significatur: cum ius reuocandi præsupponat validum. l. sed & si sub conditione. vers. post defectum. ff. de in iusti. rup. Ex eo etiam, quia

quia cum in donatione facta à matre, vel filio emancipato sine traditione, in quibus cessat impedimentum patris potestatis, id videatur planum; idem in donatione facta filio in potestate concedendum, & extendendum est: vt determinatio verbi, *La pveda reuocar.* Relata ad dicta plura determinabilia, sit in omnibus pariformis. l. iam hoc iure. ff. de vulga. l. 2. l. quamuis. C. eodem.

Sed rationes istæ non coarctant. Nam valet donationis, qui colligitur ex facultate reuocandi, satis congruè intelligetur, quantum ad hoc, vt possit morte confirmare, prout confirmabatur tradita de Iure Communi. Et sic, quod mors, non solum expectetur quantum ad hoc, vt per eam cesset facultas reuocandi hac lege concessa: sed vt cesset etiam impedimentum patris potestatis. l. placet. de acquir. hæredi. §. item inutilis. instit. de inuti. stipul. Quod quidem impedimentum (quod in omnibus profectitijs est aliàs incorectum. l. cum oportet. in princip. ibi: *Non ex eius infantia.* C. de bonis quæ liber.) quâuis in donatione tradita specialitèr corrigatur, cum ex traditione fiat irreuocabilis: in alijs non reperitur expressè sublatum, nec id præcisè inducitur ex concessa facultate reuocandi. Imò ex ea proprius, & efficacius deducemus donationem pendere à morte, & sic præmortuo donatario reuocari, prout reuocatur donatio causa mortis etiam tradita. Quasi ea reuocatio veniat in consequentiam facultatis reuocandi. l. non omnis. ff. si certum petat. ibi. *Quasi extitisset casus, in quem obligatio collata fuisset.* Quod verò determinatio verbi, debeat esse in determinabilibus pariformis (si verum est donationem factam filio, in potestate à morte pēdere, & præmortuo filio reuocari) æquè militat, quantum ad hoc, vt donatio facta à matre, vel filio emancipato eodem iure vtatur ex eadem ratione, quod determinatio sit pariformis, quæ ex parte vtriusque donationis est æqualis.

Imò, & hoc videtur iure verius, vt donatio facta à matre, vel filio emancipato sine traditione, aut causa onerosa, pēdeat à morte, vt præmortuo donatario reuocetur. Videtur enim donatio esse causa mortis, aut saltem ei similitima. * Quamuis enim desit expressa mentio mortis, quæ in donatione causa mortis omnino requiritur. l. Scia. §. si. de dona. causa mortis, & est communis opinio omnium. in l. quæ dotis. sol. matri. prout resoluunt ibi. Alex. num. 6. & Iasnu. 26. Couarru. in Rubr. de testamen.

3. par. num. 25. & Iuli. Clarus. §. donatio. q. 4. Ea suppletur, & subintelligitur à lege, eo ipso, quòd concedit facultatem reuocandi, vsque ad mortem. Nam licet donatio inter viuos possit conferri post mortem, argumento. l. 2. C. de dona. quæ sub mo. l. nam & si cum moriar. ff. de condi. indeb. l. hæreditarium. ff. de bonis autho. iudi. possi. donatio tamen simpliciter collata post mortem, est causa mortis. l. 2. in fine. ff. de donatio. causa mortis. tenet Albe. in. d. l. Nā & si cum moriar. Ias. in. d. l. quæ dotis, nu. 43. & consil. 6. col. 5. volumine. 3. & Couarr. vbi supra. Quæ conditio non debet esse distincta, quando subintelligitur à lege, quàm, quando exprimitur à parte: imò expressio eius, quod à lege tacite inest, inutilis est. l. 3. delega. 1. l. non rectè. C. de fideiuss. l. hæc verba. ff. de condi. insti. Cum prolata ab homine intelligatur secundum dispositionem iuris. l. quæro. §. inter locatorem. ff. de locati. l. quidam cum filium. de verbo. Rursus, quamuis donatio esset inter viuos, ex quo habet facultatem reuocandi vsque ad mortem, debet iudicari causa mortis, argumento. l. vbi ita donatur. ff. de donatio. causa mortis. Quemadmodum enim ibi donatio causa mortis, ex pacto non reuocandi iudicatur inter viuos: eodem modo donatio inter viuos ex facultate reuocandi, iudicetur causa mortis. Si ergo est donatio causa mortis, debet reuocari præmortuo donatario. d. l. non omnis. §. alia. insti. de dona. cum ante mortem donatoris nō sit perfecta. l. non videtur. ff. de dona. causa mortis. Præterea, etiam si esset donatio inter viuos, ex quo est vsque ad mortem reuocabilis sola voluntate, etiam tacita, vt per alienationem voluntariam, & inimicitias, vt dicemus infra gloss. 4. debet etiam censi reuocata præmortuo donatario, quasi ea sit voluntas tacita donatoris, argumento donationis causa mortis. d. l. non omnis. ibi: *Quasi extitisset casus, &c.* Ex parte etiam donatarij satis donatio dicitur à morte pēdere, ex dispositione legis, ex quo in vita donatoris nihil est in donatarium translatum, nec aliquid est in persona eius radicatum, quia nec habet dominium, nec possessionē, nec lucratur fructus, nec fit retrōtractio, vt dicemus infra. l. 4. gloss. 4. nu. 12. Et sic non habet ius aliquod considerabile, quim totum pendeat à mera voluntate donatoris. l. omnes. §. 1. de regul. iur. Atque ita, si præmoriatur, nihil habet, quod possit transmittere, quemadmodum, nec habet, quod possit cedere. l. ex pluribus. de administra. tuto. prout arguit Bart. in l. si

l. si mulier. §. ex asse. ff. de iure dotiū. Ex quibus videtur, quod nō solum donatio facta filio in potestate, sed etiam facta à matre, vel filio emancipato, pendeant à morte, & prāmortuis donatorijs reuocentur: vt sic facultas reuocandi à lege concessa includat in omnibus pariformitèr idem genus reuocationis ante mortem, & confirmationis post mortem.

2 Sed adhuc (ijs non obstantibus) verius est, vt quamuis donationes istę nō traditę, etiā factę filijs in potestate, quoad facultatem reuocandi, & ad effectus, qui inde possunt prouenire, cōferuent equiparationem, & similitudinem cum donatione inter coniuges, & donatione causa mortis inter terminis equalibus: non tamen pendeant à morte, quantum ad hoc, vt prāmortuis donatorijs reuocetur. Etenim donationes istę verè, & realitèr
 33 sunt inter viuos, & nō causa mortis. * Nā vitra id, q̄ hoc semper præsimitur, quoties nō fit mentio mortis. d. l. Seia. §. si. de dona. causa mortis: à fortiori talis erit, quādo id expressum est, q̄ donabat inter viuos, prout in casu in quo agimus. Tūc enim, etiam si fieret mētio mortis, vel donatio conferretur post mortem, verè est inter viuos. Sumus enim in casu certo, vt verba sonant, quibus est standum. l. nō alitèr. deleg. 3. l. Labeo. de sup. lega. & in claris non est locus coniecturis. l. continuus. §. cū ita de verbor. not. Bar. num. 2. in. d. l. quę dotis. vbi dicunt communem Alexan. num. 6. & Ias. num. 29. & Deci. num. 20. in. l. fin. C. de pactis. & in consil. 305. Alexand. consil. 14. in princ. libr. 1. vbi. C. M. plura refert. Et sic videmus, quod donationes istę requirunt insinuationem, vt supra dictum est, num. 13. quā non requirerent, si essent causa mortis. l. fin. C. de donatio. causa mortis. Et in eis sufficiunt requisita contractū, vt supra etiam diximus, nu. 25. in fine. Non obstat, quod donatio collata post mortem sit causa mortis. Quia illud est, quando non esset expressum, quod donabat inter viuos. Item illud est, quando verba, *Post mortem*, essent adiecta à donatore: secus si sub intellectu à lege, neq̄, enim vtrumque est eiusdem efficacitę. Nam cum eo casu procedamus per coniecturam, quod donans post mortem præsumat donare causa mortis: ea pręsumptio non est sumenda ab effectu, & dispositione iuris, sed à verbis, vel factis partis. l. si seruus plurium. §. fin. cum similibus delega. 1. & ad hunc effectum utilis est expressio taciti. Non obstat, quod donatio causa mortis ex pacto de non reuocando transfunditur
 in dona-

in donationem inter viuos. d. l. vbi ita donatur. Illud enim est; quia pactū repugnat naturæ donationis causa mortis: & ideo non inde sequitur per contrarium, quod donatio inter viuos debeat transfundi in donationem causa mortis ex facultate reuocandi, quæ non repugnat eius naturæ. Quamuis enim irreuocabilis sit. l. perfecta donatio. C. de donat. quæ submo. Prout & alij contractus. l. sicut initio. C. de actio. & obligat. Facultas tamen reuocandi ex pacto, vel lege excepta, non implicat contradictionem, prout pactum non reuocandi adiectum donationi causa mortis. Et hoc est, quod (inter alia) potest significare text. in. l. donatio. C. de donatio. loquens in conditionibus appositis vtrique; donationi, illis verbis. *Quantumuis finit, & illis. Quas leges indulgent.* Deducitur etiā ex. l. i. ff. de dona. in versitē cū ipse, intelligēdo verba illa. *Qualis est mortis causa donatio*, loco exēpli, prout etiam intellexit glos. vt idem sit in donatione inter viuos, quæ ex conditione etiam voluntaria, esset resoluenda.

Si ergo istæ sunt donationes inter viuos, consequens est, vt etiam si non habeant expressam mentionem hæredum, (quod tamen est ordinarium,) sui natura sint transmissibiles ad hæredes, prout sunt alij omnes contractus. l. vnica. C. vt actio. ab hæred. Et sic præmortuis donatarijs non debent reuocari, cum in persona hæredum substineantur. Non obstat, quod ex quo sunt reuocabiles sola voluntate, etiam tacita, per alienationem voluntariam, & inimicitias: ita etiam reuocentur præmortuo donatario, quasi ea sit conditio tacita ex voluntate donatoris. d. l. non omnis. ibi. *Quasi extitisset casus, &c.* Quamuis enim facultas reuocandi regularitèr includat has omnes reuocationes: quoties tamen adiicitur, vel tribuitur, aut reseruatur in donatione inter viuos, eius qualitas, & natura excludit hanc reuocationem per mortē donatarij, propter personas hæredum, quibus post eum videtur donatum. * Argumēto donationis causa mortis, quæ esset facta donatario pro se, & hæredibus. In qua, quamuis Bal. in. l. 2. C. de iure dotium. num. 4. vers. Quid enim. velit, quod ex mētionē hæredū iudicetur donatio inter viuos, nō obstante mētionē mortis, quæ sequitur Alex. nu. 3. conf. 14. vol. 1. & conf. 78. nu. 4. vol. 4. & Soc. conf. 53. col. 3. & conf. 73. col. 3. lib. vlt. & Ias. nu. 5. & Dec. nu. 8. in. d. l. nō omnis. & Ferrara cautela. 30. nu. 4. & alij quos refert, & sequitur Couar. in Rub. de testam. 3. part. num. 25. & Manti. lib. 1. titul. 13. nu. 13. Quasi

Quasi mētio hæredum præualeat mentioni mortis, vt donatio indicetur inter viuos, & non causa mortis. Quamuis etiam Alcia. in. d. l. non omnis. deffendat contrarium, quasi mētio mortis præualeat, reiecta mentione hæredum, ad quos non sit trāsmisibilis: verissima tamen est opinio. C. Molin. ad Deciū ibi: existimantis vtrumque valere; ita vt mētio hæredum non repugnet donationi causa mortis, quæ eo casu sit ad hæredes donatarij transmissibilis. Ex quo deducitur, quòd donatio erit quidem reuocabilis per poenitentiam, prout est de natura donationis causa mortis: non tamen reuocabitur præmortuo donatario; quasi id voluerit donator per mentionem hæredum. Eodem modo donatio inter viuos, quæ sui natura habet annexam mētionem hæredum. d. l. vnica. C. vt actio. ab hæred. quāuis sit ex pacto, vel lege reuocabilis, vt hīc: non tamen censbitur reuocata præmortuo donatario: sed sustinebitur in persona hæredum; si non fuerit expressè reuocata. Quod procedet à fortiori, si esset facta mētio hæredū, prout est ordinariū.

Quod si obijcias has donationes reuocabiles, de quib⁹ in text. quoad hanc facultatē reuocandi, esse etiam similes donationi tradite filio in potestate de Iure Cōmuni, aut etiā donationi inter cōiuges, vt dictū est, quæ etiā sunt donationes, aut saltim actus inter viuos, vt supra explicuim⁹: & tamē etiā si esset facta pro se, & hæredibus expressè adhuc præmortuis donatarijs reuocarentur, vt sic idem sit obseruandum in nostro casu. Etenim respōdeo donationē inter cōiuges, aut inter patrē & filiū in potestate traditā de Iure Cōmuni, proprius posse dici nullas, quā reuocabiles, ista propter impedimētum patriæ potestatis. l. placet. de acqui. hæred. illa propter prohibitionē legis. l. 3. §. sciendū. ff. de dona. inter. Et sic efficacius pēdēt à morte. l. donationes quas parētes. C. de dona. inter. & præmortuis donatarijs reuocantur. Nec in hoc donator potest intelligi dispēsare tacitē, quia nec potest expressè, etiā donādo pro se, & hæredib⁹. l. nemo potest delega. i. l. donatio. C. de dona. ibi. Quātū ius fuit, & ibi Quas leges indulgēt. Sed donationes istæ, de quib⁹ in text. quas defēdim⁹ in vita mero iure valere, magis assimilātur donationi causa mortis factæ per pactū, aut stipulationē, (quod potest prout dicemus infra gl. 2. nu. 17.) quæ similiter valet in vita, quamuis reuocabiliter vsque ad mortem. Quæ cum facta pro se, & hæredibus non reuocetur præmortuo donatario, vt dictū est: satis præstat

præstat argumentum, vt donationes reuocabiles, de quibus in
tex. quæ tanquam factæ inter viuos, habent tacitâ saltim men-
tionem heredû, & quæ in vita valent mero iure, nec sunt nul-
læ, nec prohibitæ, non reuocentur præmortuis donatarijs.

- Non obstat, quòd donatarius præmoriens nō habeat quid
transmittat. Quoniam ius illud, licet reuocabile, tale quale
est, potest transmitti, prout transmitteretur in donatione cau-
sa mortis facta per pactum, aut stipulationem, cum mentione
35 heredum, vt dictum est. * Et quamuis non posset cedere; non
tamen inde inferitur non posse transmittere. Regula enim. d. l.
ex pluribus. de administra. tuto. Procedit negatiuè, vt quæ non
possunt transmitti, non possint cadi: sed non affirmatiuè, vt
quæ possunt transmitti possint cadi, vt colligitur ex ipso tex-
tu, & aduersus Bar. in. d. §. ex asse. not. las. num. 6. in. l. 1. §. si. de
noui ope. nuncia. & Corra. lib. 3. misce. c. 8. & alij plures relati
à Tiraq. de retract. Linagier. §. 26. glo. 1. nu. 48. Nec enim
licet arguere de minori ad maius affirmatiuè. Plura enim trās-
mittuntur, quā possint cedi, vt ibi explicat las. Nō obstat patria
potestas in donatione facta filio in potestate. Quoniam necessa-
rio fatendum est, esse correctam, ex hoc textu, ex rationibus in
principio propositis. Facultas enim reuocandi magis denotat
valorem reuocabilem, quam nullitatem confirmabilem. Et
sic mors solum expectatur pro auferenda facultate reuocandi;
in reliquo donatio perfecta est, nec indiget confirmatione,
prout & facta à matre, vel filio emancipato, quibus adæquatur.
Ex quibus inferitur, quòd donatio tradita, quæ haberet refer-
uationem facultatis reuocandi vsque ad mortem, à fortiori, nec
pendet à morte, nec præmortuo donatario reuocaretur. Et mul-
tò fortius donatio tradita simpliciter etiam filio in potestate:
cum sit perfecta, & irreuocabilis, quamuis contrarium esset de
Iure Communi. Prout etiam eodem Iure Communi seruaba-
tur in donatione facta filio in potestate cū iuramento, quæ va-
lebat irreuocabiliter, vt dicemus infra glof. 8. in principio, quæ
36 nec à morte pēdebat, nec præmortuo filio reuocabatur. * Prout
etiam seruatur in donatione facta coniugi cum iuramento, vt
aduersus Deciū, conf. 336. multipliciter probat Aymon. consi.
102. & Alci. in. c. cum contingit. num. 204. de iure iur. Rola.
conf. 21. nu. 24. lib. 1. Conar. in Rubr. de testa. 2. par. nu. 10. in
fin. Gute. de iura. conf. 1. par. c. 4. nu. 8.

L 37 Quo circa quantū ad successionem filij in his donationibus iudicādū est, prout de cæteris bonis ipsius. Nā si quidē reliquisset filios, nepotes donatoris: in eorū personis conseruabitur, & valebit donatio. Alias (si donator sibi nō pspiceret reuocādo) bona deferretur iure hæreditario vtriq; parēti ex testamento, & ab intestato. l. nam et si parentibus. ff. de inoffi. test. Auth. de functo. C. ad Tertu. l. i. tit. 8. infra. Quāuis ex testamēto liceret filio disponere de tertio in preiudiciū ascēdentiū, vt ibi. Et quāuis ab intestato seruarietur consuetudo, vbi esset in vsu, q̄ bona reuertantur ad truncum, de qua ibi. Quod si donatio esset irreuocabilis, nullo donatori posset remedio succurri.

Ex prædictis etiam inferitur ad alios effectus, quos donationes morte confirmabiles mutuabantur à legatis, quos supra retulimus. Quia non habebunt locum in ijs donationibus, exceptis ijs, qui proueniunt ex facultate reuocandi, & ex defectu traditæ possessionis. Atque ita non transiet dominium, nisi à tempore mortis. Nec fiet retrotractio, etiā quoad fructus, tam in donatione facta filio in potestate, quā etiam emancipato, vel à matre, vt dicemus infra. l. 4. glos. 4. nu. i 2. Nec detrahetur § 8 Falcidia, prout iure Codicis detraheretur. * Tum quia cū hodie sit relinquēda filio legitima titulo institutionis auth. vt cū de appe. cog. §. aliud quoque capitulum, prout etiam iure Digestorū seruabatur. l. inter cætera. delib. & posth. quāuis iure Codicis cōtrariū esset. l. omnimodo. C. de inof. test. (prout est omnium communis opinio, secundū Alex. in. d. l. inter cætera. n. 2. & Ias. in Authen. nouissima. nu. i 3. C. de inoffi. testa. & resoluit Iul. Clar. §. testamētū. q. 3 8. etiam Iure Regio. l. 5. tit. 8. parti. 6. vbi Gregor. & resoluunt Minch. de succe. crea. §. 20. n. 244. & Ludo. Molin. lib. 2. primoge. c. 15. nu. i 5. qui alios referunt) non potest fingi casus, in quo hæres extraneus possit detrāhere Falcidiam ex donatione filij. Tum etiam, quia donationes, istæ etiam factæ filio in potestate, non capiuntur iure legati, sed iure donationis inter viuos, ex qua non solet Falcidia detrāhi. l. pater filiam. ff. ad. l. Falc.

Illi verò effectus, in quibus donationes morte confirmabiles conueniunt cum contractibus, seruabuntur à fortiori in ijs donationibus, quæ quamuis reuocabiles, non tamen pendent à morte. Et sic sufficiet testium solemnitas requisita in contractibus, vt supra diximus. Sic etiam requirent insinuationem,

nem, vt supra etiam diximus, & dicemus infra. l. 7. glof. 1. numer. 43. Sic etiam non requirunt additionem hæreditatis, cum etiã si à morte penderet, non requirerent, vt supra dictum est. Sic etiã non conferuntur. Tũ quia iure cõmuni non conferrentur, vt supra dictum est. Tum quia Iure Regio, etiam si donatio valeat irreuocabiliter, nõ confertur. cum sit loco meliorationis. l. 1. o. infra, vbi dicemus. Et ex eadem ratione non imputatur in legitimam, vt ibi etiã dicemus. Prout nec iure communi imputabatur in Trebellianicã, aut Falcidiã, nec veniebat in generali fideicommissio, vt dictũ est. Sic etiã in ijs donationibus non habet locũ ius accrescendi, si pater in vita donasset tertium duobus ex filiis coniunctim per donationẽ reuocabile, & portio vnius esset effecta caduca, vt quia decessit in vita patris, sed portio vacans trãfired ad hæredes, quia non fit caduca, vt dictũ est, vel remaneret penes patrẽ iure hæreditario, nisi pater expresse reuocaret, per ea quæ supra dicta sunt, quãuis contrariũ voluerit Gomez. Tom. 1. c. 10. nu. 6. Sic etiã donationes istæ non reuocantur ex delicto, sed sustinentur, prout alij contractus, iuxta supra dicta. Quocirca quãuis donationũ morte confirmabiliũ variã, lubricã, & ano malam naturã supra p̄stauerimus: in ijs verò de quibus in nostro text. excepta facultate reuocandi contractũ natura, potius quã legati firmanda est.

GLOSSA SECVNDA.

Donatio quinti facta filio an ex traditione fiat irreuocabilis prout fit ex causa onerosa. Et quid in donatione pro legitima. Et an ista requirat insinuationem.

- 1 **D**onatio quinti an per traditionem fiat irreuocabilis.
- 2 **D**Libera testandi facultas non censetur sublata per donationẽ quinti.
- 3 **D**onatio quinti facta ex causa onerosa irreuocabilis est.
- 4 **D**onatio quinti, quoad irreuocabilitatẽ, an sit iudicãda secũdũ ius cõe.
- 5 **D**onatio pro legitima an sit irreuocabilis.
- 6 **D**onatio pro legitima an requirat insinuationem.
- 7 **L**egitima non debetur filio in vita patris.

ENel tercio. Lex in hac decisione non expressit quintum, & multi hẽsitarunt an sit ad illud extendenda. Gomez. num. 10. dicit, legem non sine mysterio loquantam in solo tercio, ac proinde non procedere in quinto, sine differentia patris, vel matris,

tris, emancipationis, aut patriæ potestatis. Sed quòd talis donatio etiã tradita, indifferenter sit irreuocabilis. Quia cùm respiciat bona præsentia, & futura, vt in. l. 7. infra, si valeret irreuocabiliter, donator remaneret intestabilis, quod esse non debet. l. stipulatio hoc modo concepta. de verb. & ibi not. Tello. nu. 9. existimat Gomezium in hoc à iusto deuiasse, & eius rationem esse minus sufficientem, ex eo, quia quantumuis donatio quinti esset valida, & irreuocabilis, non præstat impedimentum testamento, cuius substantia non consistit in eo, quòd quis habeat bona, dum modò possit habere. l. qui soluendo. l. is qui soluendo non est. ff. de hæred. insti. ac proinde libera testandi facultas non est impedimento, vt ex ea desinat valere donatio quinti. Matien. glossa. 4. nu. 20. (cui plus placet opinio Gomez.) replicat, quòd cùm Tello fateatur liberam testandi facultatem saltim esse contentam, quod quis possit habere bona, hoc deficit in donatione quinti, quæ cùm extendatur ad bona futura, hanc etiam viam præcludit.

Sed adhuc, licet Tello in aduertenti ratione præstiterit iustam reprobandi occasionem, eius opinio vera est in hunc sensum, vt donatio quinti alias irreuocabilis non desinat valere ex eo capite, quod auferat liberam testandi facultatem, quam opinionem tenuit idem Gomez. in. l. 69. Tauri. q. 4. Etenim licet verum sit non posse quæ auferre sibi liberam testamenti factionem. d. l. stipulatio. licet etiam fateamur cum Bart. ibi. n. 3. & in. l. si. C. de pactis. n. 12. non valere donationem omnium bonorum præsentium & futurorum, quasi per indirectum auferat hanc libertatem, cum quo est magis communis opinio vt agnoscunt Alex. nu. 16. & las. nu. 20. in. d. l. stipulatio. Decius nu. 30. in. d. l. fin. & alij quàm plures quos refert Dueñas reg. 2 19. * Hæc tamẽ libera testandi facultas non potest intelligi sublata per donationem quinti, cū quo ad hanc effectum, longe differat donatio quinti, à donatione omnium bonorum præsentium & futurorum. Omnes enim rationes, quæ militant in ista, non habet locum in illa. In primis potest iure defendi donationem quinti non extendi ad bona futura, prout dicemus in. d. l. 7. gl. 1. n. 29. Vt vel sic, quæ ad modum iure communi non infirmabatur donatio omnium bonorum, quasi per eam non auferatur libertas testandi, saltim propter spem, & iuris præsumptionem acquirendi in futurum. l. si defunctus. C. arbitr. tutel. l. cura. §. deficientium. ff. de mune. &

hono. vt tradit Bart. nu. 5. in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta. & nu. 1. in. d. l. fin. cum quo transeunt omnes vtrobiq; eodem modo substituatur donatio quinti. Sed finge hoc verum non esse, & donationem quinti extendi ad futura: dicitur ne sublata libera testandi facultas ei, cui remanent extra quintum, alix quatuor bonorū partes, licet in eis habeat hæredes necessarios? Ratio principalis Bartol. & aliorum, quoad donationem omnium bonorum presentium & futurorum, deficit in hoc casu. Mouetur enim ex eo, quòd nullus vult esse hæres eius, qui nō habet bona: & sic solum tractant de alliciendo hærede, vt ratione bonorū acceptet. Hęc ratio deficit in donatione quinti, remanent enim donatori bona, & hæredes. Et si replices, quoad hanc libertatem testandi, quā iura defendunt, parum refferre, q̄ huic remaneant bona, cum propter necessitatē heredū nō possit de eis liberè disponere: Respōdeo iura hoc nō considerasse, sed solum, q̄ iste sit dominus bonorum tempore testamenti, & quòd de eis possit testari, quamuis essent alicui necessario restituenda. Quod voluit gl. verb. diuidere in Auth. si qua mulier. C. de Sacrosanct. Eccles. post Azo. quem ibi refert. Et hoc fundamēto Ang. Rom. & alij quos referūt Alex. & Ias. in. d. l. stipulatio. in locis supra citatis, tenuerūt, valere donationē omnium bonorū presentium & futurorū, quādo ratione futurorū nō interuenit cōstitutū, vel precarium. Tūc enim cum dominium acquirendorū resideat penes donatorem, licet bona sint restituenda donatario, dicūt non videri impeditam facultatē testandi, ac proindē valere donationē. Et inquit Ias. q̄ in ijs terminis istud nō est cōtrarium opinioni Bartoli, & cōmuni. Qui tunc tenēt non valere donationē omnium bonorū presentium & futurorū, quādo nihil remāsit, de quo posset testari donator. Quasi velint, q̄ si quidquā superfuit, cuius donās sit dominus, licet sit necessario donatario restituendū: donatio valeat, quasi nō impediatur testamentum, & sic omnes volūt idē. Quod est ad nostrum casum sufficiens, vt donatio quinti nō censeatur auferre liberam testandi facultatem.

Grego. Lupus in. l. 3. tit. 4. part. 5. verb. non valdria. ex alia ratione existimat decisionem huius text. nō esse extendendam ad quintum, quòd sit particularis in tertio. Et quod in quinto sit seruandum ius commune, cum lex sit correctoria, & non extendenda. l. precipimus. C. de appellatio. Et, licet eo tacito, hinc

hinc tamen sumpta occasione, Tello num. 10. aduertens, quòd
3 l. 6. infra tractas* in promissione meliorandi ex causa onerosa
loquitur etiam in quinto, dicit, quòd excepto illo casu, in quo
donatio quinti est valida, & irreuocabilis (prout etiam te-
nuit Baeza de non melio. filia. c. 1. num. 28) in reliquo debet
seruari ius còmunè, tanquàm illesum. Et sic, q̃ si donatio quinti
fiat filio in potestate, quamuis tradatur, possit reuocari. Quia
de Iure Communi poterat. l. donationes quas parètes. C. de do-
na. inter virum. Si autem fiat à matre, vel filio emàcipato indi-
stinctè etiam non tradita, non poterit reuocari, secundum Ius
Commune. l. velles necne. C. de reuoca. dona. l. siue emàcipatis.
C. de dona. Et idem si fiat nepoti, qui iam non sit in potestate
aui, cum pater eius per contractum matrimonij sit emancipa-
tus. l. 8. tit. 1. lib. 5. quæ est. l. 47. Tauri. vbi not. Gomez. in fine.
Et hanc opinionem Tellij tenet Ludo. Molin. lib. 1. primogen.
c. 12. nu. 19. & sic concordant cum opinione Grego.

Contrariam opinionem tenet Lupus hîc, & in. l. 22. Tauri.
vt lex in omni sua decisione procedat etiam in quinto. Quod
etiam tenet Cifue. in. l. 26. Tauri. nu. 3. & Rode. in. l. quoniam
in prioribus. in decla. l. Regni. q. 9. ad finem. & hanc tenet, & di-
cit communem Matî. hîc. gloss. 3. num. 5. quod etiam defendit
Mieres. 1. part. primogen. q. 28. Vbi contendit, quòd ex quo in
l. 6. infra. iste casus est decisis in melioratione quinti facta ex
causa onerosa: idem futurum est, quando fuerit tradita, cum
vterq; casus sit in hac lege æquiparatus, & de vno licet argue-
re ad alterum, pro quo plurat allegat. Mihi probabile videtur
harum legum conditores non omisisse hîc mentionem quinti,
quasi velint de eo iudicari, secundum Ius Commune, tanquam
in casu omisso. Sed loquutos in tertio, quasi quintum haberet
minorem dubitandi rationem. Ac proindè cum donatio tertij,
(quod est legitima inter filios) facta vni, fiat irreuocabilis per
traditionem, sine discrimine emancipationis, & patriæ pote-
statis: durum videtur, vt donatio quinti, in qua militat minor
ratio, aut saltim eadem, & quæ ex causa onerosa fit etiã irre-
uocabilis, vt in. d. l. 6. non fiat per traditionem, sed requirat emà-
cipationem. Et quãuis in omnè euētū funeris impensa necessa-
ria sit excipienda, vt dicemus in. l. fin. infra glo. 3. num. 10. In
reliquo cum libera testandi facultas, seu fauor anime, pro qua
posset pater de quinto disponere, non impediant donationem

quinti factam extraneo, aut filio emācipato, vt dictum est: nec debent impedire factam filio in potestate: cum patria potestas, quoad tertium, non consideretur.

4 Que rationes si te non cōuincunt, visq; donationem quinti iudicare secundū regulas Iuris Cōmunis: inferes, qđ si donatio quinti facta filio in potestate (extra causam onerosam) non sit tradita, erit nulla, nec morte confirmabitur, iuxta dicta in gloss. præcedenti, num. 7. quod satis graue est. Si autem sit tradita, confirmabitur morte, si donatarius non præmoriatur, sed superuiuat, iuxta ibi dicta nu. 4. & 5. Interim autem non tam erit reuocabilis, quā nulla, vt ibi dicebamus in principio. Quod primo amplia, vt ex eadem ratione, idem sit in donatione rei certæ data in rationem quinti: cum res certa relata ad quotam, sortiatur naturam, & effectum quotæ, argumēto. l. si seruus. §. qui quinq; deleg. 1. Secundo amplia, vt idem sit, etiam si sit donatum tertium, & quintum iunctim, vel res certa in eam rationem, quæ vtramque quotam compræhendat, secundū bona præsentia. Quia licet traditio confirmet tertium ex nostro textu: quintum remanebit morte solum confirmabile: & poterit in vita repeti. Cū vtile non vitietur per inutile, nec inutile sustineatur ex vtili, cū vtrūque possit diuidi, c. vtile, de regul. iur. in. 6. Et licet videatur isto casu non posse quidquam repeti ante mortem, cum sit possibile, quòd res nunc tradita pro tertio & quinto, solum contineat tertium secundum tempus mortis: adhuc poterit repeti quintum, remanente valido tertio, secundū bona præsentia, regulando nihilominus secundū tempus mortis. Nam quemadmodum incertitudo, quæ resultat ex relatione ad tempus mortis, in. l. 7. infra. non impedit valorem, & executionē donationis tertij & quinti soluēdæ secundū bona præsentia, vt ibi dicemus gl. 1. nu. 2. eodē modo non oberit repetitioni permissæ quoad quintum, de qua agimus.

Limitabis autē, & intelliges dictā opinionē. Primò, vt procedat in quinto, qđ sit verè quintū, quale est illud liberū, qđ est à lege reseruātū p extraneis & anima. l. pen. & ult. infra. vt puta quādo eidē, vel alteri filio esset etiā donatū tertij. Tūc cū solū restet disponere de quinto, donatio facta filio ad illud referēda est. Aliàs donatio, quamuis sub nomine quinti, facta filio esset referenda ad tertium. ex. l. 10. infra. vbi dicemus gl. 3. nu. 6. & fieret irreuocabilis ex traditione, prout sit tertium, ex hoc tex.

Secundo

Secundo intellige, vt opinio non procedat, quādo quintum esset donatum filio in potestate ex causa onerosa cum tertio, vt supra dictū est. per text. in l. 6. infra. Tertiō, nisi donatio quinti tradita esset cōfirmata per emancipationem, prout de Iure Cōmuni fiebat in quavis donatione. l. donationes in cōcubinam. §. pater qui. ff. de dona. l. siue emancipatis. C. cod. tit. & tunc est necessaria traditio, iuxta ea quę dicebamus in gloss. precedenti, num. 27. Poterit etiam eodem modo cōfirmari donatio per matrimonium, & benedictiones, per quas Iure Regio inducitur emancipatio. l. 8. tit. 1. lib. 5. licet Lupus nō videatur firmare in Rubrica de dona. inter virum. §. 71. Quarto intellige, & limita, quādo esset donata res certa in rationē tertij, quę multo plus comprēhendat secundum bona præsētia. Quia donatio iudicanda esset ex regulis tertij, & sic si esset tradita viuente patre non posset reuocari excessus, quasi tangat quintum. Quia licet vltra tertium esset nulla, aut reuocabilis, ex quo donatio est facta in rationem tertij, & illud habet tractum vsque ad mortem, ex l. 7. infra. ad eam videtur pater respexisse, & sic ei interim est deneganda repetitio. l. nam & si cum moriar. ff. de condi. indebi. Quintō ex eadem ratione idem erit, quando esset donata res certa simpliciter. Quia cum intelligatur prius donata in rationem tertij, vt dicam. in l. 10. infra gloss. 3. num. 7. fiet irreuocabilis per traditionem, etiam si excedat tertium, secundum bona præsētia. Quia licet excessus intelligatur etiam donatus pro quinto, vt ibi dicam: tamē quia ea computatio faciēda est secundum bona relicta tempore mortis, vt in d. l. 7. & interim non constat, an res donata simpliciter includatur intra tertium, an vero tangat quintum: ex traditione cessabit in vita repetitio excessus, argumēto. d. l. nam & si cum moriar. Non tamen impiedietur pater talem donationem declarare, & restringere ad tertium secundum tempus mortis, precipiendo, vt si eo tempore excedat tertium, reuocetur in reliquo, vel q̄ excessus seruiat pro legitima. Sexto idem erit, si esset donatum tertium cū assignatione & traditione rei, quę plus comprēhēdat secundum bona præsētia. Quia licet assignatio nō immutet naturam donationis, vt dicā in l. 3. infra gl. 1. nu. 6. Per traditionē tamē satis immutat, quātum ad hoc, vt donatio censeatur transfusa in rem traditam; vt de ea sit iudicandum, ac si ipsa donata esset, vt ibi dicam num. 7.

Donatio verò facta à matre, vel filio emancipato, etiã sine traditione, valebit irreuocabilitèr quoad quintum, vt dictum est, secundum iura communia. Tertium autem sine traditione, aut causa onerosa poterit reuocari, vt hîc. Et idem erit, si esset donatum tertium & quintum, vel res certa in eam rationem, quæ vtramque quotam compræhendat secundũ bona præsentia: quia poterit reuocari pro tertio, remanente quinto. argumento eorum, quæ diximus supra in secunda ampliatiõne. Et idem erit, si esset donata res certa simpliciter: quia cum intelligatur esse melioratio tertij & quinti, vt in l. 10. infra. & prius intelligatur facta pro tertio, quam pro quinto, vt dictum est: poterit reuocari in quantum tangat tertium, secundum bona præsentia: & residuũ, quod intelligitur donatum pro quinto, valebit irreuocabilitèr, ex eadem ratione. Quod tamen intelligendum est in vero quinto, iuxta dicta supra prima limitatione; aliàs donatio facta à matre, vel filio emancipato, quãuis sub nomine quinti, esset referenda ad tertium, & posset reuocari, non interueniente traditione, aut causa onerosa, ex ratione ibi dicta, quod est not. Et sic habes declaratam opinionem Grego. & sequatiũ, quo ad donationẽ quinti. Quauis (vt dixi) altera opinio videtur magis communis, vt decisio huius text. procedat etiã in quinto, eodem modo, quo procedit in tertio.

Illud in proposito omittendum non est, quod benè aduertit Molin. lib. 1. primogen. c. 12. num. 20. scilicet, quod si melioratio tertij, vel quinti fieret iure primogenituræ, & maioratus, siue fiat à patre, siue à matre, siue filio in potestate, siue emancipato, semper est irreuocabilis: nisi vel traditio rerum, vel scripturæ, vel causa onerosa interueniat. ex l. 4. tituli sequentis.

Excepto tertio & quinto, quod attinet ad donationem factam pro legitima text. iste non tractat, & sic in ea sine dubio Ius Commune remanet incorrectum. Atque ita si fieret à matre, vel filio emancipato valebit irreuocabilitèr, etiã sine traditione. l. si non mortis. secundum communem intellectum. ff. de inof. testa. l. velles necne. C. de reuoc. dona. l. si constante. C. de dona. inter virum. Si autè fieret à patre filio in potestate, etiã tradita erit reuocabilis, vt tenet Aret. n. 4. in l. placet. ff. de acqui. hæred. Fulgo. in d. l. si nõ mortis. Deci. conf. 86. nu. 8. Segu. in l. vnũ ex fam. §. sed si fundũ. nu. 117. ff. deleg. 2. Loazes in l. filiũ fam. §. Diui. nu. 75. deleg. 1. Gomez hîc nu. 5. & alij plures quos referunt

referunt & sequuntur Peral. in. l. cum pater. §. à filia. nu. 7. 2. de leg. 2. Duēnas reg. 2. 23. lim. 5. Molin. lib. 1. c. 12. nu. 6. Cum & donatio pro alimentis, quæ omni iure sunt filio debita, sit reuocabilis, ex gloss. in. l. 2. C. de inoffic. dona. Et facit pro hac opinione text. bene ponderatus, in. l. cum de bonis. C. de donatio. vbi notat. Bald. & text. in. l. filia nupta. §. si pater. ff. famil. hercis. Et ita est tenendum, licet contrarium tenuerit Ange. in. d. l. si non mortis. & Ias. in. l. frater à fratre. nu. 44. de condi. indeb. & in repe. nu. 23. & ibi late M. Mantua. nu. 356. & Paris. cons. 16. nu. 35. volumine. 2. Roder. in. l. quoniā in prioribus, in principio. nu. 4. & Duēnas vbi supra, nu. 5.

Vno casu donatio pro legitima erit irreuocabilis, etiā si nō sit tradita, scilicet, quando fieret ex causa onerosa cū tertio, qui aliās decept⁹ remaneret, si donatio reuocaretur. Argumēto meliorationis, de qua infra gl. 7. Fiet etiā irreuocabilis donatio pro legitima facta filio in potestate, si sit tradita, & sequatur emancipatio, vel matrimoniū, iuxta ea quæ dixim⁹ in glos. præcedenti. nu. 27. Et istam cautelam ponunt Bar. Ang. Pau. Imol. & Roma. in. l. donationes in concubinam. §. pater qui. ff. de donat. & Segura vbi supr. nu. 124.

- 6 Sed an donatio pro legitima requirat insinuationem, ad hoc vt facta à matre vel filio emancipato sit irreuocabilis, vel facta filio in potestate possit morte confirmari? Videtur insinuationem non requiri. Ista enim non tam est donatio, quā naturalis debiti solutio. l. 1. C. de impo. lucra def. Et licet filius non possit viuo patre petere legitimā. l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bonorum: Tamen de cōsensu filij benè potest pater, si vult, præuenire, & soluere. argumento, l. cum quo de peculio. §. fin. ad. l. Falc. Cum etiā in vita patris filius sit quasi dominus. l. in suis. ff. de libe. & posth. §. sui. de hæred. qua. & diff. Vel saltem quasi creditor. l. & quia. ff. pro socio. ibi: A parente quasi debita nobis hereditas obuenit. l. finali. §. fin. autem. versiculo. quasi debita. C. de cura. furi. not. gloss. in. l. si emancipata. C. de iuris. & facti igno. & gl. in. l. si duo. ff. acqui. her. Et hanc opinionē tenet Specul. tit. de dona. nu. 3. addēs hanc donationem videri quasi ob causam, vt se inde alat filius: ac proinde non requirere insinuationem. Et hanc sequitur Bald. in. l. illud. nu. 7. C. de sacros. eccles. Rom. in. l. Modestinus. de dona. Rode. in. l. quoniam in prioribus. in euidentibus. nu. 8. & Rojas. de succe. cap. 7. num. 34. &

alij plures quos refert Ant. Gabriel. lib. 3. tit. de donatio. conclus. 1. num. 7 2.

Quod attinet ad donationem pro legitima factā filio in potestate, cum fateamur esse reuocabilem, superflua est insinuatō, ex qua nullæ vires addūtur donationi. Nam quod attinet ad confirmationem per mortem, de qua in. l. donationes quas parentes. C. de donatio. inter virum. de qua nos egimus in gloss. præcedenti, num. 1 3. Illud in donatione simplici est, quam ex tali confirmatione filius est præcipuam habiturus. Donatio verò pro legitima, siue morte confirmetur, siue non, nihil præiudicat filio pro consequenda sua legitima, computata donatione. Si autem consideres posse filio interesse, vt donatio pro legitima morte cōfirmetur ad hoc, vt prædium fortè in eam rationem donatum non diuidatur, sed ei integrum adiudicetur ex donatione morte confirmata, quamuis in legitimam sit imputandum: id ex sola donatione consequitur filius, quæ saltim hanc vim obtinet, vt pro diuisione accipiatur, quam sequi debeat arbiter familiæ hæciscundæ. l. si filia. §. si pater. ff. famil. hæcisc. l. si cogitatione. C. eod. titulo.

Quoad donationē vero pro legitima factam à matre, vel filio emancipato, cum sit irreuocabilis, vt dictum est. Verius est, vt insinuatio requiratur, quam generalitèr in omni donatione requiri probat text. in. l. sancimus. & in. l. si quis pro redemptione. C. de donatio. & in. l. 9. titulo. 4. part. 3. & inter parentes & liberos, coniunctasque personas, probat etiam text. in. l. data. C. de donatio. & in. l. donationes quas parentes. C. de donatio. inter virum. Nec donatio pro legitima habet in hoc aliquid specialitatis, quin potius in ea concurrunt rationes omnes, propter quas fuit introducta insinuatio. Non obstat, quòd non tam sit donatio, quàm debiti solutio. * Quia quidquid pro hoc potest allegari imperfectum 7 est, & improprium, vt colligitur ex dictione *Quasi*, & dictione *Quodammodo*. Quibus iura, & authores vtuntur, ad hoc vt in vita patris filius sit dominus, aut creditor in legitima. Quæ dictiones improprietatem, & fictionem denotant. l. posthumorum. de iniusto rupto. l. 2. §. 1. ff. de usufruct. eorum rerum. l. Prætor. §. 1. de ædendo. l. 1. ff. rerum amonot. Bartolus in. l. in rixa. ff. de sicca. & in. l. hoc colore. ff. de inofficioso testamento. & plura congerit Iaso. in. dicta. l. in suis.

in suis. num. 17. Et ita est omnium communis opinio, quod in vita patris, nec filius est creditor, nec ei debetur legitima. vt probatur in d. §. si impuberi. ibi. Prematura. & in l. 1. §. largius. de success. & dicto. & tradit Bart. in l. si quis legatum. §. fin. ff. de falsis, & in l. fin. num. 2. de liber. agnos. & sequuntur. DD. omnes. in d. in suis. vbi resoluit Ias. num. 18. post Bald. Angel. Imol. Alexand. in l. lex Cornelia. ff. de vulgari. Idem not. Bart. Bald. Salic. Fulgos. Ias. in d. l. si emancipata. vbi Mene. num. 32. dicit hanc esse comunem opinionem, post Aretin. in l. Titia. in princip. num. 3. ff. de verborum. & Socin. in l. 1. num. 31. ff. de vulgari, & Segura in l. 3. §. fin. num. 115. de liber. & posthu. vbi additio plura refert. Ac proinde non potest dici donationem pro legitima esse solutionem, & sic non indigere insinuatione. Nec etiam potest dici esse donationem ob causam, vt vel sic insinuationem non requirat, ex doctrina Bartol. in l. 1. num. 2. & in l. Aquilius. ff. de donat. Nā ex quo donatio non est in patre præcissa, sed voluntaria, & ad quam non poterat compelli, non potest dici ob causam: & sic requiret insinuationem. Illa enim dicitur donatio ob causam, ad quam donans potest compelli, vt in materia collationis tradunt Paul. num. 10. Alex. nu. 5. Decius. num. 26. & alij in l. vt liberis. C. de colla.

G L O S S A T E R T I A.

Donatio reuocabilis vsque ad mortem, quod non possit post professionem religionis reuocari. Et an statim ante mortem sit tradenda. Et vtrum legitima filij debeatur facta professione per patrem, circa intellectum text. in c. cum simus de regu.

- 1 Mors qualiter spectetur pro confirmanda donatione facta filio.
- 2 Emancipatio non confirmat donationem factā filio.
- 3 Professio religionis incapacis idē operatur, quod mors naturalis, & nu. 22.
- 4 Professio religionis capacis in communi, an confirmet donationem factā filio. quod sic. num. 10. & 18.
- 5 Mors de naturali intelligitur, non de civili, nisi operetur eundem effectum. num. 11.
- 6 Testamentum vtrum post professionem possit reuocari. q. non. num. 12.
- 7 Donatio facta coniugi vtrū post professionem possit reuocari. q. non. nu. 13.

Donatio

- 3 Donatio causa mortis utrum post professionem possit reuocari. quod non. num. 15.
- 9 Pater, qui post professionem potest inter filios testari, an possit reuocare prius testamentum. quod non. num. 16.
- 14 Monachus factus Episcopus non liberatur à regula.
- 17 Licentia data Episcopo, aut Cardinali ad testandum non extinguitur prima vice.
- 19 Monasterium non reuocat ex persona Monachi, quæ ipse non posset reuocare.
- 20 Testamentum, seu donatio facta ante ingressum an reuocetur in aliquo pro monasterio.
- 21 Testamentum, seu dispositio particularis monachi ante ingressum, an statim exequatur facta professione, ante mortem. num. 25. & nu. 29.
- 23 Testamentum monachi ante, vel post professionem, an statim exequatur, ante mortem. & num. 26. q. sic. num. 29. Limitatur dupliciter. nu. 30. & 31.
- 24 Legitima an debeatur filio statim facta professione per patrem, ante mortem naturalem. quod non. num. 27. & 28.
- 27 C. cum simus. de regula. declaratur. ibi. num. 27.

1 **H**æc labora de suæ morte. Spectatur autem mors in donatione facta filio etiam in potestate, non ut confirmetur, quia non pendet à morte, ut dixi supra glo. 1. num. 31. sed ut cesset in patre facultas reuocandi, ex hac lege concessa.

2 * Et quamuis iure communi donatio facta filio in potestate, quæ confirmabatur morte, confirmaretur etiam emancipatione. l. si uè emancipatis. C. de donat. ut diximus dict. glo. 1. num. 27. hodie emancipatio inutilis est, cum citra traditionem sit reuocabilis donatio facta emancipato: ut in text. etiam si sequatur emancipatio. In quo ius commune idem disponebat, cum ad hoc requireret traditionem. ut ibi dixi.

3 In hoc autem articulo statim sese offert quæ sitio, utrum religionis professio (quæ est mors ciuilis. l. Deo nobis. in fine principij. C. de Episcopis, & cleric. c. placuit. 16. q. 1. not. Bart. num. 4. in l. patrè furioso. ff. de ijs qui sunt sui) operetur eundem effectum in patre, quæ operatur mors naturalis. & sic utrū post professionem donatio possit usque ad mortem naturalem reuocari? Et quidem si pater profiteatur religionem eorum, qui etiam in cōmuni nō possunt habere bona, omnes concordāt professionē operari eisdē effectus, quos mors naturalis, & eā non esse amplius spectandā. secūdū Bart. in. l. 1. nu. 7. ff. de testam. & in. l.

in.l.cū pater.§.hæreditatē.de leg.2.que sequuntur omnes vtro-
 4 biq; secūdū Deciū in.c.in præsentia,nu.67.de proba.* Si autē
 profiteatur religionem eorum, qui saltim in communi possunt
 habere bona, videtur non obstante professione, adhuc patri li-
 cere ante mortem reuocare. Primò, quia verba text. conceden-
 tis facultatem reuocandi vsq; ad horam mortis, in sola natura-
 5 li,* & nō ciuili debēt verificari.l.ex ea parte.§.in insulā de ver-
 bor.obligat.l.cum pater.§.hæreditatem.de legat.2. Cum verba
 naturaliter, & non ciuilitè sint intelligenda.l. fin.C. de ijs qui
 veni.æta.l. si ita quis.§.1.de legat.2.l.fidei cōmissum.ff.de con-
 dit. & demonst.

6 Secundò hoc probatur argumento testamenti, quod cū mor-
 te cōfirmetur.l.1.ff.de testament. illud in morte naturali intel-
 lexit glos. ibi, non autem in ciuili: per text. in.l. nec nos. C. de
 capti. Atq; ita Bar. ibi, nu.7. tenet quòd professus potest reuo-
 care testamentū, quod fecit ante professionē. Et licet loquatur
 sub dubio, per verbum, *Fortè*. idem tamen firmat in authen. si
 qua mulier. num. 14. C. de sacros. eccles. quam opinionem ibi
 etiam tenet Cinus, num. 4. & sequitur Anton. in. d. c. in præsen-
 tia. num. 34. & Aretin. num. 5. in. d. l. 1. & Guill. B. uedist. in. c.
 Raynuntius. verb. mortuo itaq; testatore, el. 1. num. 297. & Ro-
 deric. allegat. 20. num. 25. Socin. conf. 13. vol. 1. & Gualden. de
 arte testādi, tit. 1. cautela. 4. Quæ opinio potest etiam fundari, in
 l. 4. ff. de adim. lega. & in. l. cum hīc status. §. ait oratio. ff. de do-
 nat. inter. quibus probatur deambulatoriam esse voluntatem
 vsque ad mortem, considerando verba illa. *Vsque ad vite sue*
premiū exitum.

7 Tertiò idem probatur argumento donationis inter virum,
 & uxorem, quæ cum sit etiam reuocabilis vsque ad mortē. d. §.
 ait oratio: facultas reuocandi non cessat per mortem ciuilem,
 sed spectanda est mors naturalis. l. sed si mors. ff. de donat. inter
 virum. ibi. Ita tamen vt non adimatur licentia marito eam reuocare,
 quia & mors eius spectanda est. Idem probat text. in. l. res vxoris.
 versic. fin autem aqua & igni. C. eod. tit. ibi. Donationes à viro in
 uxorem collatæ adhuc in pendentī maneant, ita vt si vsque ad vite sue tem-
 pus maritus eas non reuocauerit, ex morte eius confirmentur. Quæ iura
 sunt in proposito capitalia, & principale fundamentum Barr.
 in. q. præcedenti de testamento.

8 Quartò idem probatur argumento donationis causa mortis.
 quæ

quæ cum non videatur perfecta antequam mors insequatur. l. nō videtur. ff. de donat. causa mort. idē potest post professionem, ante mortem naturalem reuocari. Vt tenuit Imol. nu. 21. in. d. l. 1. ff. de testam. & defendit Rode. vbi supra. nu. 27. Mouetur inter alia, quia cum possit donare causa mortis de cōsensu abbatis, sicut filius fami. l. tam ijs. ff. de dona. causa mort. secundum Bart. in auth. ingressi. nu. 66. C. de sacros. eccles. eodem modo poterit, & donationem præcedentem reuocare.

- 9 Quinto pro hac parte facit text. in. d. authen. si qua mulier, vericulo. sed si persona, & in corpore vnde sumitur. C. de sacrosanct. eccles. Quæ reperitur translata inter decreta. c. si qua mulier. 19. quæ st. 3. vbi conceditur patri post professionem facere testamentum, & diuidere bona inter liberos. Quæ cōcessio extenditur etiam ad hoc, vt vni possit facere meliorationē, vt dicemus in lege seq. Cui consequens est, vt & possit reuocare meliorationem reuocabilem antea factam: cum eius sit nolle qui possit, & velle. l. eius est nolle. ff. de reg. iur. Quin & Salicet. num. 6. in fine, & Bald. numer. 9. in dict. authentica ex ista ratione voluerunt, quod ex quo patri post professionem est concessum inter liberos testari, quod poterit & testamentum ante ingressum, seu professionem factum reuocare, cum voluntas sit vsque ad mortem ambulatoria. Quæ ratio, si vera est, etiam probat, quod & toties possit testamentum reuocare, & reformare, quoties vsque ad mortem voluerit; cum eo vsque possit de ambulare voluntas. Et in proposito nostri text. quod donatio reuocabilis possit post professionem reuocari: tenuit Tello hic. nu. 6. quem sequitur Mati. num. 4. Et in donatione inter virum, & uxorem, idem tenuit Perez ad Seguram, in. l. cohæredi. §. cum filix. nu. 3. 4. ff. de vulga. licet in cautē posuerit exemplum in professio religionem minorum.

- 10 His tamen non obstantibus, contrarium videtur verius, vt donatio reuocabilis vsque ad mortem non possit post professionem reuocari, & quod verbum mortis in isto casu verificetur in professione religionis: neque quo ad hanc facultatem reuocandi, sit distinguendum vtrum monasterium sit capax bonorum in communi, vel non. Qua distinctione licet. DD. vtantur quantum ad ea, quæ dicemus in quæ st. seq. sed quantum ad statum, & personam monachi inutilis est. Est autē huius rei ratio. * Quia quoties mors civilis operatur eundem effectum, quem naturalis, verbum

verbū mortis in vtraque verificatur, & valet argumentum de vna ad alterā, secundū Bar. in. d. l. cum pater. §. h. hereditatem. de lega. 2. & in. d. l. ex ea parte. §. in insulam. de verbor. obliga. quem vtrobiq; sequuntur communiter. DD. secundū Aretin. & Ias. in. d. §. in insulā. Rip. in. l. ex facto. §. ex facto. nu. 1. 1. ad Trebell. Boeriū decisio. 323. n. 6. Costā. in. l. Gallus. §. & quid si tantū. §. 2. in principio. ff. de libe. & posth. post Crotum ibi. col. 3. Mincha. de succe. creat. §. 2. 1. nu. 172. Et hoc ipsum est, qđ voluit glo. verb. non morte. in. c. susceptum. de rescrip. in. 6. & in. c. placuit. 16. q. 1. quod mors civilis solū æquiparetur naturali in casibus à iure expressis, & non aliās: licet vterque loquendi modus non sit visus æqualis Minchacæ.

Quod autem in proposito professio operetur eundem effectum, quē mors naturalis ex iuris dispositione, probatur in Authen. ingressi. & in corpore vnde sumitur. C. de sacr. eccle. quę reperitur inter Decreta in. c. quia ingredientibus. 19. q. 3. licet non ita amplē disponat sicut. d. Auth. ingressi. ibi. Nec ergo de ijs testentur, vtpote nec domini rerum. Illa enim dictio, Nec, secundū Ias. ibi. n. 23. post Sali. & Paul. est implicatiua. l. si filie. C. de dona. ante nup. & implicat, qđ nō solū per viā cōtractus, sed nec per viā vltimę voluntatis potest monachus quidquādisponere. Et vtrūq; manifestius colligitur ex ratione. vtpote nec dñi rerū, quę vrgētius scribitur in corpore ibi. Et nō erit dñs eorū alterius vllō modo. Atq; ita quēadmodū non potest quis disponere de bonis alienis, neq; per testamentū. l. cōficiuntur. §. si post. iuncta glo. ver. testatur. in fine. ff. de iure codic. l. si. in fi. C. de hered. instit. neque per cōtractum in pręiudiciū domini. l. rem alienam in fine. ff. de contra. empt. eodem modo monachus, cū non sit vllius rei dominus, non habet voluntatem disponendi. Et ita cum nō habeat velle nec nollę. cap. si religiosus. de electio. in. 6. capit. si religiosus. de testamentis in. 6. cap. finali. de sepult. in. 6. Et notatur. in cap. non dicatis. 12. quęstione. 1. summa ratione quoad disponendum pro mortuo reputatur, vt in dict. Authentica ingressi. & hanc opinionem post huius operis primam editionem, me tacito, tenuit Velasquius in. l. 17. Tauri. glossa. 6. numero. 4. & in. l. 44. glossa. 7. numero. 2. & 30. & ea patet clariū ex dissolutione argumentorum, quę supra pro parte contraria adduximus.

In primis nō obstat, quę verbū mortis solū verificetur in naturali & non

& non civili. Quia quamuis istud regulare & ordinariū sit, hoc tamen fallit in casibus à iure expressis, quando mors civilis operatur eundem effectum, quē naturalis, ut dictum est. Qualis est casus professionis, qui satis est ad hunc effectum iure expressus in d. Authen. ingressi.

12 Rursus non obstat secundum fundamentum. Verius enim est, professum non posse reuocare testamentum, quod fecit ante professionem. Quod tenuit Abb. in c. in præsencia. num. 61. de proba. quem ibi sequuntur Bero. nu. 337. Dec. nu. 68. idem in dict. Authentica ingressi. nu. 13. Ias. in d. Authent. si qua mulier. nu. 27. Imol. num. 21. in d. l. 1. de testam. post Ange. ibi. Rubeus consil. 155. col. fin. Couar. in c. 2. de testam. n. 9. per text. ibi, & in d. Auth. ingressi. Quibus probatur monachū testari nō posse, cui consequens est, ut nec testamentum antea factum reuocet. Ille enim qui nō potest actum de nouo facere, nec etiam potest reuocare. l. tria prædia. §. fin. iuncta glos. ff. de serui. rusti. l. 3. de re iudi. c. cum inferior. de maio. & obe. Et hanc partem probat text. in d. Authē. si qua mulier. & in corpore vnde sumitur, prout infra ad quintum argumentum dicemus.

13 Ex eadem ratione cessat & tertiū fundamētū. Verius enim est per professionem cessare facultatem reuocandæ donationis inter coniuges, quidquid dicat Perez, ex ratione text. in d. Authen. ingressi. Nam cum professus sit prohibitus contrahere, & sic donare: censetur etiam prohibitus distrahere, & sic reuocare donationem. d. l. tria prædia. §. fi. iuncta glos. Distractus enim est eiusdem naturæ cuius contractus, secundum Bart. in l. & ideo. n. 2. de condi. furti. Not. Areti. in l. si quis cum aliter. col. 6. de verbo. allegat glos. in l. 3. §. 1. verb. liberatorium. ff. de cont. iud. tute. & Bald. in Rubr. C. de pactis. inde inferens quod requisita in contractu requiruntur etiam in distractu. Ut latius probat Mincha. cap. 11. contro. v. usufr. nu. 9. & 10. & multa congerit Euerar. in proprio loco. Non obstant illa iura, in d. l. sed si mors. & in d. l. res vxoris. loquuntur enim in deportato, cuius mors civilis non habet eundē effectū cum naturali. Retinet enim ea quæ sunt iuris gentiū. l. si mandauero tibi. §. is cuius. ff. mādā. vbi not. Bar. ac proinde potest distrahere, prout respōdet Imo. in l. 1. de testa. nu. 21. & Ias. in d. Authē. si qua mulier. num. 30. Vel melius quia deportatio non est mors civilis perpetua propter spem reuertendi, quam considerauit ille

- tex.in.d.l.fed si mors ibi, siue reuersus. Atq; ita verba illius tex.
Vt non adimatur licentia marito eam reuocare. Non sunt intelligenda,
 qd maritus adhuc deportatus possit reuocare, prout in electio-
 ne ei cōmissa explicabimus in.l.3.infra gl.4.nu.111.fed qd spet-
 etur, an fortè liber factus reuocet. Que spes, si cessaret in de-
 portato, non spectaretur eius mors naturalis, prout videmus in
 priori parte tex.in.d.l.res vxoris. Vbi ex pœnæ qualitate amif-
 fa libertas operatur eundem effectum, quem mors ibi. *Tanquam*
si maritum eius natura, non pœna subduxerit. Qui casus quadrat ad
 monachū, in quo nō reperitur spes aliqua recuperandę liber-
 tatis quoad disponendū. * Cū etiam factus Episcopus, licet in
 aliquibus liberetur à regula, sed quantū ad disponendū mona-
 chus remanet. Cū tria substātiaia religionis vota per Episco-
 patū nō dirimātur.c.clerici officia.de vita & honesta.cler.gl.in
 c.in noua.16.q.7.& in.c.de monachis.16.q.1. Card.in Clem.
 2.de cēsi.S.Tho.2.2.q.185. Sylue.verb.testamētū.1.nu.3.ver.
 vndecimo.Alex.cōf.32.nu.8.lib.5. Couar.in.c.1.de test.nu.18.
- 15 Ex eadem ratione cessat, & quartum fundamētum. Verius
 est enim donationem causa mortis nō posse per monacham
 post professionem reuocari. Argumēto contractus, seu vltimæ
 voluntatis, cuiusque eorum velis in hoc æquiparari: quidquid
 dicat Rode.Sua. Cuius fundamētum est falsum, neq; enim mo-
 nachus etiā cōsensu Abbatis potest donare causa mortis, quod
 voluit Bar. quem ille pro se citabat in.d.Auth.ingressi, nu.66.
 ac proinde, nec poterit reuocare.
- 16 Ad quintum vero respondeo, quòd quamuis verum sit pa-
 tri esse concessum inter liberos testari post professionem, vt in
 d.Auth.si qua mulier, versiculo sed si persona, etiam vnum ex
 filijs meliorādo: illa tamen decisio est ita restricta, vt nullo mo-
 do recipiat tam amplas extensiones. Est enim illius text. spe-
 cialis casus, & quasi priuilegium limitans generalē decisionem
 text.in Auth.præcedenti. Prout intelligunt omnes ibi, post gl.
 verb.postea. & intellexit etiam Imol.in.l.1.ff.de testam. num.
 21.in fine. Est autem specialitas text. quòd cum quilibet mona-
 chus ante professionem possit testari, vt in Auth.de monachis.
 §. illud quoque. & in Auth.nunc autem. C.de Episcopis & cler.
 & post professionē nullus possit testari, vt in.d.Auth.ingressi:
 ei tamen qui filios habeat, quibus bona necessario debentur
 (quasi negotium expeditu facile, & quod ab ipsa lege est iam
 E scm fa-

semifactum) concessum est, vt post professionem possit inter eos testari. Sed hæc concessio conditionalis est, ita scilicet si ante ingressum, seu professionem de rebus suis inter eos non disposuit. vt in dicta Authentica, si qua mulier. ibi. *Antequam de rebus suis inter eos disponat.* Quæ verba sic expressè intellexit Abbas. in dicto capit. in præsentia, num. 61. ibi: *Et intellige quando prius non disposuit.* Et Iaso. in dicta Authentica. in principio, ita demum professum patrem posse testari dicit, si seruetur forma illius text. quæ in hoc potissimum consistit, si ante professionem non disposuit. Secundum quod est ibi text. pro ea opinione quam supra tenuimus, quod professus non possit reuocare testamentum, quod prius fecerat: cum etiam patri, qui ante ingressum fecit testamētum, quamuis habeat liberos, non liceat amplius post professionem disponere: licet si non disposuisset ante, liceret post professionem testari.

Est etiam ibi text. pro declaratione illius brocardici, de quo supra. Vt cui nō licet testari, nec liceat reuocare testamentū, argumento illius gloss. in dicta. l. tria prædia. §. fin. de serui. rusti. Quo mouentur Imol. in l. 1. de testam. num. 21. & Ias. in d. Authentica. si qua mulier. num. 28. ad hoc, vt monachus nō possit reuocare testamētum, vt scilicet illud procedat negatiue, nō tamē affirmatiue: vt ex quo licet testari, liceat etiam reuocare prius testamētum, prout videmus ibi specialiter decisum in patre professio, aduersus Bal. & Salic. ibi, qui cōtrarium volebant. Imo & ratio Salicet. includebat etiam, quod vsque ad mortem posset pater quoties voluisset de nouo testari reuocādo. Quod alienum est à decisione illius text. & à cōditione, & statu monachi, quem à propria volūtate, rerum possessione, seu dispositione iura sēper abdicat, & remouet: cui si hoc cōcederetur in nihilo distaret à seculari. * Cum & Soc. cōsil. 89. nu. 24. volum. 1. & Decius cōsilio. 712. quos sequitur Couarru. in capit. cum in officijs, nu. 7. vers. vltimo hinc potest deduci. de testam. teneat, priuilegium, seu facultatem testādi cōcessam Episcopo, aut Cardinali extingui prima vice, tanquam odiosum, secundum Abb. in c. cum omnes. de consli. & in c. cum esses. de testa. & quia dispositio semper restringitur ad primum actum. l. boues. §. hoc sermone de verbor. signific. Quæ opinio licet vera non sit, cum repugnet naturæ rei, seu testamenti, quod est vsque ad mortem decambulatoriū, & semper prius censetur nō factū, & vltimum

loco prioris subrogatur, vt benè explicat, & defendit Tello in l. 4. Tauri. num. 2. cum sequentibus. In monacho tamen qui inter filios testatur ex indulgentia illius Authentice, verius est, vt nihil amplius possit immutare. Cum ex generali defectu voluntatis, & rerum dominij, leges non presumant in monacho aliquam rationem, vel odij, aut affectionis, aut alterius liberæ voluntatis, ad immutandum quod prius disposuit. Cum dispositio patri semel cōtra iura generalia concessa, quæ quasi ex mortuo illum ad testandum suscitauerunt, functa officio cessat, & extinguitur. Quod nō reperitur in Episcopo, aut Cardinali ex privilegio testati. Vnde quēadmodū pater monach? nō reuocat testamētum, qđ liberè, & secūdū Ius Cōmune fecit ante professionē, vt in. d. Auth. si qua mulier: nec etiam debet posse reuocare, quod ex cōcessione. d. Authēticę fecit post professionē, cum eadē ratio & defectus detur in vno & altero casu.

Itaque redeundo ad intentum, patri, qui ante professionem de rebus disposuit, non licet amplius post professionem dispo-
18 nere, vt in dicta Authentica. * Quæ decisio est intelligēda, tam per testamentum. quā etiam per cōtractum. Illud enim verbum, *Disponat*, quo vtitur dicta Authētica. si qua mulier. & verbum, *Vti*, quo vtitur tex. in auth. de monachis. §. illud. ad vtrūque refertur. Prout esse cōmunem opinionem testatur Decius in. c. in presentia. de proba. nu. 61. vers. sed tamē prædictis remotis. aduersus Salic. & Fulgo. in. d. Auth. qui solum intelligebāt per contractum, ne al. as testamentum agnatione rumperetur, quod ipsi tenuerunt. Vnde si pater titulo donationis ante ingressum bona sua inter filios diuississet, prout in casu text. in. l. si filia. §. si pater. ff. fam. hērcif. nō liceret vtiq; post professionē testari, aut quidquā immutare, quāuis donatio fuisset reuocabilis. Cessat enim ratio fūdāmētalis Authēticę, qua cōcessa est patri testari. Quia illud non est concessum, vt testetur, ne decedat intestatus. Potuit enim ipse liberè se ea facultate priuare profitēdo, vt in. d. Auth. ingressi. & not. Minch. de succe. crea. §. 18. nu. 292. Sed vt bona diuidat inter filios. A deo, vt controuersum sit, vtrū ea dispositio post professionem sit verè testamentum, vt est videre per gloss. verb. diuidere. Bald. Salicet. & alios ibi. Cum itaque in vita diuiserit, & disposuerit: cessat ratio decisionis, & debet cessare decisio. l. quod dictum. ff. de pactis. l. adigere. §. quamuis. de iure patrona. Cum &

concessio de per se sit correctoria, seu limitatoria, & exorbitans. l. si verò. §. de viro. solut. matrim.

Qua ratione idem concedendum est in dispositione particulari, vt quia vni filio sit assignata legitima, vel facta melioratio, licet reuocabilis. Quia solum licebit reliquum, de quo non est dispositum, diuidere: vt decisio legis procedens in toto, habeat etiam locum in parte, cum sit eadem ratio. l. quæ de tota. ff. de rei vendic. Et hoc fortè voluit, vel sensit text. in d. auth. de mona. §. illud. vers. si vero filios habuerit. Vbi tractans de parte bonorum monachi, quæ filijs est danda, illam computat connumeratis donationibus particularibus filijs prius factis. Vt vel sic facultas testandi eidem monacho concessa, in dicta Authentica. si qua mulier. & in corpore, quando prius non disposuit, sit etiam intelligenda, vt disponat, vel diuidat, si prius non diuisit, vel in quantum non diuisit. Vt dispositio præcedens, vel generalis, vel etiam particularis, non possit amplius post professionem subuerti, aut reuocari. Et si obijcias donationes illas, de quibus in d. §. illud. fuisse irreuocabiles: dico, quòd eadem ratio est in reuocabilibus, cum potius in hoc confideretur, quòd sit dispositum, quàm quòd dispositio sit irreuocabilis. Cum eadem irreuocabilitas causetur ex statu & conditione monachi, quæ ex natura donationis.

Itaque concludo facultatem reuocandi donationem, ex isto text. concessam patri vsque ad mortem, cessare etiam per professionem. Nō solum si ante eam per testamentum, vel contractum disposuisset, vel diuisisset reliqua bona inter filios, quocasu cessat in eo facultas testandi, vel diuidendi post professionem: sed etiam si postea posset testari, adhuc non posset reuocare, ea de quibus disposuit.

- 19 Et hoc non solum procedit in monacho, sed etiam in monasterio. Quia licet in ipsum sit translatum omne ius monachi, vt in dicta Authentica. ingressi, ibi. se, & sua dedicant, & in corpore vnde sumitur, ibi. *Inredientem namq; simul sequitur omnes res.* & in cap. 2. de testamen. in fine. & in cap. quia ingredientibus. 19. quæ st. 3. Non tamen poterit ex persona monachi reuocare donationem reuocabilem factam ante professionem, argumento fisci, vel creditorum, de quibus agemus infra glos. 9. nu. 29. & 30.

Et ista procedunt, quando donatio fuit facta de tertio, prout

text.

text. loquitur. Si tamen esset facta de tertio, & quinto videtur, quod per professionem ipso iure reuocetur quoad quintum, etiam si esset irreuocabilis. Nam cum monachus teneatur referuare vnam portionem pro se & monasterio, vt in. d. Authentica si qua mulier. Non potest ea obligatio in alio verificari, nisi in quinto: cum legitima sit referuanda filijs, vt ibi præcipitur, & per consequens tertium, quod est legitima inter filios. Vnde si quintum sit donatum, videtur rescindendum, quasi agnatione filij, pro bonorum subsidio debito monasterio. l. si vnquã. C. de reuoc. dona. Quod tenuit Bal. conf. 18. incipiẽti. nouissimũ est. in. 4. dubio. lib. 1. & conf. 215. incip. Punctus. in fine. lib. 5. Sed contrarium tenet Ripa in. d. l. si vnquam. num. 93. q. 35. & eius opinio vera est, licet nihil firmet Tiraquel. verb. suscepit liberos, num. 48. Nam monacho ante ingressum, seu professionem liberẽ concessum est disponere de suis rebus, vt in. d. Auth. de mona. §. illud. ibi. *Licentiam habere suis vti quo voluerit modo.* Quibus verbis omnes intelligunt compræhendi tam contractum, in quo nemo discrepat, quàm etiam testamẽtum, vt per professionem vnum, nec alterum non irritetur. Et quamuis quoad testamentum distinxerit Bar. inter eum qui testando cogitauit de ingressu, vt tunc non rumpatur, (cuius opinio in hoc magis communiter recipitur secundum Decium in cap. in præsentia. nu. 61. de proba. & in consil. 31. col. 2. & Ripam vbi supra. & Coparr. in. c. 2. de testam. num. 5. & Mincha. de succe. reso. §. 6. num. 2. qui alios referunt aduersus Salic. & Fulgo. quos supra retulimus: quorum argumẽtis respondet Decius) & inter eum qui non cogitauit de ingressu, vt tunc rumpatur, cuius in hoc opinionem defendit Decius in. d. c. in præsentia. num. 61. & est communis opinio secundum Imol. num. 19. in. l. 1. ff. de testamen. & ab ea non esse recedendum in iudicando, & consulendo dicit Ias. num. 21. in. d. Auth. si qua mulier. Tamen quoad donationem, omnes concordant, quod non reuocetur, per text. in. d. §. illud. non solum in totum, vt ex aliorum opinione probat Ripa vbi supra. num. 34. & Tiraq. num. 43. & sequentibus. sed etiam quoad partem monasterij, vt dictum est. Imò, & in testamento facto ab eo, qui non cogitauit de ingressu, quod non reuocetur, nõ sine iusta ratione tenuit Abb. num. 52. in. d. cap. in præsentia. post Ant. ibi. Cuius opinio mihi verissima videtur, & eam sequitur ibi Feli. nu. 54. & Aret. nu. 4. in. l. 1. ff. de testa.

& Viglius in princ. insti. quib. mod. testa. infir. nu. 3. per generalitatem, tex. in d. §. illud. & Iul. Cla. §. donatio. q. 28. nu. 3. Neque ijs obstat text. in d. Auth. si qua mulier. quatenus precipit monacho, ut reseruet unam portionem pro se, & monasterio. Quia ille tex. non loquitur in dispositione, maxime per contractum, facta ante ingressum, quæ in totum valida est, & obseruatur, nec in aliquo rescinditur, ut in d. §. illud. Sed loquitur in eo, qui disponit inter filios post professionem, ut in text. patet, secundum Ripam ubi supra. De quo agemus in l. 2. infra glo. 1. num. fin.

- ¶ 1 Præcedenti proxima est questio, utrum dicta donatio non tradita, & sic ex forma text. reuocabilis facta filio, quam per professionem patris diximus fieri irreuocabilem, sit statim tradenda filio, an verò sit spectanda mors naturalis patris. Quo casu rector distinguetur inter monasterium omnino incapax bonorum in communi, & illud quod possit habere bona. * Ut si quidem monasterium sit omnino incapax, procedat sine dubio communis opinio Bar. supra relata, quod professio in omnibus sit morti naturali similis, quantum ad personam, & bona. Non solum quantum ad exequendas statim monachi dispositiones, siue per contractum, siue per testamentum factas: sed etiam (si ipse nihil disposuit) ad exequendam dispositionem iuris, quoad ipsius bona, prout exequeretur eo mortuo. Quia licet in hoc varij varia senserint, quæ refert Imol. in l. 1. ff. de testa. nu. 26. verius est, quod bona sint statim venientibus ab intestato tradenda, prout ipse resoluit. Si autem monasterium est capax bonorum in communi, intrat apte questio, & videtur dicendum donationem statim tradendam, non expectata morte naturali patris.

Primo, quia cum per professionem cessauerit facultas reuocandi, ut dictum est, & sic donatio fuerit facta irreuocabilis: videtur statim filium admittendum, nec id posse per patrem, aut monasterium impediri, non magis quam si facultas reuocandi esset à donatore in contractu, alias perfecto, reseruata. Cum sublata facultate reuocandi, nullo remedio possit succurri patri, qui alias reuocando poterat impedire. Et sic semota, & exclusa exceptione, remaneat actio donatarij perfecta, & inexpugnabilis, ut in princ. insti. de repli. & in l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact.

- ¶ 2 Secundo idem probatur argumento testamenti, seu diuisionis bonorum factæ inter filios per patrem monachum. Quod quidem statim exequitur, ut probat tex. in d. Auth. si qua mulier.

vers. sed si persona ibi, *Inter eos diuidere*. Quę verba sonant actum executionis inter viuos, quamuis ex actu vltimę voluntatis, secundum gloss. ibi. Atque ita talis actus habebit vtriusque vim. vltimę quidem voluntatis confirmatę iam & irreuocabilis, & actus statim exequendi. Quod & probatur illis verbis. Et quod eis non dederit monasterio competet. Per quem text. concedendum est, quod quemadmodum dispositio totius inter filios statim exequitur: eodem modo dispositio particularis quoad vnũ: vt quia sit ei assignata legitima, vel melioratio tertij, sit statim exequenda. Cum idem sit iudicium totius, & partis. l. quę de tota de rei vend. per ea quę supra diximus. Et quoad reliquum hæreditatis, & alios filios seruabitur decisio illius text. in versiculo finali. Prout infra explicabimus. Et si obijcias text. illum loqui in dispositione facta post professionem, vt constat ex verbo, *Postea*, iuncta gloss. id est, *Post ingressum*. Cum sit limitatio tex. in Auth. præcedenti, in qua ingressio sonat professionem, secundum Bart. in d. Auth. si qua mulier. num. 20. & alios quos refert Decius in d. Auth. ingressi. in princ. quamuis ipse in contrarium voluerit subtilizare: ac proinde text. ille nõ procedat in dispositione facta ante professionem: respondeo maiori ratione esse exequendam hanc, quàm illam, quę fit post acquisitum ex professione ius monasterio, cui ingressus se, & sua dedicat, vt in d. Auth. ingressi.

- 24 Tertiò idem probatur argumento legitimę (cuius instar habet melioratio tertij,) quę quidem legitima, non solum per patris dispositionem, vt dictum est: sed etiam eo nihil disponente, statim facta professione debetur filio, nec est expectanda mors naturalis patris, vt in c. cum simus. de reg. & tenuit gloss. ver. moriatur. in d. Auth. si qua mulier. & gl. verb. detur in Authen. de mona. §. illud. Et quãuis Bart. nu. 22. in d. Auth. si qua mulier. voluerit cõtrarium, per tex. ibi. in vers. fin. Vbi filij deum mortuo patre monacho admittuntur ad legitimam, & eius opinionem de Iure Ciuili sequantur magis communiter DD. secundum Salic. nu. 12. & Ias. nu. 30. ibi. Feli. nu. 36. & Deciũ, nu. 67. in d. c. in presentia. de proba. & Bened. in c. Raynũti, verb. mortuo itaq; testatore. el. 1. nu. 299. & Minc. de succe. crea. §. 21. n. 175. De equitate tamẽ Canonica. d. c. cũ simus. filiũ statim admittẽdũ, tenuit Bal. n. 14. in d. auth. si qua mulier. Io. And. & Anch. in d. c. & hãc defẽdit Corse. sing. ver. legitima.

& Anani. in .cap. 2. de delictis puer. & Pyrrhus post consuetud. Aure. c. 2. col. 4. & Fabi. in Auth. nouissima. num. 80. de inoffic. testam. & tanquam æquam sequitur Abb. in .d. c. in presentia. num. 9. & Couarr. in .c. 2. de testam. num. 7. & hanc dicit communem Canonistarum Bald. Nouel. de dote. 1. part. num. 11. Pro qua inducitur text. in dicta Authen. si qua mulier. vers. sed si persona. Quatenus permittit patri post professionem legitimis filiis assignare: quod non permetteret, si patre viuente, bona à monasterio auferri non possent. Et secundum hoc dicit Couarr. non ob stare text. in vers. fin. eiusdem tex. quasi loquatur enūciatiuè, filiis scilicet nihil petentibus. Et licet responsum sit insufficiens, potest dici melius, quod quamuis de rigore Iuris Civilis sit spectanda mors naturalis, sit in hoc obseruanda æquitas Canonica scripta, & præferenda rigori etiam scripto, per ea quæ not. in .l. placuit. C. de iudi. & in .c. fin. de trans. prout respondent alij ex supra relatis.

- 25 Per contrarium, qd filius statim agere non possit, sed quod debeat spectare mortem naturalem patris, facit. Nam ex facultate reuocandi deducitur alter, & secundus effectus, quod donator ante mortem conueniri non potest. Est enim donatio interim quoad hoc imperfecta, & inefficax. l. omnes. §. 1. de reg. iur. argumēto donationis causa mortis. l. non videtur. de dona. causa mortis. Non videtur, inquit text. *Perfecta donatio causa mortis facta, antequam mors insequatur.* Neque enim potest intelligi debitor, à quo inuito pecunia exigi non potest. l. debitor. de regul. iur. Quamuis autem ex professione cessauerit in monacho facultas reuocandi donationem, vt dictum est: alter tamen effectus resultans ex natura donationis, vt donatarius in vita donatoris agere non possit, non videtur per professionem sublatus, nec cessare. Cum sint diuersa non posse reuocare, & posse statim conueniri, propter subintellectam conditionem mortis resultantem ex natura donationis. Quæ quamuis quoad auferendam facultatem reuocandi, habeat eundem effectum, quem naturalis, vt dictum est: quoad hoc autem, vt statim detur actio, non habet, sed sola morte naturali verificatur, vt est regulare. d. l. ex ea parte. §. in insulam. de verbo. l. cum pater. §. hæreditatē. deleg. 2. Cū sublata facultate reuocandi, adhuc detur in monacho facultas recipiendi emolumentum ex suis bonis, saltem in comuni. Prout videmus in monacho usufructuario, cuius usufructus post professionem durat vsque

vsque ad mortem; cum non habeatur pro mortuo quātū ad comedendum, secūdū gloss. in d. Auth. ingressi. & in patre tradit gloss. in Auth. idem est. C. de bonis quæ libe. quas esse magis communiter receptas pluribus relatis tenet Pinel. in d. l. de bonis mater. 1. part. ex nu. 47. Et sic cessat primum fundamētum supra in cōtrarium obiectum. Nō obstat simile adductum de donatione reuocabili ex reservatione. Casus enim dissimilis est: cum sit diuersum filium, cui res tradita non est (prout in casu in quo agimus) viuo patre, non posse agere, & patrem qui rem tradidit, non posse repetere: prout in dicto casu nō potest: cum ad repetēdum nihil profit facultas reuocādi reservata, quæ per professionem sublata est.

- 26 Ad secundū fundamētum respondeo, quōd licet verum sit testamētum, seu diuisionem bonorum factam per patrem monachū post professionē ex beneficio text. in d. Auth. si qua mulier. statim exequi: testamētum tamē monachi factum ante ingressum nō exequitur statim facta professione, nec hæres fili⁹, vel extraneus, statim petit hæreditatē; sed in vita monachi stat penes monasteriū. Secūdū Bar. nu. 9. in d. Auth. si qua mulier. cuius opinio est communiter recepta, secūdū Iaso. ibi, nu. 26. & sequūtur Anto. & Abb. in d. c. in præsentia. de proba. & ibi Decius. nu. 67. Alex. cōsil. 13. vol. 3. Rub. cōsil. 135. & Soci. cōsil. 92. vol. 1. & Couar. in c. 2. de testa. nu. 6. Quod & tenuit glo. verb. post mortē, in l. 1. ff. de testa. vbi hāc opinionē tenet Bart. & dicit communem Aret. nu. 6. Sequitur etiam, & dicit cōmunem Rode. allega. 20. nu. 16. & sequētibus. Ex eadē ratione, q̄ vtrāq; mors nō fit in hoc eiūsdē efficacitæ, propter cōmoditatē, quā monach⁹ potest percipere saltim in cōmuni ex suis bonis.

- 27 Nō etiam obstat tertiū fundamētum. Verius est enim, vt legitima ante mortem naturalem patris monachi nō debeat, ex dicta opinione Bar. supra relata, quæ est magis cōmuniter recepta, vt dictū est. Et probatur in d. Auth. si qua mulier. vers. si. Et ex generali regula, q̄ legitima non debetur filio in vita patris. l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bonorū. maximē in dānū monasterij, cuius fauore sæpē fit impropriatio, vt in d. c. in præsentia. & in Auth. nisi rogati. C. ad Trebell. Et in hoc cum dicta Authen. si qua mulier. versic. fin. concordat text. in l. 17. titulo. 1. part. 6. vbi not. Grego. verbo, *sus hijos*. Non obstat text. in d. cap. cum simus. qui expressior esse debuerat, vt opponeretur clara:

decisioni Iuris Ciuilis. Extoto enim text. non constat, quòd pater eo tempore viueret. Vt quamuis Abb. in dicto capit. in presentia. numer. 59. dicat non posse sine diuinatione dici esse mortuum, per satis læuia fundamenta, quæ ipse recenset, in dicto capit. cum finis, & congestis Corset. vbi supra. quibus satisfacit Decius in dicto capit. in presentia. numer. 67. Maior profectò diuinatio erit, si dicamus patrem viuere. cum text. id non dicat, prout fatetur Abb. ibi. num. 6. Et quamuis obtauit videre integram, & Couarru. in dicto capit. 2. nu. 7. referat, quòd ex integra decretali constat, quòd pater monachus eo tempore erat viuus, nec decesserat, prout latius tradit Corset. dicens, se diu laborasse pro inuenienda integra illius Decretalis, & tandem reperisse, ac legisse, & quòd in ea proponebatur casus. Quòd miles de quo ibi, cum esset lepræ morbo domino permittente respersus, cum filio suo, nullatenus discretionis annos attingente, ad quoddam monasterium cum bonis suis se contulit. Deinde dicit, quòd cum ipsi puero disciplina monastica propter asperitatē regulæ displiceret, infra spatium decē hebdomadarum à monasterio, & habitu taliter suscepto resiliēs, bona patris cœpit ab abbazia illa, cum instantia postulare, &c. In tota tamen hac seriē non dicitur, quòd pater viueret, nisi ex præterito vellimus præsumere, quòd iura non admittunt, secundum Bartol. in l. si quidem. solut. matrimo. & Bald. in cap. ex tenore. de testi. Nec mirum si in tam breui tēpore moreretur monachus lepra infectus. Prout esse mortuum colligitur ex verbo, *Successione*. Quæ ad mortuū refertur, secundum Abb. ibi. Salicet. & las. in dicta Auth. Et quod magis mouet est, quòd text. respondet ad cōsultationem, & sic nō ponit ius nouū, vt not. gl. in c. cōsultationi. de tempori. ordi. & in c. ex tua. de filiis præb. Et sic text. securè & incautè respōdet, vt apparet ex litera, & not. Mincha. de succe. crea. §. 21. nu. 175. & c. 37. controu. illustr. nu. 11. Qui aliter illi text. satisfacit, vt etiam si præsupponamus patrem viuere, successio quidem reſeruetur filio, non statim patre vivo, sed demum mortuo. Cum id colligatur ex dicto verbo, *Successione*. Vt vel sic vno & altero modo text. cōcorder cum d. Auth. si qua mulier. quæ fuit illi anterior plusquam sexcentis annis. Et quòd pater ibi esset mortuus ex eo etiam colligitur, quòd principale dubium text. vertitur quoad hoc, utrūm filius sit in monasterio

rio detinendus; decisio autem successionis quasi accessoria, & plana subiugitur; quæ tamen non erat, si pater viueret, propter contrariam dispositionem Iuris Civilis, cui quouis modo satisfaciendum erat. Et secundum hoc illius rex. dubitandi ratio tuit, quod filius ille professus fuit religionem. Nam licet Minchac. ubi supra, dicat filium exisse à monasterio ante professionem, & eius error possit excusari ex relatione Corset. qui dicit ex integra constare, quod exiuit intra spatium decem hebdomadarum: verum tamen fecit professionem, per susceptionem, scilicet habitus professorum. ut in cap. ex parte de regu. & in cap. constitutionem. eod. tit. in. 6. Prout probat text. illis verbis. *Habitum fecit suscipere monachalem.* Quæ est tacita professio. Quam si filius non fecisset, non posset tractari de compellendo eum, ut peristeret in religione. Posset enim libere cum bonis suis exire. cap. super eo, cap. consulti, cap. statuiamus. de regu. Quia tamen fecit professionem, monachi curabant illum in monasterio continere: vel saltem bona ei, quasi ad seculum remeanti, non reddere. l. deo nobis. §. huius autem. de Episcopis & clericis. auth. de Sancti. Episcopis. §. monachus. Et maxime, quia bona illa acquisierant ex ingressu, & professione patris. Quod probant illa verba: *Cum bonis suis etiam contulisset.* quæ forsitan fuit expressa donatio patris, vel saltem fuit tacita, collecta ex professione. Quam ex illis verbis patrem fecisse, not. ibi Innocen. Quæ acquisitio fuit roborata ex professione filij successoris. Qui quamuis nondum attigisset discretionis annos, ex quo fuit per patrem religioni oblatus, eius professio saltem debuit operari votum simplex, propter quod posset in eadem religione detineri. Vel etiam si ad aliam vellet transire, ut in cap. significatum. de regu. bona tamen non debebant à priori monasterio auocari. cap. vnico. r. 8. quæ ff. l. 1. Contrarium tamen ibi deciditur, ut filius possit exire, & bona quæ ei ex successionem paterna proueniunt, postulare. Etenim ita demum censetur profiteri induens habitum professorum, si sit ætatis legitimæ. ut in cap. ad nostram, & cap. significatum. de regu. & si induerit volens. ut in. d. c. constitutionem in fin. eod. tit. in. 6. Quæ duo defecerunt: in. d. c. cum simus. Nec enim filius erat ætatis legitimæ, ut dicitur, ibi. *Cum filio suo discretionis annos nullatenus attingente.* Nec induit volens. ut significatur illis verbis. *Habitum fecit suscipere monachalem.* Unde

vitiato

vitiato filij ingressu, vitiatur omne ius, quod ex eo monachi possent prætere, secundum glos. verb. dedicant. versic. item quid si ingressus, in Auth. ingressi. C. de sacros. eccles. quam ibi sequuntur Bart. & cæteri, secundum Ias. nu. 43. Et sic legitima patris ei non est deneganda, qui profitendo non potuit filio præiudicare. vt in. d. Auth. si qua mulier.

- 28 Sed adhuc ijs non obstantibus, in quæstione principali, verius videtur: vt quamuis monacho nihil disponente, eius bona (etiam legitima filiorum) stent penes monasterium, nec filij interim quidquã possint petere. ex dict. Authen. si qua mulier. in fine. Quoties tamen ante ingressum, seu professionem disposuit, eius dispositio statim facta professione sit exequenda,
- 29 quasi ea sit eius tacita voluntas. * Quod in testamento condito ante ingressum, tradit Imol. num. 23. in. l. 1. ff. de testamen. aduersus glo. & Bar. ibi. & alios quos supra retulimus, dicēs in dubio hanc esse voluntatem testantis. Quia ex quo vult profiteri, non videtur velle quod transeat in monasterium illud, quod sibi non relinquit, sed alteri. Quod etiam tradit Gozadin. consil. 41. num. 11. & 17. & Couarr. in cap. 2. de testamen. num. 8. in fine. & Carol. Molin. in consuetud. Parisien. §. 52. & in additionibus ad Decium in dict. cap. in præsentia. num. 67. asserens errare grauiter tenentes contrarium. Et est opinio conformis opinioni Canonistarum, circa legitimam filij: vt qui concedunt, patre nihil disponente, deberi: maiori ratione eo disponente, fatebuntur. Et pro hac opinione est text. in. d. Auth. si qua mulier, versic. sed si persona. inducendo vt supra. Nam si dispositio patris facta post professionē exequitur inter filios post acquisitum ius monasterio: à fortiori, & præcedēs. Et ita Abb. in. d. c. cū simus. nu. 3. in fin. optime collegit ex. d. Auth. q̃ in duobus casibus admittitur filius ad legitimā: ex libera, scilicet dispositione paterna: vel si ea non adsit, debet expectare mortem naturalē. Et in hūc sensum testamenta monachorum in scriptis, facta professione, ex ipsorum tacita voluntate aperiuntur, vt exequantur. Cum aliās per aperiuram in vita factam soleant irritari. l. cancellauerat. ff. de ijs quæ in testam. de len. Nisi ex voluntate aperiuntur. arg. text. in. l. 2. C. quemadmodum testa. ape. & quod ibi tradunt Angel. Paul. Alexan. & Ias. & Bart. in. l. 1. §. si dubitetur. ff. eodem tit. & Bald. in. l. 1. in fine. C. de testam.

Quæ opinio, quæ in testamento, & dispositione generali verissima est, procedet etiam in dispositione particulari, ex eadem & maiori ratione. l. quæ de tota. ff. de rei vendic. iuncta. l. illud ad. l. Aquil. & l. Titio. de verbor. Si enim dispositio totius exequitur contra monasterium, à fortiori dispositio partis. l. non debet cui. ff. de reg. iur. cap. cui licet. eodem titulo. lib. 6. Cum dispositio particularis efficacius provideat, & clariorē voluntatem ostendat. argumento. l. 2. C. de pignor. & in. l. est differentia. ff. in quibus causis pignus taci. contrah. & not. Bart. num. 10. in. l. rem legatam. de adim. lega. & Bald. in. l. 1. C. de nece. seruis. Vnde donatio coniugis ex consensu alterius proficientis (iuxta dispositiones Canonicas. c. cum sis. cap. vxoratus. c. ad apostolicam. c. significauit. de conuersio. coniuga.) facta superstiti ante ingressum, statim facta professione esset irrevocabilis, & ea potiretur donatarius. Idem in patre, qui volens profiteri, filio meliorationem fecisset, quamvis natura reuocabilem: ea enim videtur eius volūtas, vt donatio statim facta professione tradatur, ex dictis rationibus. Nō obstat natura donationis, quod donās non possit in vita conueniri. Quia quemadmodum cessat in testamento, cessat etiam in donatione, ex voluntate proficientis. Quæ voluntas semper attenditur, & primum locum obtinet. l. in conditionibus primum locum. ff. de condi. & demonstr.

30 Quæ quidem intelligenda sunt in dubio. Si autem voluntas disponentis esset in contrarium, expectaretur vtique mors naturalis, prout natura dispositionis alias exposcit. Et hæc fuit intentio Imol. & Caro. Molin. vbi supra. Quamvis Couarr. d. cap. 2. num. 8. in fine requirat hanc expressam voluntatem ad hoc, vt dispositio exequatur statim facta professionem. Est tamen verior traditio Imol. vt primæ ingressuri intentio sit, in dubio, vt sua dispositio statim exequatur. Quæ tamen cesset per expressam voluntatem in contrarium: vel etiam tacitam, puta si relinquat sub mentione mortis. Quia cum intendat profiteri, non videtur de ea morte sensisse, sed de naturali. l. ex ea parte. §. in insulam. de verborum. l. finali. C. de ijs qui veni. eta. & tradit Imol. vbi supra num. 23. in fine. Ex quo deducitur, quod si ante ingressum donasset post mortem, siue ea donatio esset causa mortis (quod in dubio præsumitur. l. Scia. §. fin. de dona. causa mortis. prout supra diximus. gloss. 1. num.

- nu. 3 2.) siue esset inter viuos collata post motem, vt in limitat
tionibus dictæ regule, quas ponunt Iaso. in. l. quæ dotis. ex
num. 26. ff. solut. matrimo. & Decius, num. 8. in. l. non omnis. si
ceri. peta. & Alexand. consil. 1. 4. lib. 1. non exaqueretur statim
facta professione. Cum mentio mortis ab ingressu excludat
professionem, & sit intelligenda naturaliter. d. l. fin. C. de ijs
31 qui veni. & ta. * Secundo supradicta intelligenda sunt, quoties
dispositio fit ab eo, qui intendit intrare religionem; hinc enim
sumpta est præsumptio voluntatis, de qua supra. Si autē longē
ante ingressum disposuisset tempore, quo non intendebat in
trare, seruaretur dicta cōmunis opinio, de qua supra num. 26.
Prout etiam intellexit Imol. nu. 24. in. d. l. 1. ff. de testa.

GLOSSA QVARTA.

Donatio reuocabilis nō solum potest reuocari expressè, sed etiam ta
citè. Puta per inimicitias, aut voluntariā rei donatæ alienationem.
Et quid si ea alienatio inualida sit. Et quid in pignore, pacto de retro
uendendo, aut impositione census.

- 1 Donatio reuocabilis facta filio non pendet à morte, nec eo præmortuo
reuocatur.
- 2 Donatio reuocabilis censetur tacitè reuocata per inimicitias superue
nientes.
- 3 Prælegatum, an propter inimicitias reuocetur pro parte hereditaria.
- 4 Inimicitie grauissimæ quæ dicantur ad inducendam reuocationem legati.
- 5 Inimicitie ex parte testatoris eius causa sufficiunt ad inducendam reuoca
tionem legati.
- 6 Reconciliatio si sequatur, reconvalescit legatum propter inimicitias reuo
catum Et quid in exheredatione.
- 7 Alienatio voluntaria inducit reuocationem meliorationis reuocabilis.
- 8 Alienatio ex titulo oneroso præsumitur necessaria, nisi cōtrariū probetur.
- 9 Alienatio voluntaria irrevocabilis diuersæ rei reuocat priorem reuocabi
lem, quando utraque non potest intra tertium, & quintum contineri.
- 10 Donationes reuocabiles filiorum suo ordine, & antiquitate referun
tur ad tertium, & quintum, & ultime reuocantur tanquam inof
ficiose.

- 11 Alienatio voluntaria quæta quando inducat reuocationem eiusdem quæta prius reuocabiliter date.
- 12 Alienatio voluntaria partis reuocat pro ea parte legatum, seu donationem reuocabilem.
- 13 Alienatio voluntaria rerum particularium minuit, sed non reuocat meliorationem tertij, & quinti.
- 14 Donatio reuocabilis rei certæ an intelligatur reuocata per meliorationem tertij, & quinti, & quando. (cet meliorationem.)
- 15 Alienatio voluntaria rei assignate pro melioratione tertij, & quinti, an reuocat.
- 16 Alienatio ex qua inducitur reuocatio, an requirat traditionem rei.
- 17 L. Prædia. §. liberto. ff. de fund. instru. declaratur.
L. scribit. §. fin. de auro, & arge. lega. declaratur.
- 18 Legatum conditionale an reuocetur per alienationem voluntariam.
- 19 Legatum reuocatur per dispositionem voluntariam eiusdē de rei, etiā inuolidā.
- 20 L. legatum. §. pater hortos. ff. de adim. lega. expenditur.
- 21 Legatum generis minuitur per dispositionem inuolidam speciei, siue inter vivos, siue in ultima voluntate. & num. 23.
- 22 L. fin. §. fin. de auro & arge. lega. declaratur.
- 24 Melioratio tertij, & quinti nō minuitur per inuolida dispositionem rei certæ.
- 25 Reuocatio tacita collecta ex actu inutuli sufficit ad reuocandum legatum.
- 26 L. si iure. ff. de legat. 3. declaratur.
- 27 Actus validus non tollitur per actum inuolidum in cōtractibus, qui a duorū voluntate processerunt.
- 28 Donatio reuocabilis reuocatur per actum inuolidum.
- 29 Per pignorationem non reuocatur legatum, nec donatio reuocabilis. Et quid in donatio re coniugis, & causa mortis.
- 30 Legatum vel donatio reuocabilis an reuocetur per alienationem cum pacto de retro vendendo, & quid si redimatur. num. 31.
Pignoris constitutio pro æquali pretio rei inducit reuocationem.
- 32 Per impositionem census non reuocatur legatum rei certæ, sed transit cum onore. Et quid si redimatur. num. 35.
- 33 Census impositio vera alienatio est.
- 34 Cesus dominus indicatur tertius possessor in excussione bonorū imponētis.
- 36 Legatum vel donatio reuocabilis facta filio de redditibus redimibilibus, vel de iuribus & actionibus, an per redemptionem, vel exactionem videatur reuocata.

L Apueda reuocari quando quisire. Hæc determinatio relata ad præcedentia comprehendit meliorationem relictā testamento, vel contractu. Et quamuis in relictā in testamento,

nihil noui disponat, cum sit prælegatum, & per consequens reuocabile, etiam nuda voluntate. l. fideicommissum. C. de fideic. l. si iure. de legat. 3. l. 3. §. si. de adim. legat. l. cum hinc status. §. ait oratio. ff. de donat. inter virum. In relictis tamen in contractu sine distinctione patris & matris, emancipationis, & patrie potestatis, decisio est iuri communi contraria. vt supra explicuimus gl. 1. Quamuis etiã determinatio sit ad præcedentia pariformis quantum ad facultatem reuocandi. * Quantum ad hoc autem, vt melioratio pendeat à morte, & præmortuo donatario reuocetur, licet in relictis in testamento id verum sit, cum (tanquam prælegatum) fiat caduca. l. vnica. §. & cum triplici. C. de cadu. tollen. l. si Auguste. de legat. 2. data tamen per donationem reuocabilem, etiam filio in potestate, non reuocaretur præmortuo donatario, cum non pendeat à morte. vt dixi supra glos. 1. num. 3. Et in hoc differt a legatis, donatione causa mortis, & donatione inter coniuges. vt ibi diximus. Cum in reliquo facultas reuocandi in eis sit æqualis.

2 Vnde quemadmodum melioratio testamento relictis (tanquam prælegatum) reuocatur per grauissimas, & capitales inimicitias superuenientes. l. 3. §. fin. l. ex parte. ff. de adim. legat. l. si inimicitie. ff. de ijs quibus vt indig. eodẽ modo reuocabitur melioratio data per contractum reuocabilis donationis. secundum Greg. in l. 10. tit. 4. p. 5. gl. si. Prout etiã reuocatur donatio causa mortis. secundum Alexand. & las. in l. non omnis. ff. si certa. Hyppol. consil. 136. Castillo hinc. nu. 26. quidquid dicat Decius. nu. 15. in d. l. non omnis. quẽ reprehendit Molin. ibi.

3 Sed utrum prælegatum, & sic melioratio testamento relictis per inimicitias reuocetur in totum, & alijs hæredibus adiudicetur: an verò sustineatur pro parte hæreditaria prælegatarij? Videtur in totum reuocari. d. l. ex parte ibi: *Legatum si petat exceptione sub mouebitur.* Vbi text. non distinguit, imò ab integro legato submouendum dicit. Facit ratio text. in l. cum qui. §. pro parte. ff. de ijs quibus, vt indig. in verbis finalibus. ibi. *Neque enim rationem iuris, ac possessionis varietatem inducere diuisionem voluntatis.* Quemadmodum enim ibi ablata hæreditate ab hærede tanquam ab indigno, non auferitur prælegatum, etiã pro parte hæreditaria. Cum voluntas testatoris, qui integrum voluit habere, non sit scindenda propter varietatem & diuisionem iuris: eodem modo voluntas testatoris, qui propter inimicitias videtur

viderur velle integro prælegato priuare, non sit diuidenda, propter varietatem iuris in partibus prælegati.

Sed contrarium est verius, vt pro parte hæreditaria sustineatur. Nam cūm prælegatum pro partibus cohæredum capiatur iure legati, pro parte verò propria capiatur iure hæreditario. l. miles ad tororem. §. pro parte. de legat. 2. Pro ea parte nō potest per inimicitias reuocari. Cūm institutio per eas ipso iure non reuocetur, vt potē quæ nuda voluntate non reuocatur. l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testamen. l. 2. ff. de iniusto. rup. §. ex eo autem solo. Instit. quibus mod. testamen. infir. Vnde quemadmodū si testator in codicillis prælegatum expresse reuocasset, aut etiam prælegatarius illud repudiasset, nō intelligeretur reuocatum, nec repudiatum pro parte hæreditaria prælegatarij, cūm pro ea non sit prælegatum, vt dicemus in. l. §. infra glos. 1. eodem modo reuocatio tacita per inimicitias non reuocat partem hæreditariam prælegati. Quæ pars non potest videri adempta, cūm non sit in alium translata. l. nec vilem. ff. ex quib. cau. maior. Non obstat text. in dict. l. ex parte. Quia cū prius exceperit partē hæreditariā, ibi. *Hæreditaria quidem actiones ei non denegabuntur*, per consequens excepit partem hæreditariam prælegati. Et quod subiungit. *Sed legatum si petat exceptione doli mali submouebitur*. Intelligendum est de integro legato, pro partibus scilicet cohæredum: de sua enim partelis esse non poterat cū eam caperet iure hæreditario. Non obstat inductio text. in dict. §. pro parte. Nam voluntas testatoris fuit ibi sufficiens, & efficax, vt integrum prælegatum remaneret penes indignum: non tamen est sufficiens, vt integrum prælegatum auferatur ex inimicijs, propter prohibitionem iuris verantis institutiones nuda voluntate, alim tacita, tolli, vt dictum est, & sic non prodest voluntas cūm desit potestas. l. nemo potest. de leg. 1.

4 Dicetur autē in proposito grauissimæ inimiciæ arbitrio iudicis. Quod sensit Couarru. in Rubrica de testamen. 2. part. numero. 20. versicul. quinto. post Socin. quem citat. Illæ videntur posse dici capitales, ex quibus potest reuocari donatio irrevocabilis, de quibus in. l. fin. C. de reuocan. donat. & in. l. 10. tit. 4. par. 3. Erit autē differentia. Quia donatio reuocabilis reuocabitur ipso iure sequentis inimicijs, sine alia declaratione, prout legatum, dict. l. 3. §. fin. de adi. lega.

F autem

autem requireret declarationem animi, iuxta dict. l. fi. vbi explicat Ripa, quæst. 45.

- 5 Procedit autem hoc, etiam si inimicitia proueniat ex parte, & culpa donatoris, vt a duersus Bart. in l. cum tabulis. §. 1. de ijs quibus, vt indig. tradunt Ias. in l. fi. filia. C. de inoff. testam. & Ripa vbi supra numero. 151. & Lupus in Rubrica. §. 70. numero. 9. & §. 78. num. 27. Bernard. Diaz regula. 258. & Couarr. vbi supra. & Mincha. de succe. creatio. §. 10. num. 621. & de succe. progre. §. 27. nu. 9. Quamuis contrarium teneat plures, quos ibi refert, sequentes Barto. vbi supra. cuius opinionem dixit communem Cate. Cota. in memo. iuris. verbo. inimicitia. ver. siculo. secunda dubitatio.

- 6 Si autem reconciliatio sequatur, reconvalescet melioratio. d. l. 3. §. fin. cum lege sequenti. de adim. lega. Vbi licet Bart. in fine, idem existimauerit in exhæredatione. Solent reprehendi ex ea ratione, qua supra diximus, non reuocari institutionem propter inimicitias, quod nuda, scilicet voluntate non tollatur. Et Bart. reprehendunt Pau. Cum. Aret. & Alexand. in l. filio quæ pater. ff. de libe. & posth. per text. ibi. vbi exhæredatio non tollitur per sequentem arrogationem. Et Bar. opinio magis communiter damnatur, vt constat ex Couar. in c. Raynūtijs. nu. 7. de testam. & Purpu. in l. fin. num. 134. C. de pactis. Bar. tamen opinio iusta videtur, & cum sequitur Ias. in Authen. non licet. in fin. C. de libe. præte. & latius. C. Molin. ad Alex. consil. 159. lib. 7. Nam per reconciliationem fuit remissa iniuria. l. non solum. §. iniuriarum. ff. de iniurijs. §. fin. Institut. cod. iuncta glos. & per consequens sublata causa exhæredationis. Quæ cum tempore mortis reperitur sine causa vel falsa, & sublata, nõ debet obesse filio querelanti. auth. vt cum de appe. cog. §. si uer. igitur. iuxta cõmunem opinionem de qua per Alex. nu. 2. Curiū numero. 42. Ias. num. 18. in Authen. ex causa. C. de libe. præte. Non obstat, quod quemadmodum institutio non tollitur nuda voluntate, ita nec exhæredatio. Quia satis est, quod tollatur causa, vt filius obtineat in querela. Non obstat tex. in d. l. filio quem pater. Quia respondeo vt per Molin. vbi supra. Si autem reconciliatio esset facta ante exhæredationem, tunc oēs conueniunt non valere, nec filiū repelli. l. Lutius Titius. §. Lutius Titius Damā. iuncta gl. verb. docerēt. de leg. 2. & tradit Coua. vbi sup. post Rod. in l. 2. ti. de los casamietos. n. 35. qui latè fundat. Quem-

7 Quæadmodum etiam per alienationem voluntariam rei legata solet reuocari legatum. l. fideicommissa. §. si rem. ff. de legat. 3. l. rem legatam. ff. de admi. lega. eodem modo reuocabitur melioratio tam relicta in testamento, quam etiam per donationem reuocabilem, eodem argumento. Nam cum tam legatum, quam donatio reuocetur per pœnitentiam, vt in tex. alienans voluntariè dicitur pœnitere. l. cum hic status. §. si maritus. ff. de dona. inter. Imo potentius colligitur pœnitentia, & sic reuocatio ex facto, quam ex verbis. l. Paulus. ff. rem ratam habe. l. nostram. C. de testa. l. si alienam. §. Marcellus. ff. de dona. causa mortis. Quod etiam accedit in donatione causa mortis, secundum Bart. quem ibi sequuntur cæteri omnes in l. Si hic, qui meus erit. de legat. 1. & est communis opinio secundum Decium, nu. 14. & Alci. col. fin. in l. non omnis si cert. pet. Co. uar. in Rubr. de testam. 3. par. nu. 19. & Tello hic. nu. 117. Et idem accidit in cōtractibus reuocabilibus, puta præcarij. l. quæ situm. §. illud. ff. de præcario. & not. DD. in l. si quis antea conduxerit. ff. de acquir. posses.

Appellamus autem alienationem voluntariam, tam tituli lucratiuū donationis. d. l. rem legatam. l. 40. tit. 9. part. 6. quam etiam venditionis, quando non fit ex necessitate rei familiaris, sed ex causa voluntaria, puta negotiationis, vt in d. l. fideicommissa. §. si rem. iuncta gl. verb. necessitate. & in l. 17. tit. 9. pat. 6. iuncta gl. verb. vendisse. not. glo. verb. dedit. & scribes omnes in l. 3. C. de leg. Quāuis autē causa tituli lucratiui semper sit voluntaria, cū necessitas excludat liberalitatem, & sic semper inducat reuocationem, vt in dicta. l. rem legatam, nisi legatarius probet aliam fuisse donantis voluntatem, secundum
8 Corn. numer. §. in dict. l. 3. * Causa tamen tituli onerosi semper præsumitur necessaria, & sic non reuocat quoad æstimationem, nisi contrarium probetur, vt in dict. §. si rem. & ex Angel. & Salic. tradit Corn. vbi supr. & Gomez. tit. de leg. numer. §. 6. vers. & idem disponit. & Tello hic numer. 122. & probatur in dict. l. 40. in fine.

9 Illud aduertendum est, quod quamuis in melioratione rei certæ data in testamēto, vel contractu reuocabili, regula procedat de plano, q̄ per alienationē volūtariā eiusdē rei reuocatur. vt in d. l. rem legatam. idē tamen accidet etiā si donatio posterior sit facta de re diuersa à priori, & sit irreuocabilis, nec possit

valere sine reuocatione prioris. Puta quia vtraque non possit intra tertium & quintum bonorum contineri. Tunc enim irreuocabilis, quamuis posterior præferetur, & reuocabit primam, in quâ tum sit necessum pro ipsius integrali valore. Cum enim vtraque solum valeat intra tertium & quintum, vt in l. 1 o. infra, eadem incompatibilitas versatur in secunda ratione reductionis ad quotam, quæ ratione eiusdem rei, vt in dict. l. rem legatam. cuius hæc est noua ampliatio. Versatur autem inter vtrumque casum differentia. Quia quando disponitur de eadem re, etiam si secunda dispositio sit etiam reuocabilis, reuocat primam, cum etiam reuocet si sit inualida, vt infra dicemus. Si autem disponitur de diuersa re, quæ non possit intra tertium & quintum contineri cum prima: tunc secunda reuocat, si sit irreuocabilis. Si enim vtraque esset reuocabilis, quamuis in legatis, seu etiam donationibus morte confirmatis fieret contributio pro rata, vt reducerentur ad tertium & quintum, vt dicemus in l. 12. infra glos. 1. num. 12. cum eodem tempore mortis sortiantur effectum, nec possit considerari prioritas: donationes tamen filiorum, quæ etiam reuocabiles non pendunt à morte, sed valent in vita mero iure, vt diximus supra. n. principio, & glos. 1. num. 3 o. & sequentibus. valebunt suo ordine & antiquitate intra tertium & quintum, & vltima reuocabitur tanquam inofficiosa, cum non sit fortior prima ad reuocandū, prout fieret si vtraque esset irreuocabilis, vt dicam in d. l. 12. n. 6.

- II. Ex quibus etiam deducitur, quod quemadmodum dispositio diuersæ rei inducit reuocationem prioris quando resultat incompatibilitas, vt dictum est. Eodem modo, à cōtrario, dispositio eiusdem rei, non inducet reuocationem prioris, si vtraque possit subsistere, & erit noua limitatio. d. l. rem legatā. Et quamuis in eadem re, id est, in eodem corpore non possit poni exemplū: poterit tamē in melioratione quotæ bonorum inter filios. Nā tunc demum inducetur reuocatio, quādo dispositio sequēs non possit verificari, nisi in illa quota, de qua prius fuit dispositum. Hæc enim est ratio illorum iurium. in d. l. rem legatam. & in d. §. si rem. Vnde si in testamēto, aut cōtractu reuocabili vni filio sit datum tertium, alteri quintum, post modum in vita alteri donetur tertium: per talem donationem reuocabitur legatum, vel donatio reuocabilis tertij præcedens. Disponitur enim de eo quod prius: nec secunda dispositio potest in alio verificari.

rificari, ex vna enim parte obstat dispositio quinti, ex altera legitima, quæ nō patiuntur secundā donationem tertij valere, si ne reuocatione prioris. Et idem si donatetur quintū. Quia reuocaretur prior donatio quinti, ex eadem ratione, dict. l. rem legatam. de adim. lega. In qua rei appellatione cōprehendetur quidquid prius legatum sit, & per consequens quota bonorū. Cū & rei appellatio generalis sit. l. 1. §. fin. ff. si cert. petā. & iuxta subiectam materiam soleat etiam integram hæreditatem significare. l. licet. C. de pactis. bi. *Alterius rebus potitur*. vbi notat Bartol. Ceterū si donatio sequens, quamuis sub nomine eiusdem quotæ prioris, posset fortiri effectum sine reuocatione prioris, tunc prior non videretur in dubio reuocata per solam donationem sequentem. Eo enim casu non potest dici dispositum de eo, quod prius, nec versatur incompatibilitas, de qua in d. l. rem legatam.

Pro intellectu aduertendum est, quod quamuis tertium & quintum, tanquā quotæ bonorum, de rigore non significant quantitatem, sed referantur ad corpora, vt in l. non amplius. §. cum bonorum. de legat. 1. prout dicemus in l. 4. infra gloss. 1. non tamen sunt similia fundis distinctis Titiano, & Sciano. Ij enim verē sunt res certæ diuersis limitibus circumscriptæ. l. locus. de verbor. signific. Qui nec re nec nomine commiscetur, nec legatum vnius potest in alio verificari, non probato errore. l. si quis infundi vocabulo. ff. de legat. 1. cum alijs citatis ibi à glossa. Tertium enim & quintum participant de quantitate. Quoniā ex quacumquē iusta causa, quæ impediāt executionem partium, conuertuntur in æstimationem, vt in dict. §. cum bonorum. Et hinc prouenit, quod ambæ quotæ possunt commisceri, & ex vna fieri suppletio ad alteram, secūdū qualitatem quotæ & personarū. (Supposito quod tertium potest dare solis filijs, quintum autem filijs vel extraneis.) Et vtraque quota iuncta potest assimilari quantitati circumscriptæ certo loco, quæ cum sit quantitas, habetur loco rei. l. talis. §. item si legetur. l. plane. §. 1. ad finem. l. sed & sicer tot. l. si feruus. §. qui quinque. de legat. 1. Aut legato alternatiuo rei, aut æstimationis, quod non extinguitur per dispositionem eiusdem rei. l. Lutius Titius, testamento. de leg. 2. secundū Bartol. numero. 6. in dict. l. rem legatam. Angel. Sabiet. Paul. Corn. & Ias. in l. 3. C. de legat. Quamuis similitudines

istæ non sint in omnibus adæquatæ, propter variam qualita-
tem tertij, & quinti.

Secundò aduertendum est, quòd indubio interpretatio facien-
da est, vt dispositio sustineatur, & non pereat. l. fundus qui lo-
catus de fund. instru. l. si quando. de legat. i. l. quoties. de rebus
dub. l. gallus. §. i. de liber. & posthum. cum alijs. Et hinc est,
quòd si eadem res sit legata duobus, indubio per secundam dis-
positionem, non videtur recessum à prima, sed ambæ concur-
runt, vt vtræque sustineatur, in quantum possit. l. si pluribus. de
legat. i. ibi. *Siquidem euidentissime, &c.* Quasi hæc sit voluntas dis-
ponentis, qui in dubio non præsumitur se corrigere, nec muta-
re voluntatem, vt ibi, & in dict. l. Lutius Titius testamento. in
fine. & in l. cum qui. & in l. quinquaginta. de probat. Et quam-
uis hoc sit quando de eadem re est dispositum in eodem testa-
mento: & non procedat quando dispositiones fuerunt diuer-
sæ: quo casu dispositio sequens reuocat priorem reuocabilem,
vt in dict. l. rem legatam. Hoc ex eadem ratione, non incon-
grue intelligetur, quando secunda dispositio non possit, sortiri
effectum, nisi reuocando: aliàs eadem præsumptio militat, vt
vtræque dispositio sustineatur, prout sustinetur quando prima
fuit rei, aut æstimationis. vt in d. l. Lutius Titius testamento. se-
cundum Bar. in d. l. rem legatam.

Ex quibus in nostro proposito primo inferitur, qd si in testa-
mento sit vni filio prælegatū quintū, & nō sit dispositū de tertio:
postea in vita alteri filio donetur quintū, sine mētionē aut reuo-
catione prioris: donatio nō. reuocabit legatū. Extant enim bo-
na in quibus vtrūque possit sustineri, tertium scilicet. Et
idem erit, si primum quintum esset datum per donationem re-
uocabilem. Nam cum vtrūque quintum contineat corpora,
vel æstimationem, vt in dict. §. cum bonorum: mutato nomi-
ne vnus in æstimationem alterius, valebit intra tertium, &
vtræque dispositio sustinebitur. dict. l. Lutius Titius testa-
mento. Quemadmodum si prima donatio quinti esset irre-
uocabilis: valebit sequens intra tertium, vt sustineatur in
quantum possit: eodem modo si sit reuocabilis: vt idem opere-
tur tacita voluntas non reuocandi, quod impossibilitas. Arguen-
do à casu impotentiz ad casum voluntatis. l. Gallus. §. & quid
sit ratum. de liber. & posthum. cum paria sint nolle, & non pos-
se. l. i. §. vsus. de procura. Et hanc opinionem tenet Arias in.

l. 28. Tauri. Quem ibi sequitur Tello. n. 1. in fi. & Mati. in l. 1. 2. infra isto tit. glos. 3. in prin. Imò ex regula. l. 10. infra. quæ u. 3. donatio facta filio, quamuis sub nomine quinti, ad tertium prius refertur, vt solum liceat de residuo tertij & quinti dis-
ponere, vt ibi dicemus gl. 3. nu. 6.

Secundò inferitur, quod si in testamento, aut donatione reuo-
cabili sit datum vni filio tertium: postea in vita, sine reuocatio-
ne aut mentione prioris, sit alteri filio donatum tertium: quã-
uis necessario sit inducenda reuocatio: nõ tamẽ inducetur in to-
tum: sed in eo tantũ q̃ deest pro implemento secundæ donatio-
nis, computato quinto, de quo non erat dispositũ, vt vtraq; dis-
positio sustineatur in quantum possit. Quemadmodum si
secunda dispositio tertij fieret extraneo sustineretur intra
quintum, vt valeat meliori modo quo possit, vt tenet Segu-
ra in. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. de legat. 2. fol. 13.
quem sequitur Cifuentes. in. l. 1. 8. Tauri. numero. 7. Vel
quemadmodum, ex eadem ratione, si prima dispositio tertij
facta filio esset irreuocabilis: secunda, quæ non potest su-
stineri in alio tertio, sustineretur in quinto, quod tan-
quam summa minor est pars alterius tertij. l. 1. §. si stipu-
lanti. de verbor. prout inter hæredes extraneos sustineretur
in alio tertio. Cum tertium non sit vnum, sed triplex: & se-
cundum non sit idem cum primo: Eodem modo prima dona-
tio tertij reuocabilis non debet reuocari per secundam, nisi
in quantum sit necessum supra quintum, vt sustineatur me-
liori modo quo possit, idẽ est in quantum plus possit. Quasi hæc
sit voluntas disponentis, quæ in dubio non præsumitur muta-
ta, vt in. d. si pluribus. cum alijs. Arguendo vt supra à casu im-
potentiæ ad casum voluntatis. dict. §. & quid si tantum. Et
sic donatio fortior reuocat in quantum minus potest, debilior
autem sustinetur in quantum plus potest. vt vtraque conser-
uetur meliori modo quo possit. dict. l. si quando. de legat. 1.
cum alijs. Et habet in hoc se vtraque quota prout quantitas cir-
cumscripita certo loco, quæ est loco reicertæ. vt in d. Ita. l. pla-
ne. §. 1. ad finem cum alijs supra citatis. Nã si quis habes quin-
decim in arca, legasset decem quæ in arca habeo: postea do-
nasse decem, quæ in arca habeo: legatũ solum reuocaretur in
quinq;. Quod si prius donasset irreuocabiler decem, quæ in
arca habeo, postea donasset similiter decẽ quæ in arca habeo:

secunda solum valeret in quinque restantibus, vt deducitur ex d.l. si seruus. §. qui quinque. de lega. 1. & melius ex l. 18. tit. 9. par. 6. Prout etiam accideret in habente fundum quindecim iugerū, & similiter disponderet de decē iugeribus, quę habet in tali fundo. Eodem modo cōmixta vtraque quota tertij & quinti, vna deseruit pro alia, iuxta qualitatem quorū & personarū.

Quę quidem intelligenda sunt in casu dubio. Aliās si constaret, quōd disponens per secundam dispositionem voluit reuocare primam reuocaretur. Cum in hoc semper attendamus voluntatem pro vno vel altero casu, vt in d.l. si pluribus. ibi. si quidem euidentissimē apparuit. Per quę verba, quamuis text. videatur requirere notorietatem. l. si. vero. §. 1. iuncta glos. ff. qui satis dare cog. Sufficiunt tamen coniecturę, secundū Ias. ibi. nu. 11. Quę aliās sumendę erunt, quām ex sola dispositione, cum ipsa non sufficiat vt ibi.

- 1.2. Per alienationem etiam voluntariam partis quorū inducitur eiusdem partis alienatę reuocatio, secundū Bart. nu. 2. in l. si alij. ff. de vusu. leg. Quemadmodū & per alienationē voluntariam partis rei certę prius reuocabiliter datę, inducitur eiusdem partis reuocatio. l. cū quęstio. C. de lega. §. si rem suā. Insti. eod. not. Bar. nu. 8. in d.l. rem legatam. de adim. leg. Imō, & per alienationem voluntariam partis integralis, puta vsum fructus, inducitur eiusdem partis reuocatio, secundū Cyn. Paul. Alexan. Ias. & alios in l. 3. C. de lega. ita intelligentes glos. ibi. verb. dedit. in fine. ibi. Aliud si vsum fructus alienetur. Quasi glos. solū senserit, quōd per talem alienationem vsum fructus non reuocatur legatum proprietatis: non tamen neget, quim reuocetur quoad ipsum vsum fructum. Qui sensus est communis Doctorum omnium, ibi, secundū Corn. num. 7. licet aliter intellexit Bar. in d.l. rem legatam. nu. 7. Sed quod dicimus per alienationem partis quorū induci eiusdem partis reuocationem intelligendum est, etiam si illa pars possit aliās sustineri intra tertium vel quintum. Etenim si vni filio fiat pręlegatum tertij: postea alteri filio in vita donetur dimidium tertij: inducetur quidem reuocatio, licet donatio possit sustineri in quinto. In quo versatur differentia inter alienationem totius, & partis. Nam per alienationem totius in dubio non pręsumitur reuocatio, sed dispositio potius dirigitur ad dandum, quām ad reuocandum, vt in dict. l. si pluribus, de lega. 1. ibi siquidē, &c. & ideo vtraque dispo-

dispositio sustinetur meliori modo, quò potest, vt supra dictū est. Dispositio autem partis simul dirigitur ad dandum, & adimendum, vt in. d. l. cū quæstio. ibi. *Recessisse quidem à priori voluntate; voluisse autem minui eam sex vneijs; cum alij eas obtulit.* Cuius contrarium præsumit lex in alienatione totius in dubio. vt in. d. l. si pluribus. de lega. 1. ibi. *Si quidem euidentissimè apparuit ademptio ne à priore legatario facta, ad secundum legatarium testatorem conuolasse, solum posteriorem ad legatum peruenire placet, sin autem hoc minime apparere potest, &c.*

- 13 Quoties autem post meliorationem reuocabilē quotæ bonorum, puta tertij, sequeretur alienatio rerum particularium, etiā titulo oneroso & necessario: quāuis non inducatur reuocatio, in ducitur tamen diminutio. Cum tertium relatum ad tēpus mortis ex. l. 7. infra. minus futurum sit ex defectu rerum alienatarum, quæ in bonis non reperiuntur. Quod tradit Gomez. in. l. 19. Tauri. nu. 5. Et est generale in dispositionibus conditionalibus relatis ad mortem. l. Sthicum qui meus erit. delegat. 1. Vbi quamuis glos. verbo, extinguitur, illud intellexerit in alienatione voluntaria, communiter tamen reprobat, secundū Ias. nu. 27. ad finem. Quia procedit etiam in alienatione necessaria. l. scribit Quintus. §. fin. de auro & arg. idem tenet Tello hīc. num. 121.

E cōuerso si post donationē reuocabilē rei certæ, sequeretur melioratio quotæ bonorū, ad quā esset referenda res illa certæ: vt si donetur filio reuocabiliter fundus simpliciter, in quo censetur melioratus ratione tertij & quinti, vt in. l. 10. infra: & post modū alter in tertio & quinto melioretur: per hanc secundā dispositionē non cēsetur reuocata prima donatio rei certæ, sed tanquā specialis derogat generali. argumēto doctrinæ Bar. n. 10. in. d. l. re legatā. Vbi tenet, q̄ licet per specialē pignorationem rei donatæ vxori reuocetur donatio. l. si maritus. la. 2. C. de donat. inter virum. per generalem tamen obligationem omnium bonorum non reuocatur. Cuius doctrina est cōmuniter recepta, vt constat ex Anton. de Fano, de pigno. 2. part. 1. membro. num. 4. & Couarr. in Rubr. de testamen. 3. par. num. 19. Facit etiam quod tradit Ias. num. 3. in. l. 3. C. de legat. in illa quæstione. Vtrum mulier dando omnia bona sua in dotem, videatur reuocasse dispositionem particularem domus. Vbi tenet, quòd non. Prout etiam tenet Alexand. consil. 31. nu. 10.

volumine. 3. quem sequuntur plures quos refert Tello hic, num. 125. & Matien. in l. 10. infra glos. 3. numero. 2. Qui ex ijs fundamentis tenent hanc opinionem. Pro quibus etiam est text. in l. 10. infra, quatenus meliorationem posteriorem tertij & quinti intelligit tantum de residuo.

Cæterum quamvis in melioratione tertij & quinti relicta in testamento per prælegatum, id possit procedere, vt non reuocet donationes rei aut quantitatis cætere reuocabiles præcedentes, sicut nec reuocat legata similia. Per regulam quod generi per speciem derogetur, & per textum in dicta. l. 10. & fin. infra. Et ex eadem ratione idem posset dici in melioratione data per contractum reuocabilem, qui non est fortior ad reuocandum, sed eiusdem naturæ cum donationibus specialibus. Tamen si dispositio tertij, & quinti. posterior esset data per contractum irreuocabilem, videtur supra relata fundamenta non conuincere, vt dispositiones præcedentes reuocabiles sustineantur, & non reuocentur. Quamvis enim si donationes præcedentes essent traditæ, prout iure communi requirebatur. l. donationes quas parentes. C. de donationibus inter virum. Vel hodie essent traditæ cum facultate reuocandi, iuxta hunc textum: posset dici meliorationem posteriorem, quantumvis irreuocabilem, quæ sua natura refertur ad bona in dominio donantis existentia, non referri in dubio ad iam alienata, quæ quamvis reuocabilia ex opinione tamen donantis extra causam bonorum computantur. l. sequens quæstio. de legatis. 2. ex illa præsumptione legis, quod generi per speciem sit derogatum, quæ hoc casu fortior est. Si tamen donationes essent reuocabiles ex eo quod nondum traditæ, vt in hoc text. vel etiam essent legata particularia. Verius videtur meliorationem tertij & quinti, posteriorem irreuocabilem ea omnia reuocare, cum in bonis & dominio donantis reperiuntur. Per regulam, quod generalis dispositio nihil excludat. l. à procuratore. C. mandati. Cum tantum operetur expressio generis, quantum operatur expressio singularum partium, aut specierum. l. si chorus. de legatis. 3. l. si ita. in principio. de usu & habi. Vnde quemadmodum si quis donato sic reuocabiliter, aut legato equo: donaret postea

postea irrevocabiliter equos suos omnes induceretur reuocatio prioris donationis, ex dicta ratione; eodem modo donatus reuocabiliter fundus, qui non potest valere nisi in vim tertij. & quinti, ex d.l. 10. infra, censetur reuocatus per posteriorem generalem meliorationem tertij, & quinti, irrevocabilem, quæ non potest valere generaliter nisi reuocando.

Non obstat, quod generi per speciem derogetur. Nam cum ea derogatio, aut reuocatio procedat ex præsumptione, contra proprietatem verborum, secundum Rogerium, relatum à glossa verbo, data. in l. si domino Stichus. de legatis. 1. ubi sequuntur Baldus, & Imola, & Alexander, ad Bartolum in l. quæsitum. §. si quis fundum. de fundo. instructo. additione penultima. Ea præsumptio cessabit ex alijs urgentioribus. l. Diuus. de in integrum restituti. puta, quod in diuersa voluntate irrevocabilis sit dispositum de genere. argumento. l. libertis. in principio. de alim. legat. vnt sic stemus proprietati verborum, l. non aliter. de legatis.

3. Præcipuè quia cum melioratio tertij, & quinti, posterior ex solo duplici capite fiat irrevocabilis, aut per traditionem, aut per causam onerosam, vt in text. Vtraque ratio urgentior est ad reuocandum, quàm quæ colligitur ex specie, & genere ad sustinendum. Nam si quidem traditio facta sit rerum in tertio, & quinto contentarum, planior est reuocatio. Cum non remaneant bona, in quibus possit valere prima donatio, propter legitimas filiorum. l. 10. infra. Si autem melioratio ex causa onerosa facta sit, deceptus remanere tertius, cui non traderetur, quod donatum est.

4. Non obstat doctrina Bartoli in dicta. l. rem legatam. numero. 10. Nam quamuis pro reuocanda vxoris donatione eandem vim habeat obligatio, quæ alienatio: id tamen particulare ius est, in ea donatione, tanquàm odiosa & reprobata, secundum glossam in dicta. l. si maritus. vt statim infra dicemus. Ideo nimirum si non extendatur, ad obligationem generalem, quæ non ita afficit sicut particularis. l. est differentia. ff. in quibus causis pignor. vel hypo. tacite contrah.

5. Non obstat doctrina Alexan. & aliorum. Loquuntur enim in alienatione generali per dotem, quæ non est perpetua. Cû dos

fit ad mulierem, vel eius hæredes reuerfura. I. post dotem, solur. matrim. l. dos à patre. C. eod. Ideò nil mirum si non reuocet legatum particulare domus. Quod cessat in donatione irrevocabili. Non obstat. l. 10. infra. Quoniam ea decisio re vera eo solù tenet, ne pater possit disponere, nisi de vno tertio, & vno quinto, & quòd in eis computentur donationes particulares. Vtrum autem melioratio reuocet donationes præcedentes, vel intelligatur in residuo, non tractat. Quod tamen distinctione decidendum est, vt ibi etiam dicemus.

15 Quando autem melioratio reuocabilis fuit quotæ, scū assignatione rei, in qua solueretur, iuxta. l. 3. infra. Tello hîc. num. 127. contra Cifuen. & Gomez tenet, q per alienationem voluntariã illius rei assignatæ pro solutione quotæ, non censetur reuocata donatio quotæ. Quia assignatio non est substãtia donationis, sed solum demonstratio quædam, in qua sit exequenda. Quo casu licet res pereat, nō alteratur substantia meliorationis, nec etiam per eius alienationem reuocatur. I. quidam testamento. de legat. l. 1. Paula Callinicho. §. Iulius. de leg. 3. l. Lutus. de alim. lega. Sed tunc sine dubio diminueretur melioratio, per rei assignate alienationem, etiam necessariã, iuxta dicta. num. 13. Diuersum esset, quando res ipsa fuit donata ratione quotæ. Tunc enim substantia donationis consistit in re donata. Quota autem fortitur naturam demonstrationis. Quo casu poterit intelligi opinio Cifuen. & Gomez, vt per alienationem voluntariam rei reuocetur donatio. Pro quo multum conducunt tradita à Paul. consil. 338. col. 3. volum. 1. Quod etiam tenet Matien. in. l. 10. infra. glos. 3. num. 6. Quod si donatio reuocabilis prior esset facta de re certa: deinde sequeretur melioratio quotæ bonorum, pro cuius executione esset assignata res illa certa prius reuocabiliter donata: Tunc etiam in casibus, in quibus nunc proxime dixi, meliorationem quotæ bonorum posteriorem nō reuocare donationes præcedentes rei certæ reuocabiles: vtique reuocaret. Quamuis enim assignatio non immutet valorẽ quotæ, pro qua est facta, ipsa tamẽ continet nouum genus donationis, vt facta de eadem re prius reuocabiliter donatæ, illam reuocet, ex regula. d. l. rem legatam.

16 Bald. num. 3. in d. l. 3. C. de lega. intellexit ita demum ex alienatione voluntaria induci reuocationem legati, seu donationis reuocabilis, quando deuentum esset ad traditionem, & prætij receptio-

receptionem, & non aliàs. per text. in l. præ dia. §. liberto. ff. de fund. in fr. Et illum sequuntur Ange. Salic. Pau. Corne. & Iacobi. in d. l. 3. & Gomez. titulo. de legat. nu. §. 6. Qui supponunt in dict. §. liberto. vinum fuisse ex causa voluntaria distractum, & quòd aliàs decisio esset facilis, & frustra. I. C. considerasset vinum non fuisse traditum, nec pretium integre receptum. Quasi etiam post traditionem, & pretij receptionem alienatio ex causa necessaria non reuocasset legatum. dict. l. fidei commissa. §. si rem. de legat. 3.

Sed contrarium, vt sola alienatio voluntaria sufficiat, verius est. Quod tenuit glos. verbo contrariam. in dict. §. liberto. Et sequuntur Bart. ibi. & Alexand. numero. 2. & Ias. versi. secundo. in dict. l. 3. & Roder. in l. quoniam in prioribus. in decla. l. Regni. quæstione. 9. num. 5. & Gregor. in l. 17. titulo. 9. partita. 6. glo. fin. & Tello hîc. numero. 124. Per text. singu. in l. legatum. §. pater hortos. ff. de adim. lega. vbi per alienationem etiam inuvalidam, inducitur reuocatio. Cui consequens est, vt à fortiori per solam alienationem inuvalidam, etiam ante traditionem, inducatur.

- 17 Non obstat text. in d. §. liberto. procedit enim solum in legato conditionali relato ad mortem, per verba, quod meum erit, cum moriar. Quo casu sola alienatio, secundum verba & propositum testatoris, quantuncumque esset voluntaria, non potuit extinguere legatum. Cum vinum, licet venditum, reputatur in dominio testatoris tempore mortis, & sic inclusum & verificatum in demonstratione legati. Per quam excluditur reuocatio per solam alienationem, nisi etiam traditio interueniat. Et ideo propter verba conditionis rejicitur in hæc redemptio probandi contrariam voluntatem. Quod ex alijs probationibus ostendendum erit. Cum sola alienatio quamuis voluntaria non sufficiat. Quidquid ibi dicant glos. & Bart. prout explicat Tello hîc, post Costam in intellectu. l. scribit. §. fin. n. fi. de auro & argen. lega. Erit tamen text. intelligendus, quòd legatum vini venditi, & nondum traditi, non censetur reuocatum, quoad pretium. Quoad speciem autem, quæ à testatore vendita fuit, emptor non prohibetur agere, oblato pretio. l. qui fundum. in fi. ff. loca. l. Iulianus. §. offerri. de actio. emp. Quod pretium subrogabitur loco rei, per legatario. Et sic iudicabitur de tali legato, prout solet iudicari de legato rei alienæ. l. cum alienam. C. de legat. l. non.

l. non dubium. §. fin. de legat. 3. §. non solum. Instit. de legat. Vel prout solet iudicari de legato alienato ex causa necessaria cuius æstimatio debetur. dict. l. fideicommissa. §. si rem. de legat. 3. Et quamvis supra citati, & clarius Tello. numer. 123. intellexerint, vel supposuerint in dict. §. liberto. vinum fuisse ex causa voluntaria distractum, quasi aliàs decisio videretur facilis, vt dictum est. Verius est decisionem nihil distinguentem, indistinctè intelligendam. Quoniam valor vel reuocatio legati non pendet à causa necessaria, vel voluntaria distractionis, prout aliàs: sed à verificatione vel defectu conditionis, sub qua relictum fuit. Vnde siue alienatio sit necessaria, siue (quod fortius est) esset voluntaria: non reuocaret legatum ante traditionem, vt probat text. Quoniam non defecit conditio legati per alienationem. Eodem modo siue alienatio esset voluntaria: siue (quod fortius est) esset necessaria, reuocaret legatum post traditionem. Quoniam conditio legati defecit, etiam per alienationem necessariam. Vt probatur in l. scribit. §. fin. de auro & argen. lega. vbi legatum relictum sub simili conditione relata ad mortem, reuocatur per alienationem necessariam.

Et sic etiam intelligendus est text. similis. in l. Stichum qui meus erit. de legat. 1. prout aduersus gloss. fin. ibi. tenent omnes
 18° DD. secundum Ias. numer. 27. in fine. * Per quem text. licet Baldus. numer. 6. in dict. l. 3. C. de legat. (quem ibi sequuntur Angel. Salic. Paul. & Ias.) teneat indistinctè, quod legatum conditionale reuocatur, etiam per alienationem necessariam: eorum traditio generaliter intellecta non est vera, secundum Corn. ibi, numer. 5. Neque enim est ratio quare legatum conditionale per alienationem necessariam reuocetur. Procedet autem eorum opinio, secundum dict. iura quæ allegant, in legato relicto sub dicta conditione, si meum erit cum moriar. Quæ per alienationem etiam necessariam deficit, & extinguit legatum, vt dictum est.

21° Ex illo autem text. supra aducto in dict. l. legatum. §. pater hortos. ff. de adim. legat. sumitur. not. ampliatio ad istam materiam tacitæ reuocationis per alienationem voluntariam, in quantum per actum inualidum inducit reuocationem legati. in versic. sed etsi non valet donatio, tamen minuisse filie legatum pater intelligitur. Quibus verbis licet. l. C. non explicet in specie defectum

Quam valoris donationis, communis sensus authorum eum re-
fert ad debilitatem, quam habet donatio inter coniuges, reuoca-
bilis scilicet vsq; ad mortem. Atq; ita Couar. in Rubric. de te-
stam. 3. par. nu. 19. col. 2. ex illo tex. ampliauit decisionem tex.
in d. l. rem legatam de adim. lega. in quantum per donationē rei
legatæ inducit reuocationē legati, vt procedat etiam si donatio
eiusmodi sit, vt ex ea dominium per traditionem non transfe-
ratur, qualis est donatio facta vxori, de qua ibi. l. sed interim. ff.
de donat. inter virum. Et Soci. in l. si quis ante conduxerit. nu.
13. de acquir. posses. intelligebat, quòd ideo in illo text. per
actum inualidum fuit diminutum prius legatum, quia actus
inualidus sperabatur posse sortiri effectum, licet hoc male de-
duxerit ex verbis. *Sine donationes testamento confirmant, siue
non confirmant.*

Sed in hoc sensu text. ille nihil habet energię, & re vera
plus probat. Etenim versic. ille. *Sed & si non valeat donatio, &c.*
licet nō possit referri ad inualiditatem donationis ante oratio-
nem D. Seueri, quo tempore ita erat prohibita, vt nec morte
confirmaretur: sed sit referendus ad statum donationis indu-
ctum illo rescripto, de quo in l. cum hīc status, eiusdem tituli.
cum sit text. Papiniani, qui fuit contemporaneus D. Seueri.
& scripsit super eius oratione, de confirmandis donationi-
bus, prout multoties allegatur ab Vlpiano in dict. l. cum hīc
status. §. oratio, & in l. Papinianus. ff. eod. Adhuc verba illa:
Sed & si non valeat donatio. Non tam referuntur ad debilitatem
donationis, in quantum est reuocabilis vsque ad mortem, &
ex ea interim non transit dominium. Sufficiebat enim quòd
esset morte confirmabilis ad hoc, vt non esset mirum, si indu-
ceret reuocationem legati. Sed referuntur ad quoscumque def-
fectus, ex quibus donatio sit nulla, ita quòd nec possit morte
confirmari. Nam supposito, quòd in priori parte text. valuit
donatio, & fuit morte confirmata, prout ex eius casu, &
contextu apparet: per consequens in ea concurrerunt om-
nia, quę ad hoc sunt necessaria, & abfuerunt ea, ex quibus so-
let impediri confirmatio. Fuit enim tradita: cum alias morte nō
confirmaretur. l. Papinianus, iunct. gl. ff. de donat. inter virum.
~~Maritus donato. prædecessit superstiti vxore: cum alijs si~~
vxor donataria fuisset præmorta censeretur reuocata. l. etiam.
C. eod. l. cum hīc status. §. si ambo. ff. eod. l. si inter virum. ff. de
rcbus

rebus dubijs. Donator in vita non reuocauit: cum aliàs donatio morte nō confirmaretur. d. l. cum hic status. §. ait oratio. Sequitur statim vericulus ille. Sed & si non valeat donatio. vbi. l. C. ex abundanti, vltra casum quæ situm procedit. Ex cuius aduersariæ iuncta copulæ (quæ decissionem præcedentibus discordantem in tacto, & concordare in iure significat. Secundū glos. verbo. l. d. & iortus. in. l. 2. si. ne quis cum qui in ius voca. vbi not. Bartol. & plures similes congerit las.) colligitur, quod etiam si in casu suo defecissent ea, quæ ad valorem, & confirmationem donationis, tanquam necessaria supponuntur, adhuc ex ea inuálida, imò nulla, nec morte confirmata, cēferetur reuocatum, sed diminutum prius legatum factum filiæ. Vnde si vel donatio nō fuisset tradita, vel vxor fuisset præmortua, adhuc cēferetur diminutum legatum filiæ. Imò & casu quo donatio esset expresse reuocata, ex tali reuocatione nō cessaret primus eius effectus reuocandi legatum. l. cum seruus. de adim. lega. vbi not. Bart. not. etiam las. num. 2. in. d. l. 3. C. de legat. post Bald. Paul. & Angel. ibi, & Couarr. in Rubric. de testam. 3. part. num. 19. Et in hoc tenui text. in. d. l. 4. pater hortos. non est exorbitans, sed eius decilio procedit ab eodem fonte, quo & aliæ similes iniure, quibus per translationem legati nullam, quæ non potest fortiri effectum, adhuc reuocatur legatum. l. planè. de leg. 1. l. & si trāseram. de adim. lega. Et est omnium ratio. Quia cum ad reuocationē non tā attēdatur dispositio, quam voluntas disponentis, vt patet ex distinctione, quam facit. l. C. inter alienationem voluntariam, & necessariam, in. d. l. rem legatam. de adim. legat. & in. d. l. fideicommissa. §. si rem. de legat. 3. idē nō attenditur valor actus, sed voluntas reuocandi, quæ ex eo, quamuis inuálido, depræhenditur. Ex quibus poterit vtiliter inferri in proposito nostræ materiæ, quod si pater in testamento filium meliorauerit in tertio & quinto bonorum, post modum filiam causa dotis in tertio & quinto meliorasset, licet melioratio filiæ sit prohibita, & nulla. l. 1. tit. 2. supra. & dicam infra glos. 7. ex ea tamen inducetur reuocatio prioris meliorationis, ex ratione text. in. d. §. pater hortos. Quod est de mente Peral. in. l. qui testamento. num. 5. de legat. 2. quatenus dicit, quod si pater melioraret filium in tertio, & quinto reuocabilitur, deinde melioraret alium, qui sit incapax: per talem meliorationem secundam licet inuálidam, inducetur reuocatio prioris.

21 Est autem text. ille in d. §. pater hortos. in duobus notabilis. Primò, quod legatum filie fuit generale, seu vniuersale, de hortis instructis: donatio verò vxoris fuit de vna specie contenta sub priori legato. Quo casu videbatur inualidam dispositionem speciei non debuisse minuere prius legatum generale, seu vniuersale. l. fin. §. fin. de aur. & argen. lega. Secundò, quod reuocatio, seu diminutio legati filie fuit tacita, & non expressa, vt potè collecta, & inducta ex donatione vxoris: & non videbatur admittenda, & sustinenda ex actu inualido. l. si iure. delega. 3. Vbi legata contenta in priori testamento valido, licet intelligantur tacite reuocata condito secundo testamento: ea tamen reuocatio non valet, si secundum testamentum nō valeat. Secundum Bar. ibi, quem sequuntur Paul. Alexand. & Ias. in d. l. planè. Vtramque difficultatem supplent DD. vna solutione, quòd in casu illius text. in d. §. pater hortos. actus ille inualidus fuit factus inter viuos, & sit ad vtrumque sufficiens, ad quod non esset, si fieret in vltima voluntate, prout loquuntur iura in cōtrarium adducta. Et eodem modo intelligunt tex. in l. 3. §. minor. ff. de fund. instruct. & in l. cum dominus. §. fin. iuncta l. seq. ff. de pecu. lega. Hanc solutionem ad primam difficultatem assignauit Bar. in d. §. pater hortos. & in d. l. fin. §. fin. & in l. quæsitum. §. fin. de fund. instruct. num. 15. in fine. quem sequitur Ias. in d. l. planè. num. 5. & not. Roma. singul. 137. & fuit gloss. fin. in fine. in d. §. si minor. Et eandem solutionem ad secundam difficultatem posuit Alexand. num. 4. in l. si pluribus. deleg. 1. & Ias. nu. 4. in d. l. planè. & Couar. in Rub. de testa. 2. par. num. 21. vers. Tertio.

Ex primo notabili collegit Cifue. in l. 30. Taur. vers. secundū. quòd si in testamento vnus filiorum esset melioratus in tertio, & quinto bonorum, alteri autem esset factum prælegatum rei certæ, quod in eius persona non consistat, efficiaturq; caducum, vel pro non scriptum, vel aliàs inualidum: quod deuoluitur ad melioratum in tertio, & quinto bonorum, & nō ad hæredes, ex dicta opinione Bart. in d. l. fin. §. fin. de auro & argen. lega. Quasi prælegatum rei certæ sit species meliorationis tertij, & quinti, vt potè quæ illud contineat, & ex ea sit soluendū. ex l. 10. infra. Ex qua opinione, quamuis Cifue. non dicat, necessario deducitur, quòd si melioratio illa rei certæ esset facta in cōtractu donationis, & non cōsisteret in persona melio-

G rati,

rati, qui fortè erat incapax, vt putà filia causa dotis. l. 1. titulo. 2. supra. quòd tunc diminueret meliorationem tertij & quinti testamèto relictā, reuertereturq; ad heredes, & non ad melioratum, ex ratione tex. in. d. l. legatū. §. pater hortos. ff. de adim. leg. Prout etiā tenuit Bar. in. d. l. fin. §. fin. qui inter vtrumq; casum sic distinxit, nec debeat vnum mèbrum amplecti, aliud omitti.

Imprimis, quòd attinet ad distinctionem Bart. verius videtur indistinctè legatum generale, seu vniuersale minui per inualidam speciei dispositionem, etiam factam in vltima voluntate. Vnde si in casu illius text. in. d. §. pater hortos. fingamus dispositionem illam inualidam serui fuisse factā in eodem testamèto, aut codicillis, puta quia fuisset legatus incapax: eadē decisio militaret, vt licet nō valeat posterius legatum, minuissetamen primum testator intelligeretur. Et hoc nullum habet inconueniens. Nam cum prius legatum speciei censeatur reuocatum per inutilem ipsiusmet speciei translationem factam in vltima voluntate, vt in. d. l. planè. & in. d. l. & si transferam: à fortiori debet intelligi diminutum prius legatum generale: seu vniuersale per simplicè dispositionē speciei, quæ nō ita expressè fuit à principio inclusa in legato generis. Nā licet genus legatum includat omnes suas species, & tantum operetur genus in genere, quantum species in specie. l. si duo. de adm. tutorum. l. si chorus. deleg. 3. tamē prouisio specialis efficacius prouidet, quā generalis. l. cohæredi. §. qui patrem. de vulga. l. alimenta. §. basilicæ. de alim. lega. l. 2. C. de pigno. not. Bal. in. l. 1. nu. 4. C. de necess. seruis. Et ita species contenta in legato generis, tanquā quid tacitè datum facilius debet intelligi adèptum. Prout considerauit gl. in. l. si seruum filij. §. si idem seruus. verb. venierit. ibi solutio, ibi tacitè. ff. deleg. 1. quam sequuntur Ang. & Paul. Et licet eam reprehendant Imol. Alex. & Aret. eorum reprehensio in eo versatur, quòd gloss. voluerit legatum expressè datum, non adimi per voluntariam ipsius alienationem inutilem: nō autem in eo, quòd facilius reuocetur legatum tacitè datum. Quod pluribus ornat las. ibi. num. 12. Vnde cum ademptio primi legati, quæ fit per trāslationem sit tacita, sicut illa quæ fit de specie respectu legati generis, vt colligitur ex. §. 1. in. fin. de ademp. lega. verbo, *Videtur*, & ex. d. §. pater hortos. verbo, *Intelligitur*: fortiori ratione legatum speciei inualidum debet minuere legatum generis, quā translatio inualida speciei, ex dicta ratione.

Sed

Sed nec satisfacit ratio discriminis, quam ponit Bartol. inter reuocationem inductam ex vltima voluntate, & ex actu inter viuos. Nam quod ad vltimam voluntatem attinet eius consideratio, de qua in. d. l. fin. §. fin. quod species inutiliter legata reuertitur ad legatarium generis, ratione generis sibi remanentis, non est bona. Nam si esset, idē ius statui deberet, quādo species legaretur vtiliter, & defecisset per repudiationem. Quod tamen est falsum: cum inter legatarios speciei, & generis non datur aliqua coniunctio, cuius occasione species defecta accrescat, seu reuertatur ad legatarium generis. Cum eo casu species legata omnino sit auulsa & separata à legato generis, nec sibi cum eo remaneat aliqua communio, secundum Bart. in. l. re coniuncti. num. 10. de lega. 3. cum quo transeunt communiter DD. vt constat ex Ias. num. 70. & Ripa. num. 37. ibi. & Mincha. de succe. progre. §. 23. nu. 77. Atq; ita quēadmodū species legata vtiliter, & repudiata nō reuertitur ad legatariū generis: eodem modo legata inutiliter non debet reuerti: cum ex tacita voluntate testatoris, vno, & altero casu, videatur à primo adempta.

Quod verò attinet ad actum inter viuos: minus congrua videtur etiam consideratio Bart. in. d. §. pater hortos. ad illū text. sumpta ex. l. sequēs quæstio. ff. de lega. 2. quod ideo species inutiliter data per donationem inualidam non reuertitur ad legatarium generis, sed ad hæredem, quia secundum propositum testatoris res illa iam exiuit à suo dominio. Nam secundum hoc text. ille, in. d. §. pater hortos. solū esset intelligendus in donatione tradita, in qua videtur militare ratio text. in. d. l. sequens quæstio, & nō procederet in donatione nō tradita, quæ cū adhuc inter bona defuncti reperiatur, esset remāsure penes legatariū generis, à quo nō videretur auulsa. Quod tamē est falsū, cū text. ille, in. d. §. pater hortos. in illo vers. sed & si. in nulla donatione possit melius exemplificari, quā in nō tradita, vt supra dictū fuit.

22 Non obstat tex. qui ista turbauit. in. d. l. fi. §. fin. de aur. & argen. lega. Quonia decisio illius text. non est iudicanda per regulas translationis inutilis. Cum ornamenta illa, quæ inferri sibi sepulture causa, mulier voluit, quæ aliàs in priori legato generali continebantur, non sint alicui datæ, aut in aliquem translata: vt vel sic ex hoc iudicemus prioris legati diminutionem: cum non possit videri ademptum, quod alteri non est datū. l. nec vtilem. ff. ex quibus causis maio. Sed debet decisio

illa iudicari per regulas oneris iniuncti, quæ licet sint multum intricatæ, vt constat ex longa distinctione Bart. in l. codicillis. de lega. 2. Sed quando onus iniunctum fuit impossibile de natura, aut de iure: articulus nullam habet difficultatē, quin sit expellendum, remanente legato valido. l. obtinuit. de condi. & demonstr. Quæ licet loquantur in impossibilitate adiecta in vim conditionis, idem est, si adijciatur in vim modi, aut fideicommissi. Quia tunc minus suspēdit, secundum Bart. in d. l. codicillis. Et eadem ratione, idem est, si adijciatur in viam oneris. Tum sic in casu illius text. licet mulier voluerit funerari arbitrio sui viri; ex quo ornamenta omnia erant legata Scizæ amicæ, ei videtur iniunctum onus inferendi sepulchro illa particularia ornamenta: maritus autem, vel hæredes videntur electi, vt ministri, & executores. Vnde cum onus iniunctum tanquam inceptum, & impossibile de iure nō teneat, vt tibi, & in l. seruo alieno. §. fin. de lega. 1. vbi glos. multa similia cōgerit: nō facit deficere relictum, sed remanet penes legatariū reiecto onere, tanquam impossibili de iure, ex d. l. obtinuit.

23. Procedit autē quod dictū est, nō solum quoties post legatū generis validum, secuta fuit inualida dispositio speciei: quo casu videtur loqui tex. in d. §. pater hortos. ibi. *Postea*. Quæ qualitas retinetur etiam in vers. *Sed ex si non valeat*: sed etiā procedit, si præcessisset dispositio speciei inualida: quia adhuc minueret sequens legatum generis. Nam quemadmodum si vtraque dispositio generis & speciei esset valida: semper generi per speciem derogatur, siuè præcedat dispositio generis, vt in l. seruis urbanis. in fine de lega. 3. siuè etiam sequatur, vt in l. vxorem. §. foelicissimo. eodem titulo. & in generalitate sui probat text. in l. in toto iure. ff. de regul. iur. vbi not. Decius, num. 14. & in cap. generi. eodem titulo lib. 6. vbi not. Dinus, num. 4. eundem effectum habet dispositio speciei inualida, per quam, secundum destinationem disponentis, species illa extrahitur à genere, vt legatum generis semper sit, illa specie excepta intelligendum. Quod probat text. in casu simili. in l. cum dominus. §. finali. cum. l. seq. ff. de pecul. lega. ibi. *Seruus communis omnium heredum est exemptus peculio, propter filij destinationem*. Quæ destinatio ibi fuit collecta ex actu inualido, secundum glossam primam, & nihil interest vtrum præcedat, vel sequatur, vt dicit lex sequens. Itaque indistinctè verior videtur nostra traditio, vt legatum gene-